

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 102 · 16. juni
Sesjonen 2020–2021

Møte onsdag den 16. juni 2021 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 102):

1. Redegjørelse av landbruks- og matministeren om tiltak for å bedre dyrevelferden i norsk svineproduksjon
(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
2. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppkjøret 2021 m.m.)
(Innst. 657 S (2020–2021), jf. Prop. 200 S (2020–2021))
3. Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2021/2022)
(Innst. 628 S (2020–2021), jf. Prop. 189 S (2020–2021))
4. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar)
(Innst. 655 S (2020–2021), jf. Prop. 205 S (2020–2021))
5. Referat

Presidenten: Fra Senterpartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspermisjon for representanten Geir Pollestad i dagene 17. og 18. juni.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Hanne Marte Vatnaland, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:00:35]

Redegjørelse av landbruks- og matministeren om tiltak for å bedre dyrevelferden i norsk svineproduksjon (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:01:00]: Jeg vil takke for anledningen til å snakke om dyrevelferdsutfordringene i svinenæringen. Dyrevelferd er et svært viktig tema for denne regjeringen og et tema jeg som landbruks- og matminister tar på stort alvor. Vi har jobbet intenst med å rydde opp, og arbeidet pågår fremdeles. Jeg vet at vi ikke er i mål, og at det er bønder som

henger etter. Samtidig mener jeg at bildene vi har sett i media den senere tiden, ikke er dekkende for norsk svineproduksjon. Mattilsynet mener det samme. Jeg har bedt om å få redegjøre for saken her i Stortinget i dag.

Landbruks- og matdepartementet ble først kjent med velferdsutfordringene i svinenæringen gjennom Mattilsynets tilsynskampanje på slaktegris i Rogaland i perioden 2017–2018. Jeg hadde mitt første møte med næringen i juni 2019, og vi har hatt flere møter om hvordan vi skal løse disse utfordringene. Når problemer avdekkes, er det viktig at de ansvarlige møtes for sammen å finne de beste løsningene.

I januar 2018 vedtok en samlet kjøttbransje å etablere et eget dyrevelferdsprogram for slaktegris. Fra 1. juli 2019 ble alle besetningstyper, også de som har purker, omfattet av programmet. I juni 2020 ble deltakelse i dette dyrevelferdsprogrammet tatt inn i forskriften om hold av svin, altså gjort obligatorisk. Programmet omfatter nå alle besetningstyper, og 99 pst. av all gris som slaktes, er inkludert i dette.

Dyrevelferdsprogrammer er forbedringsverktøy. Programmene er rammeverk for å jobbe systematisk med dokumentasjon og forbedring av dyrevelferden i husdyrbesetninger. Velferdsutfordringene som ble avdekket av Mattilsynet, og forholdene som ble vist av NRK, viser ulike brudd på gjeldende regelverk. Dyrevelferdsprogrammer gjør det enklere å fange opp bønder som bryter et regelverk. Det betyr at når regelverket blir fulgt, vil det som en logisk konsekvens heve dyrevelferden vesentlig fra forholdene som ble funnet.

Regelmessige besøk av veterinær er et viktig virkemiddel i dyrevelferdsprogrammet. Antall besøk avhenger av hvor mange dyr som leveres til slakt per år, eller hvor mange smågris man selger. Minimum én til tre ganger i året skal veterinær og produsent ha en omfattende gjennomgang av besetningen, hvor viktige parametere for dyrevelferden gjennomgås.

Etter at dyrevelferdsprogrammet trådte i kraft, har det vært gjennomført ca. 7 000 rådgivningsbesøk av veterinær. Dette kommer altså i tillegg til vanlige sykebesøk av veterinær, de omfattende overvåkingsprogrammene myndighetene har mot smittsomme sykdommer i svinepopulasjonen, og ordinære tilsynsbesøk fra Mattilsynet.

Dyrevelferdsprogrammet er fortsatt relativt nytt, og det er ikke full effekt av programmet i alle besetninger ennå. Programmet må få tid til å virke før vi kan trekke konklusjoner. Likevel ser vi tegn på god effekt: For eksempel viser statistikk fra kjøttkontrollen en reduksjon i forekomsten av halesår fra 9 pst. i 2017 til 3 pst. i dag. Dette er en anerkjent dyrevelferdsindikator som viser at vi er på god vei, selv om noen fortsatt henger etter.

Vi vet alle at det ikke er mulig å hindre at hendelser skjer, verken gjennom offentlig tilsyn eller gjennom

bransjens overvåking. Derfor må vi jobbe for å få færrest mulig hendelser som dette. Da må vi ha gode systemer og forebyggende tiltak. Det er der løsningen ligger. Dyrevelferdsprogrammet handler nettopp om systematisk forebygging, men også om oppfølging av hendelser når de oppstår.

Det som ligger fast, er at hver eneste gris har egenverdi. En gris som lider, skal få rett behandling til rett tid eller avlives på en skikkelig måte. Syke, hjelpeløse griser som ikke kan forsvare seg mot andre, skal ikke være i berge med andre griser.

På samme måte som det forebyggende arbeidet må oppfølgingsarbeidet også systematiseres. Dette gjør vi gjennom stadig forbedrede kontrollsystemer. Utvidet sykdomsregistrering i kjøttkontrollen, matkjedeinformasjon og helsegris er eksempler på dette. Systemene gjør at vi kan følge utviklingen tett. Mattilsynet vil kunne reagere med en gang registreringer beveger seg i feil retning. Samtidig er det et stort potensial for å dele mer data. Det kan bidra til økt kunnskap og økt regelverksetterlevelse i næringen og dermed resultere i bedre dyrevelferd.

Kontrollsystemene gir også næringen selv mulighet til å stramme inn. Næringen har varslet at de fra 1. januar 2022 vil bruke utvidet sykdomsregistrering på slakteri som grunnlag for økonomisk trekk der forekomsten av utvalgte diagnoser er for høy i en besetning.

Vi ser at systemet virker. Det er avviklet flere problematiske dyrehold, både via slakteriene selv og som følge av Mattilsynets oppfølging. Det viser at en systematisk tilnærming med felles engasjement, der alle drar i samme retning, er veien å gå.

Mattilsynet gjennomfører nå en nasjonal tilsynskampanje om dyrevelferd i alle typer grisebesetninger. Tilsynskampanjen omfatter uvarslede tilsyn i 600 besetninger. Det er faktisk et nødvendig antall for å kunne si noe representativt om dyrevelferd i en næring med utrolig stor bredde. Denne kartleggingen er den største som er blitt gjort av svinenæringen noen gang. Slik kan vi få et riktig bilde av tilstanden i næringen og effekten av tiltakene vi har satt inn.

Skal vi løfte velferden for svin, er vi avhengige av at alle tar sin del av ansvaret. Det er helt klart at hver enkelt bonde har ansvaret for dyrevelferden hos egne dyr. Næringen må ta sitt ansvar for oppfølgingen av sine bønder gjennom bl.a. dyrevelferdsprogrammet. Mattilsynet har ansvar for å håndheve regelverket og føre tilsyn med at det følges. Dyrevelferdsarbeid er en kontinuerlig prosess som alle ledd fortsatt må prioritere og forbedre.

Forskning viser at bonden er den viktigste enkeltfaktoren for velferden til dyrene, og det gjelder uavhengig av hvordan dyr er oppstallet. Så hvordan påvirker og endrer vi holdninger? Vi klarer det i alle fall ikke gjen-

nom hyppigere tilsyn eller et økt antall paragrafer og sanksjoner. Det at alle svineprodusenter deltar i dyrevelferdsprogrammet og gjennomfører kurs om dyrevelferd, gir en systematisk mulighet til forbedring.

Næringen har også utviklet et e-læringskurs som gir basiskunnskap om dyrevelferd hos gris, for alle produsenter og røkttere. Mer enn 5 000 kursavgifter er solgt siden 2019. Det neste som står på trappene, er en kursserie for veterinærene som skal følge opp dyrevelferdsprogrammet. Veterinærkurset har oppstart nå til høsten. Vi er altså i ferd med å heve kompetansen hos både bonden, revisjonsapparatet og veterinæren.

Besøk av utenforstående kan forebygge husblindhet ved at en ser på dyreholdet med friske og andre øyne. Samtidig vil det tilføre ny kompetanse og holdninger gjennom diskusjon mellom likemenn. Dette er kanskje den viktigste delen av arbeidet for den holdningsendringen som næringen nå går gjennom.

Så skal myndighetene selvfølgelig ta sitt ansvar. Noen vil alltid hevde at regelverket ikke er godt nok, og at velferden derfor ikke kan bli god nok. Men vi må huske at Mattilsynet forvalter et av verdens strengeste dyrevelferdsregelverk. Tilsynet er landsdekkende, og de har vide fullmakter. Gjennom kjøttkontrollen får Mattilsynet informasjon fra slaktingen av hvert eneste dyr. Mattilsynet har de senere årene jobbet for å få på plass systemer som skal fange opp de mest alvorlige sakene. Dette er for å sikre at ressursene brukes der det er størst behov. Mattilsynet har også økt bruken av uvarslede tilsyn. Ferske tall fra årets første tertial viser at om lag to tredjedeler av alle tilsynene på gris nå er uvarslede.

Siden 2019 har Mattilsynet jobbet for en mer systematisk oppfølging av kronisk dårlige dyrehold, med mål om raskere å oppnå varig bedring eller avvikling. Men slike saker er krevende og understreker myndighetenes dilemma. Noen ganger kritiseres Mattilsynet for å være for strenge, andre ganger for ikke å være strenge nok. De kan sjelden med loven i hånd gå rett på de mest inngripende virkemidlene. Bonden må gis mulighet til å rette opp. Vi kan ikke bare stenge gårder uten videre. Noen ferske rettssaker, der Mattilsynet mente lovbruddene var svært alvorlige, har vist at avvikling av dyrehold og forbud mot å holde dyr ikke alltid er «forholdsmessig» i rettens øyne.

Mattilsynet jobber for å få mest mulig ut av de rammene Stortinget setter, og de fokuserer derfor på å rette innsatsen mot de mest alvorlige sakene. Noe av kritikken som er blitt rettet mot Mattilsynet, gjelder nedgangen i antall tilsyn de senere årene. I 2019 var det 574 tilsyn i svinebesetninger, mens det i 2020 var 393 tilsyn. Nedgangen skyldes hovedsakelig koronapandemien, men også en styrt utvikling fra Mattilsynets side hvor de har et system som skal sikre at de fanger opp de alvorlig-

ste sakene. Koronasituasjonen har samtidig ført til at utviklingen av nye digitale tilsynskonsepser går raskere enn det ellers ville gjort.

Mattilsynet møter stadig kritikk for kvaliteten på jobben de gjør. Så sent som i 2019 ble Mattilsynets tilsynsarbeid underlagt en uavhengig gransking. Det har siden da vært satt i gang et omfattende forbedringsarbeid på flere områder av tilsynsforvaltningen. Men vi må huske at forbedrings- og endringsarbeid tar tid. Jeg har tett kontakt med Mattilsynets administrerende direktør om oppfølging av funnene fra granskingen.

Jeg vet at noen har tatt til orde for å opprette et helt nytt tilsyn, et såkalt dyretilsyn. I denne sammenhengen vil jeg minne om at dyrevelferd er en viktig del av en mye større helhet. Det er sterk forbindelse mellom dyrevelferd, dyrehelse, mattrygghet og folkehelse. Begrepet «One health, one medicine» er etter hvert blitt tatt i bruk for å vise hvordan de ulike fagområdene er vevd sammen i en biologisk enhet – én helse. Én helse-tilnærmingen har vist seg å være grunnleggende for å sikre dyr og menneskers helse, for mattrygghet og for å bekjempe den stadig mer globale trusselen med antimikrobiell resistens og zoonotiske pandemier. Det er en trussel mot oss alle.

Norsk og europeisk matforvaltning bygger på grunnsynet om at mattrygghet er et resultat av de samlede påvirkningene på reisen fra fjord og jord til bord. Mattilsynets oppgave er å se sammenhengene, overvåke og ha oversikt over tilstanden, være til stede langs hele matkjeden, og mest der risikoen er størst. Å bryte denne kjeden ved å flytte et viktig ledd kan få store konsekvenser for myndighetenes evne til å løse dette oppdraget. Jeg mener også at det kan være svært ressurskrevende og dermed et vesentlig samfunnsøkonomisk tilbakesteg å skille ut et eget dyretilsyn.

Dyrevelferd er et svært viktig tema for meg som landbruks- og matminister, og dette er et tema jeg tar på største alvor. Jeg er glad for at hele næringen står samlet og deltar aktivt i dette viktige arbeidet med å ta tak i velferdsordningene i svinenæringen. Jeg føler meg trygg på at vi sammen skal greie å rydde opp. Vi har mange flinke bønder som virkelig er glad i dyrene sine og jobber hardt for at dyrene skal være friske og trives.

Jeg vil avrunde med å si at utviklingen av dyrevelferd i Norge har pågått i lang tid. Vi snakker om årtier med forskning og utvikling som har gitt oss et kunnskapsbasert regelverk. Kunnskap har vært helt avgjørende, og underveis har vi gjort forbedringer, som bl.a. forbud mot halekupering, krav om kastrering utført av veterinær, og miljøberikelser. Ytterligere kunnskap har kommet til, og regelverk er under utvikling. Slik vil det alltid være.

Jeg mener at tiden nå er moden for å starte et arbeid med en ny, stor dyrevelferdsmelding. Forrige dyrevelferds-

ferdsmelding ble lagt fram av Bondevik II-regjeringen, for snart 20 år siden. Det har vært innført flere endringer i regelverket siden forrige melding, og jeg mener det er riktig at vi tar en ny grundig gjennomgang av alt dyrehold og dyrevelferden i Norge.

Presidenten: Presidenten vil nå, i henhold til Stortingets forretningsorden § 45, åpne for en kort kommentarrunde begrenset til ett innlegg på inntil 5 minutter fra hver partigruppe og et avsluttende innlegg fra statsråden.

Første taler er Terje Aasland.

Terje Aasland (A) [10:20:09]: Det er ingen tvil om at det er bondens plikt å sørge for at dyra har det bra, og at dyrevelferden er god. Men det er samtidig viktig å understreke at det er regjeringens ansvar å sørge for at bonden oppfyller plikten sin, at lover og regler følges, og at det faktisk er god dyrevelferd.

Et spørsmål som er relevant å stille, er: Har landbruksministeren en oversikt over at alle griseprodusenter rundt om i landet faktisk kan følge opp den dyrevelferden og de reglene som er satt? Det er et vesentlig spørsmål i dette.

Den viktigste institusjonen for å følge opp akkurat dette regelverket er Mattilsynet. Det er landbruksministerens viktigste verktøy for å sørge for og påse at dyrevelferden er til stede, og at lover og regler følges.

Det er nå to år siden den første grove avsløringen og den dokumentaren som var i tilknytning til den, kom gjennom NRK. Det var grusomheter og totalt uakseptable forhold den gang i norske grisefjøs, og så kommer det igjen: en ny avdekking av grusomheter og dyretragedier som er totalt uakseptable. Det er dyr som lever på betong, i sin egen avføring, med store åpne sår og med avbitte haler. Det er ikke norsk matproduksjon verdig, og det er landbruksministerens ansvar å sørge for at rammene er slik at den tragedien ikke finner sted. Det er bilder som gjør vondt, og som er ille.

Jeg hører gjennom redegjørelsen landbruksministeren fortelle om hva som foreligger av intensjoner, men ingen konkrete, tydelige tiltak for hvordan vi skal få bukt med problemstillingen – ingen! Jeg synes det er ganske urovekkende avklaringer som kommer gjennom dokumentaren og den gjennomgangen NRK har gjort av systemet som svikter grisene, der det er gransket over 200 regelbrudd i norske fjøs. Det er det beste bildet vi har som kritisk går inn og analyserer situasjonen.

Det er somling uten konsekvenser, det er lite krav til dokumentasjon, det er ingen samlet oversikt over egne vedtak i Mattilsynet, og det er mange uløste saker. Så det er egentlig ganske ille, det som ligger der, meget ille.

Vi kan lese at Mattilsynet f.eks. så at grisene på en gård ikke fikk nok vann å drikke. Det burde være et en-

kelt problem å løse, og Mattilsynet ga dem én måned på å utbedre denne situasjonen. NRK har gått igjennom og sett 617 dager etter. Da NRK fikk innsyn i saken igjen, var den fortsatt ikke løst. Hvorfor? Hvorfor skal griser gå uten vann, uten at Mattilsynet følger opp pålegg som allerede er gitt? Det er helt uforståelig, og jeg hører heller ikke at landbruksministeren har en tydelighet på hvordan hun skal få Mattilsynet til å fungere i sin faktiske rolle. Det er urovekkende.

En annen ting er at Mattilsynet sjelden kommer uanmeldt. Jeg hører hva statsråden sier, at to av tre tilsyn skjer uanmeldt, men i NRK-avdekkingen står det at de i sju av ti tilfeller varsler bonden før de kommer på besøk. Så kan det være bedre etterpå, men det er samtidig for få tilsyn.

Vi er helt nødt til å ha høy tillit til norsk matproduksjon, og i utgangspunktet har vi det. Derfor må slike tilfeller unngås. Derfor må landbruksministeren ta ansvaret sitt, slik at hun faktisk sørger for at situasjonen straks kontrolleres og følges opp av Mattilsynet – at en uten opphold sørger for at de påleggene som blir gitt, faktisk blir gjennomført, og at landbruket og griseprodusentene faktisk har rammer som gjør at de kan etterleve de kravene som blir stilt. Det er to vesentlige oppgaver som ligger på landbruksministeren.

Dette er en meget alvorlig situasjon. Jeg takker for redegjørelsen, men jeg setter et stort spørsmålstegn ved hva som kommer til å skje i fortsettelsen med den tilnærmingen landbruksministeren har.

Vi har sett åtte års nedprioritering av Mattilsynet. Vi vet nå at det får konsekvenser. På to år, siden siste avsløring, har regjeringen dessverre gjort for lite. Det er sterkt kritikkverdig.

Guro Angell Gimse (H) [10:25:22]: Takk til landbruks- og matministeren for en god redegjørelse.

Vi i Høyres landbruksnettverk var rystet etter NRK-programmet forrige lørdag. Hvis dokumentasjonen som vi ser i programmet, stemmer, er det snakk om 28 gårder hvor kritikkverdige forhold i dyrevelferden avdekkes. Dette kan ikke bortforklares med enkelthendelser.

Så vet vi også at de fleste svinebøndene er seriøse. Vi har 2 000 svinebønder her til lands. Men programmet vi så, viser at det er nødvendig å ta nye grep.

Regelverket for hold av gris er tydelig og gir ikke rom for den typen grisehold som vi så i programmet. Ansvaret ligger først og fremst til næringen selv. Enhver grisebonde, og ikke minst bondeorganisasjonene og næringsmiddelindustrien, må ta dette på aller høyeste alvor.

Vi ser også at det er nødvendig å få Mattilsynet enda tettere på næringen. Derfor er det bra at Mattilsynet allerede har økt de uvarslede tilsynene sine. Helt ferske

tall fra første tertial viser at om lag to tredjedeler av tilsynene nå er uvarslet. Det er en riktig utvikling for å avdekke hvordan forholdene reelt sett er.

Med Høyre i regjering har vi også etablert et dyrepolitiet. I alle landets fylker ønsker vi å skalere det utover, for dette setter fokus på at dyremishandling mot både produksjonsdyr og kjæledyr er svært alvorlig og helt uakseptabelt. Samarbeidet mellom politiet og Mattilsynet bidrar nå til at færre dyrekrimssaker henlegges. Det er nå viktig at politiet også kobler seg på denne saken og undersøker hvorvidt det foreligger straffbare forhold rundt det griseholdet vi har sett her.

En journalist i Adresseavisen skrev forrige uke at hvis ikke deler av svinenæringen skjerper seg nå, vil det ramme alle som driver med gris. Det er jeg veldig enig i. Det er meget bra at landbruks- og matministeren tar saken svært seriøst. Jeg er veldig uenig i beskrivelsen som representanten Aasland legger til grunn fra talerstolen her i dag. Vi har en landbruks- og matminister som virkelig tar dette på alvor.

Forebygging er viktigst av alt, men jeg tror at det dessverre også er nødvendig å ta fram piskene i denne sammenhengen. Det som vi i Høyre tok til orde for på vårt landsmøte for noen uker siden, er at vi faktisk må øke strafferammen for grove brudd på dyrevelferdsløven, og at de dyreeierne som ikke etterkommer pålegg fra myndighetene etter brudd på loven, lettere bør kunne fratas dyr og nektes å drive.

At dyr skal ha det godt, er en helt grunnleggende verdi. Samtidig er det et konkurransefortrinn for norsk jordbruk som vi virkelig må ta vare på. Som jeg sa innledningsvis, er dyrevelferden i Norge i utgangspunktet svært høy, og det er rettet stor oppmerksomhet mot det over mange, mange år, ikke minst under denne regjeringen. NRKs programinnslag forrige lørdag viser at det likevel er nødvendig å ta nye grep.

Sivert Bjørnstad (FrP) [10:29:53]: Det var vondt å se bildene som ble vist på NRK for en drøy uke siden. Dyr skal behandles bra og ha det godt. Det handler tross alt om levende skapninger. Dyr kan ikke leve under sånne forhold som vi så på skjermen da.

Det er først og fremst bondens ansvar at regelverket etterleves. Det har det tydeligvis skortet på ved en del av gårdsbrukene som driver med svin. Det er først og fremst den personen som begår et lovbrudd, som må holdes ansvarlig, og det er bonden som står ansvarlig når regelverket rundt dyrevelferd ikke følges. Men det er heller ikke slik at man kan sverte en hel næring, slik som jeg nå ser at det er tilløp til i debatten i samfunnet.

Vi mener at det må vurderes en lavere terskel for å frata bønder retten til å drive. Det er ingen menneskerett

å drive med dyr. Dersom du ikke tar vare på dyrene, og om du mishandler dem, bør du ikke ha dyr.

Dette er i tillegg en forbrukersak. Vi ser tydelige og sterke reaksjoner på NRKs program fra forbrukerne. Norske forbrukere er vant til å tenke at maten vi spiser, er i verdensklasse både når det gjelder kvalitet, bruk av kjemikalier og antibiotika og ikke minst når det gjelder dyrevelferd. Vi skal være trygge på at maten vår er produsert på en god måte, men tryggheten bør ikke være basert på god markedsføring alene. En må tåle møtet med realitetene. Det har ikke skjedd i dette tilfellet.

For Fremskrittspartiet er god dyrevelferd en hjertesak. I vår regjeringstid, mens vi hadde ansvaret for landbrukspolitikken, ble ordningen med dyrepoliti innført. I 2015, da Sylvi Listhaug var landbruks- og matminister, ble det første pilotprosjektet lansert, i Sør-Trøndelag. Senere har ordningen blitt utvidet til flere regioner. Evalueringen som ble gjort av dyrepolitiet i 2018, viser at arbeidet med å bekjempe dyrevelferdskriminalitet var betydelig forbedret, med raskere anmeldelser av dyrekriminalitet, bedre dokumentasjon og strengere straffepåstander. Vi har likevel fortsatt en vei å gå, og disse sakene er eksempler på at ordningen bør styrkes, ikke svekkes, slik som enkelte hevder og mener. Fremskrittspartiet mener vi må ha et operativt dyrepoliti i hele landet for å sikre dyrevelferden. Vi ønsker også å skjerpe straffene for vold og overgrep mot dyr.

I tillegg er det viktig at vi har et mattilsyn som fungerer, og som har den kunnskapen som trengs for å utføre inspeksjoner, i tillegg til eventuell oppfølging og veiledning for de produsentene som trenger det. De siste årene har vi opplevd eksempler på det motsatte. Vi i Fremskrittspartiet ønsker en reform av Mattilsynet der det blir satt tydelige krav til ledelse, organisering og ansvarsfordeling. Inspektørene må i større grad ha faglig kompetanse og erfaring, slik at de kan gi gode råd og veiledning. Det viktigste er imidlertid at de fagre ordene vi alle uttrykker i denne salen i denne alvorlige saken, faktisk følges opp med handling.

Geir Pollestad (Sp) [10:33:34]: Det er ikkje tvil om at dei bilda som ligg bak dagens utgreiing, er ubehagelege bilde å sjå og slik ein ikkje ønskjer å ha det. Eg har likevel lyst til å takka for utgreiinga frå statsråden og meiner at ho gjev eit bilde av at ein gjer veldig mykje i næringa, og at næringa jobbar aktivt med dette. Det er ein stor jobb, og ein er langt frå i mål. Eg trur at skal ein koma i mål med dette, må ein ha eit samarbeid der alle bidrar: bonden, slakteriet, veterinærer, tilsynsmyndigheter, fagmyndigheter osv., for me ønskjer jo å ha ei norsk svinenæring. Det er ikkje slik at me tener dyrevelferda ved å leggja ned ei norsk svinenæring. Me ønskjer å ha ei norsk svinenæring der dyrevelferda er god.

Så hender det ofte i forbindelse med denne typen saker at det kjem krav om at regelverket må skjerpast. Men når regelverket vert brote, er det først og fremst i oppfølginga av regelverket og handhevinga av regelverket at innsatsen må setjast inn.

Ei lita uro rundt heile ramma rundt denne saka: For Senterpartiet er det viktig at handhevinga av regelverket er eit offentleg ansvar. Då må me sørgja for at Mattilsynet er i stand til å utføra den oppgåva, og at dei kan utføra oppgåva på ein måte som gjev tillit både i befolkninga og i næringa. Med det me har sett i denne saka, der utgangspunktet for diskusjonen vår er aksjonistar som har eit syn på norsk dyrehald som i alle fall ikkje eg deler, vert det krevjande. Eg har ikkje lyst til å gjera dette til ein diskusjon om metodebruk, men eg meiner at det ikkje skal vera dei mest ekstreme dyrevernaksjonistane som set standarden for debatten om dyrevelferd.

Eg vil òg seia at same kva rolle ein har i samfunnet, bør ein viss ein ser – anten lovleg eller ulovleg – brot på regelverket, både moralsk og etisk varsla Mattilsynet om det ein har vorte klar over. Eg håpar òg at det vil vera slik at det framover vert gjort journalistisk arbeid av journalistar som sjølve går inn og ser på ulike forhold i norsk landbruk. Eg trur at det bildet som me ser og har fått presentert, ikkje er representativt. Eg trur norsk landbruk har alt å tena på at folk rundt om i Noreg får sjå korleis det er på ein heilt vanleg gard, og korleis dyra har det der. Det krev at journalistar kjem seg opp frå kontorstolen sin og ikkje sit og ventar på at andre skal gjera jobben for dei.

Eg vil òg varsla at det er gode grunnar for å få ei stortingsmelding om dyrevelferd, og eg ser fram til det. At ho er kunnskapsbasert, faktabasert, tek utgangspunkt i at me ønskjer eit norsk landbruk òg i framtida, er veldig, veldig viktig.

Arne Nævra (SV) [10:37:41]: Først til siste taler, representanten Pollestad, som mener at det ikke er aksjonister som skal sette dagsordenen på noe vis, det er ikke de som skal kontrollere: Det kan vi være enig i. Men man må jo spørre seg om hva som hadde skjedd uten aksjonistene, uten avsløringene, uten NRK – nå to ganger. Det spørsmålet synes jeg representanten Pollestad skal reflektere over. Vi har fått den ene avsløringen etter den andre, og nå må vi rett og slett si at nok er nok, dette går ikke lenger. SV er venner av norsk jordbruk, det vet salen her, og det er vel venner man skal lytte til kritikk fra, er det ikke sann?

Det er bra at statsråden nå varsler en stortingsmelding, det tror jeg på, og jeg tror også at statsråden inderlig ønsker å ta noen grep nå, men hun har lenge hatt informasjon for å kunne ta grep tidligere. Det er altså to år siden vi hadde NRK Brennpunkt-dokumentaren «Gri-

seindustriens hemmeligheter». Jeg husker et svar på et av mine spørsmål, som statsråden ga etter disse første avsløringene. Da sa hun:

«Jeg kommer til å følge nøye med på forholdene i norsk svinehold til vi ser at tiltakene gir varig effekt.»

Det er jo lite som tyder på at hun har fulgt veldig godt med. Skal jeg tro på henne denne gangen? Ja, jeg velger å gjøre det, men jeg synes hun nå må kunne ta noen umiddelbare grep og noen strukturelle grep. Til det første: Mattilsynet burde etter SVs mening vært delt opp i et dyretilsyn og et mattilsyn. Vi må ha et dedikert dyretilsyn, gi dem ekstra ressurser, de må styrkes sånn at de situasjonene vi har sett nå, kan unngås. Vi mener at et faglig miljø rundt et dyretilsyn ville vært mye bedre: bedre oppbygging av det faglige miljøet, bedre utveksling av faglige ideer og kontroller. Riksrevisjonens rapport høsten 2019 viste at saker ikke blir fulgt opp godt nok, og at dyr lider unødvendig lenge. Kravet om avvikling av kronisk dårlig dyrehold tar i gjennomsnitt sju år – sju år. Tar det så lang tid med andre overtredelser av norsk lovverk – sju år?

De aller færreste av de rundt 12 000 bekymringsmeldingene i året fører til inspeksjon av Mattilsynet. Det er ca. 10 pst. i året som følges opp, og fortsatt er altfor mange inspeksjoner varslet på forhånd. Jeg registrerer at statsråden opplyser at det i den nye aksjonen skal være uvarslede tilsyn. Det er jeg veldig glad for.

Nortura-sjefen sier også nå klart at Mattilsynet trenger mer ressurser for å kunne gjennomføre mange nok uanmeldte tilsyn. Det er også bra. Veldig mange saker blir dessuten fulgt opp og lukket etter at grisefarmeren sjøl rapporterer at alt er på stell. Vi kan tenke oss en parallell: Tenk om vi ikke hadde hatt fartskontroller, men at bilføreren sjøl skulle melde inn at han hadde kjørt i passe hastighet. Mennesket er et menneske, vi må passes litt på, vi må holdes litt i ørene, det må kontroller til.

Det er riktig at det er bonden sjøl som er ansvarlig for et godt dyrehold, og jeg håper at gode grisebønder nå sjøl tar tak i dette problemet og på et vis får vekk disse råtne eplene i korga. Bøndene er ikke tjent med et dårlig rykte, ikke minst i den situasjonen de nå befinner seg, med lønnssetterslep, dårlige arbeidsvilkår, sårt tiltrengt sympati for et rettferdig bondeopprør. Men vi kan hjelpe bonden ved å ta strukturelle grep, grep som vil tjene både dyrevelferden og bonden sjøl.

Vi må erkjenne hvor sterke krav det har blitt til effektivitet og lave priser. Vi må se hele dette spørsmålet i lys av økte konsesjonsgrenser, lave jordbrukspriser, de lave inntektene i jordbruket og innretningen på jordbruksoppgjøret. Derfor bringer SV også denne tematikken inn i behandlingen av jordbruksoppgjøret her i salen senere i dag.

Vi kommer heller ikke utenom en revisjon av forskriftene om dyrehold. God dyrevelferd der en voksen gris har under én kvadratmeter å bevege seg på, er nesten håpløst, da må man være tryllekunstner. Nå må hele kjeden ta grep, og hele kjeden fra bonde til bord må gjennomgås. Det skal ikke være svineri i norsk svineriering.

André N. Skjelstad (V) [10:42:55]: Bildene som vi i forrige uke så på skjermen i NRK-reportasjen, var skremmende. Situasjonen var ikke god, og en rekke problemstillinger ble reist. Jeg kommer ikke til å gå inn på hvordan dette er avdekket, for det er uansett avdekket. Det er på mange måter ikke det som er problemstillingen. Det som er problemstillingen, er hvordan dyrevelferden er. Jeg takker statsråden for en god og fyldig redegjørelse. Det er ingen tvil om at dyr skal ha det bra. Dyr har en egenverdi.

Vi har en rekke kontrollsystem – alt fra veterinærene som er på gårdene i utgangspunktet, og som er inne og besøker besetningene, til Mattilsynet og slakteriene. Til sjuende og sist er det bonden som må følge opp dette. Det er gjort en kartlegging. Allikevel er ikke dette bra nok. Jeg er helt sikker på at god dyrevelferd er bra for dyret, men ikke minst er det bra for bonden. Samspillet mellom myndigheter og bonde, for jeg tror på samspill, er viktig i dette. Vi kan ha så mye tilsyn vi måtte ønske, men vi må ha det samspillet, med dyr i fokus. Det er å bemerke at Mattilsynet er nødt til å ha en enhetlig praktisering når de gjør kontroller og har tilsyn, for enhetlig praktisering, ikke minst med en god faglig standard, er særdeles viktig.

Ja, jeg tror det er forbedringspotensial når det gjelder både plass i binger, matter, strø og ikke minst miljøberikelse, og jeg tror at sånt er nødt til å komme. Jeg tror at vi er nødt til å bli enda flinkere og enda dyktigere, men nettopp gjennom det samspillet tror jeg det er muligheter til å nå i mål. For er det noen som virkelig må spille på lag med forbrukeren, er det svinerieringen. Det som er bra for forbrukeren, er at vi sikrer en god dyrevelferd. Derfor kan vi ikke ha det sånn som det ble vist i NRK-reportasjen. Det er nødt til å komme framover. Det vil være bra for dyrene, det vil være bra for forbrukeren, og ikke minst vil det være bra for bonden.

Steinar Reiten (KrF) [10:46:39]: En av ulempene med å representere et lite parti er at en ofte kommer langt ned på talerlisten, og at mange av de gode poengene allerede er tatt. Jeg skal derfor ikke gjenta ting som allerede er kommet fra talerstolen i dag, annet enn å understreke at også for oss i Kristelig Folkeparti var det sjokkerende bilder vi fikk se. Det er totalt uakseptabelt at norske bønder behandler dyr på den måten. Slike forhold må slås hardt ned på, og vi forventer at produ-

senter som bryter alle regler for god dyrevelferd på denne måten, ikke får mulighet til å levere slaktedyr til sel-skap i næringsmiddelindustrien. Det er også i tråd med de forpliktelsene som bl.a. Nortura har tatt på seg overfor forbrukerne.

Så er jeg også glad for at landbruks- og matmi-nisteren er framoverlent og tar tak i dette. Hun har alle-rede varslet at det vil komme en stortingsmelding om dyrevelferd. Det er på høy tid. Sist det skjedde, var under Bondevik II-regjeringen. Det er også viktig når en først setter dyrevelferd på dagsordenen, at en da utvider de-batten til også å gjelde dyrevelferd i andre deler av land-bruket, også for kjæledyr. Statsråden har også varslet en gjennomgang av lover og regelverk for om nødvendig å gi Mattilsynet utvidet mandat til å kunne gjennomføre kontroller.

Det er et forhold som ikke har blitt berørt i debatten i dag, og som vi i Kristelig Folkeparti faktisk mener er viktig, og som også bør bli et tema i den stortingsmeld-ingen. Vi må stille oss spørsmålet: Hva er årsaken når en ser at slike grove brudd på dyrevelferden skjer? Det er viktig med kontroll, det er viktig med et fungerende re-gelverk, men hva er årsaken som ligger bak? Dessverre viser det seg altfor ofte at når de store dyretragediene blir avslørt, ligger det også store personlige tragedier bak de forholdene. Det er mennesker som sliter på det per-sonlige plan. Det kan være psykiatri involvert. Derfor er det også veldig viktig å reise spørsmål rundt helse-, mil-jø- og sikkerhetsarbeid i norsk landbruk. Vi vet at Norsk Landbruksrådgiving har fått den oppgaven – og gjør en viktig jobb – men vi skal huske at det å være bonde er et ensomt yrke. Det er et yrkesfellesskap som etter hvert har blitt mindre, og der det er få å kunne konferere med, samtale med, om både gleder og utfordringer ved yrket. Så vårt håp er at helse, miljø og sikkerhet, det å kunne se bonden som sliter, på et så tidlig tidspunkt at den typen tragedier kan avverges, også må være en viktig del av det arbeidet som nå skal gjøres.

Per Espen Stoknes (MDG) [10:50:31]: Jeg vil takke for statsrådens redegjørelse.

NRKs nye bilder fra norske grisehus viser at det fremdeles foregår alvorlige lovbrudd og dyreplageri i norsk grisehold – som syke og skadde dyr som ikke får oppfølging, griser som vasser i sin egen avføring, og pur-ker som står så trangt at de ikke har mulighet til å snu seg rundt. Det er dypt fortvilende.

Inntrykket til folk i landet nå er at det ikke står bra til med den norske grisebestanden. Vi går inn i en grillse-song, og forbrukerne lurar på om de faktisk kan spise grillmat med god samvittighet, for dette er jo totalt uak-septabelt. Er det ikke nå på tide å få gått gjennom alle fjøs? Det hadde vært bra både for dyrene og for tilliten til

norsk landbruk og bøndene. Vi trenger en massiv tilsyns-kampanje med uvarslede tilsyn, og det må skje nå. Bønd-ene trenger også støtte.

Derfor vil Miljøpartiet De Grønne i debatten om jordbruksoppgjøret i dag foreslå en omfattende og eks-traordinær tilsynskampanje ved norske gårder med gris. Verken grisene eller norsk landbruk har tid til å vente mer nå, for tiltakene som ble gjennomført etter Brenn-punkt-dokumentaren «Griseindustriens hemmelighe-ter» av NRK i 2019, har åpenbart ikke stanset tragedien, som pågår fortsatt. Det er derfor underlig at statsråden i lys av dette mener at det ikke bør opprettes et eget dyre-tilsyn som er uavhengig av Mattilsynet og Landbruksde-partementet.

Disse forholdene finnes fortsatt i norske grisehus – i norsk landbruk, med et regelverk som ifølge statsråden er blant verdens strengeste. Det er en dyrevelferdstrage-die. Som flere her har påpekt, er statsråden svært vag på hvilke nye tiltak hun vil gjennomføre for å stanse denne tragedien. Det har pågått siden 2019 og ikke blitt bedre i 2021, to år senere. Likevel er det fortsatt utydelighet om hvordan man faktisk skal få stanset dette.

Jeg merker meg at statsråden argumenterer mot å opprette et eget uavhengig dyretilsyn. I den forbindel-sen har jeg lyst til å trekke fram et sitat fra Mattilsynets direktør, Ingunn Midttun Godal.

«På den ene siden skal vi bidra til at bonden tar bedre vare på dyra sine og sikre god dyrevelferd. På den andre siden, hvis vi bruker de strengeste virke-midlene, kan vi ta fra bonden livsgrunnlaget. Da er det viktig at vi er nøye og tålmodige ...»

Tenkt om Arbeidstilsynet skulle operert på denne måten. Tenk om Arbeidstilsynet skulle latt være å pålegge en bedrift å sette opp et rekkverk for å hindre at arbeidere falt ned, i frykt for at arbeidsgiveren skulle gå konkurs! Å sette dyrs lidelse opp mot økonomi er rett og slett uver-dig. I denne saken er det ikke noe på den ene siden og på den andre siden. Dyrene trenger et ombud som jobber hardt og utrettelig for deres rettigheter, ikke en aktør som skal avveie lidelse mot økonomi og næringsinteresser. Mattilsynets mandat gjør det nesten umulig for dem å være det ombudet som dyrene trenger.

Jeg merker meg at statsråden anerkjenner at dyr har egenverdi. Det er jeg veldig glad for å høre. Men en kon-sekvens av den anerkjennelsen er at et brudd på dyre-velferdsloven er ett brudd for mye. Vi kan ikke og skal ikke gå på akkord når det gjelder dyrs lidelse. Miljøpar-tiet De Grønne mener derfor at vi trenger et dyretilsyn uavhengig av næringsinteressene. Vi mener også at re-gelverket må skjerpes, og når det gjelder gris, må krave-ne til grisehold i dyrevelferdsloven og tilsvarende for-skrifter endres for å sikre at griser får mulighet til å leve et godt liv.

Derfor krever Miljøpartiet De Grønne for det første at det opprettes et separat dyretilsyn som får ansvar for tilsyn med husdyrhold. Tilsynet må plasseres under Klima- og miljødepartementet for å sørge for at det har en armlengdes avstand til landbruksinteressene. For det andre krever vi at statsråd Bollestad oppretter en havari-kommisjon for å undersøke hva som har gått galt i grisenæringen og oppryddingsprosessen etter 2019. For det tredje krever vi at man endrer kravene til grisehold i dyrevelferdsloven og tilhørende forskrifter for å sikre at grisene får mulighet til å leve et godt liv. Det innebærer bl.a. krav om tilgang til uteareal, tilgang til mykt underlag, økt miljøberikelse, totalforbud mot fiksering av purker og regulering av griseavl, slik at en bedre ivaretar grisenes velferd og helse. Vi imøteser en rask respons på dette, ettersom dette er både akutt og systemisk. For å sitere Gudmund Hernes i Bollestads egen avis, Vårt Land:

«Hvis hverdagen for norske griser ikke kan vises i barnehagen, har grisebøndene tapt.»

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [10:55:46]: Det har vært oppe mange forskjellige temaer under denne redegjørelsen. Jeg skal forsøke å svare ut noe. Jeg vil også si at det arbeidet som blir i fortsettelsen, også tar utgangspunkt i ting som er sagt her.

Å drive tilsyn, å drive forbedring, å drive holdningsarbeid, det er et systematisk arbeid. Jeg har jobbet i helsevesenet mer enn jeg har vært politiker. Endringer tar tid, og det er systematisk arbeid. Det er alltid ferskvare. Det betyr at vi stadig må jobbe med dette.

Vi ser at det har vært forbedringer. Jeg hører noen si at det ikke har vært gjort noen forbedringer. Men det er flere veterinærbesøk, det er tilsyn som nå er i gang, med den største tilsynskampanjen som noen gang har vært på svin i Norge. 600 uanmeldte tilsyn kommer nå. Et obligatorisk dyrevelferdsprogram hvor 99 pst. er med, betyr at en har en mulighet til å komme inn i dette. Mattilsynet, som fikk KPMG-rapporten i 2019, jobber døgnet rundt både for å ene og forene tilsyn, gjøre forbedringer i måten de møter folk på, og også hvordan de dokumenterer og hvordan de i tillegg lukker tilsyn som de har hatt.

Så skal vi huske at når Mattilsynet kommer på besøk, eller tilsyn, møter de dyr – det skal de gjøre – men de møter også folk. Det er helt sant som representanten Reiten sa, at det også er et viktig aspekt oppi dette å kunne møte folk. Derfor har vi i det samarbeidet som har vært over tid nå, også hatt med Norsk Landbruksrådgiving i de møtene vi har hatt for å forbedre næringen, nettopp for at vi skal sikre at vi har god dyrevelferd. Men vi må ikke glemme at vi også skal ta vare på hele bildet og de folkene som er oppe i dette. Mattilsynet jobber altså med kvalitet, kompetanse i tilsyn, nettopp for å se hele dette bildet som jeg nå har beskrevet.

Så er jeg ganske tydelig på at jeg ikke ønsker å skille mattilsyn og et dyretilsyn. Det er fordi jeg mener faglig at det å ha god dyrehelse sikrer at vi har god plante-helse, og sikrer også god folkehelse. Hele det bildet må vi ha med – den helheten – for å få et godt tilsyn og sikre et trygt dyrevelferdsprogram i landet vårt. For dyr skal ha det godt.

Det er sånn at hele kjeden betyr noe. Det betyr at jeg som statsråd ikke hviler på laurbærene. Jeg tror heller ikke at etterfølgende statsråder når den tid kommer, kan hvile på laurbærene. For dette handler om folk hele veien, og det handler også om dyr. Vi må fokusere på dette absolutt hele veien.

Det at Mattilsynet nå varsler at de bruker mer tid på uanmeldte tilsyn, er en viktig bit av det store tilsynet som nå skal være. Men jeg har lyst til midt oppi dette å nevne noen opplevelser som jeg også har med bønder, kanskje de som er flinkest i klassen. Forrige uke møtte jeg en av dem. Skal jeg inn til ham, må jeg først dusje, så må jeg inn i sterile klær for å gå inn i grisefjøset. Så sier han: Hver eneste dag, Olaug, tre ganger i døgnet, er jeg inne og endrer og gir nytt rotematerial og nytt strø under. Hvis en kommer i slutten av de timene, roter de og roter de og roter de. Det er folk som nå går med skuldrene som ørepropper fordi de er så bekymret.

Så vi skal ta med begge disse sidene. Vi kan ikke la noen ødelegge for en hel næring. Derfor skal vi dette til livs, men vi må gjøre det på en måte som sikrer at vi får med flest mulig, og at vi sikrer tilsynet på en sånn måte at de som ikke skal drive med dyr, slutter, og de som trenger hjelp, skal få hjelp.

Presidenten: Kommentarrunden er dermed avsluttet.

Presidenten vil foreslå at landbruks- og matministerens redegjørelse om tiltak for å bedre dyrevelferden i norsk svineproduksjon vedlegges protokollen.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [11:01:04]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2021 m.m.) (Innst. 657 S (2020–2021), jf. Prop. 200 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som

måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte tale-
tid, får en taledid på inntil 3 minutter.

Guro Angell Gimse (H) [11:01:47] (ordfører for sa-
ken): Dette er faktisk en litt trist dag. Den er trist fordi
bondeorganisasjonene og staten ikke satte seg til bord-
et, at forhandlingene i det hele tatt ikke begynte.

Det ble lagt fram et godt tilbud, på 962 mill. kr, som
sikret kronemessig lik inntektsutvikling som andre
grupper, tilsvarende ca. 18 700 kr per årsverk. Fra staten
ble det signalisert at tilbudet var et utgangspunkt for for-
handlinger. Derfor var det uforståelig det som skjedde,
at bondeorganisasjonene valgte ikke å sette seg til bord-
et i det hele tatt.

Vi har et opplegg med forhandlinger som har stått
seg i 70 år, og vi kan telle på to fingre de gangene bruddet
har oppstått på dette viset. Det skal være mulig å bryte,
det er en rett å bryte, men det forutsetter at vi i alle fall
har prøvd. Vi har møtt på kvist og sendt det over til Stor-
tinget. Det er ikke tilfellet i år. Bondeorganisasjonene
unnlot i det hele tatt å prøve.

Jeg skal riste av meg denne skuffelsen og fortsette
med å si at jeg er mektig imponert over norsk jordbruk.
Jeg har møtt mange aktive, framoverlente bønder som
driver ansvarsfullt, bærekraftig og godt. De har vist oss at
vi har et landbruk som leverer, og som fungerer godt,
også i kriser.

På mandag var jeg på besøk hos Bjertnæs & Hoel
grøntnæring i Vestfold, som driver med poteter og salat.
Det har vært utfordrende tider for dem med å få inn ar-
beidskraft, men de fortalte også at på grunn av korona
har teknologiutviklingen skutt fart. De mente at innen
fem år vil veldig mye innen grønt kunne gjøres med ro-
boter. Utviklingen går veldig fort, og dette vil i framtiden
gjøre oss i Norge mer konkurransedyktige. Aktører som
Bjertnæs & Hoel blir viktige motorer for innovasjon i
norsk landbruk, som kommer hele landbruket til gode.

Jeg har også møtt bønder som driver i den andre
enden av skalaen. I høyrestyrte Tysnes utenfor Bergen
driver Irene Dalland Myrdal Gard. Her driver hun med
vestlandsk fjordfe og gammelnorsk sau som passes av
gjeterhund. Hun bruker ikke kraftfôr, kun ressurser fra
gården, fra utmark og 100 dekar jord. Det er ikke mye, så
dette er en veldig dyr produksjon. Hun har åtte–ni am-
mekyr, og hun skjønte fort at dette var det vanskelig å få
fortjeneste på. Da tok hun tak i det svenske konseptet
REKO-ringen, som vi alle har blitt godt kjent med de siste
årene. Gjennom at hun fikset salget selv, greide hun å
ta ut en pris som var tre–fire ganger høyere enn om hun
skulle fått Nortura til å selge kjøttet, f.eks. De lager utsøkt
pizzaost, de selger store mengder og driver også med litt
småsysler.

Dette er to forskjellige bruk som jeg har beskrevet,
men vi må ha plass til begge. Vi må ha tusensyslerne, og
vi må ha de strømlinjeformede og store. Vi vil ha mang-
fold, slik at vi får et landbruk over hele landet, og slik at
beredskapen blir robust. For å få til dette mangfoldet har
vi hevet noen tak. Vi har hevet noen tak for at det skal
være muligheter til å drive stort for dem som ønsker det.
Denne hevingen av taket er ikke noe pålegg for bonden,
men en mulighet, som jeg registrerer at Arbeiderpartiet
vil ta bort.

Vi har også lagt til rette for differensiert driftstil-
skudd i distriktene, vi har avvirket tilskuddet til gras i
gode kornområder, og vi har innført særskilt tilskudd til
små og mellomstore bruk.

Vi vet også at jordbruket står overfor noen utford-
ringer framover, som vi vil følge nøye med på i tiden som
kommer. Vi skal sørge for at vi får en god balanse mel-
lom tilskuddene til areal og produksjon, slik at vi får et
landbruk over hele landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:07:10]: Jordbruks-
meldingen er den øverste marsjorden til regjeringen
for å følge opp det som er Norges politikk for mat og
jordbruk. I forbindelse med den står det i en enstemmig
innstilling at komiteen mener at gode velferdsordnin-
ger er et viktig bidrag for å sikre rekrutteringen til jord-
bruksnæringen, og at utøverne i landbruket skal kunne
ha sosiale vilkår «på linje med andre grupper». Men det
har jo gjennom denne våren kommet fram mange ty-
delige eksempler på at det ikke er så. Folk som skal få fa-
milie, må gå i fjøset rett før de skal få unger selv, og det
er ikke mulig å ha et ordentlig system med avløsning
som sikrer ferie, fritid og familieliv. På dette punktet
bryter regjeringens forslag i dag med nettopp jord-
bruksmeldingen. Hvordan kan representanten forsvare
at det er dårligere sosiale vilkår, og at jordbruksmel-
dingen brytes i dag?

Guro Angell Gimse (H) [11:08:15]: Vi har over år
vært opptatt av å styrke velferdssystemet for bønder.
Nå har vi lagt fram et tilbud på 962 mill. kr til bøndene,
og i det tilbudet lå det også en utvikling innen velfer-
den.

Så vet vi at hvis bøndene hadde valgt å sette seg til
bordet og forhandle, kunne man ha justert på velferds-
ordningene i større grad også. Vi vet at regjeringen var
klar for å forhandle. Vi vet at det var mye å gå på der, også
innenfor velferdsbiten. Så det er beklagelig nå at bonde-
organisasjonene valgte å bryte disse forhandlingene.
Det ville ha bidratt til at de hadde hatt muligheten til å
styrke enda mer det som lå til grunn allerede i tilbudet.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:09:26]: Konkurransen i meierisektoren og på meieriprodukter har vært et viktig politisk mål i 25 år på tvers av regjeringer, på tvers av politiske partier i denne salen. Også for Høyre har det vært en viktig sak. Så er det sånn at fortsatt har Tine mellom 70 og 100 pst. markedsandel, litt avhengig av hvordan man regner på regioner og på produkter. Vi vet at Landbruksdirektoratet nå har foreslått å gjøre enkelte endringer i PU-ordningen, som vil slå beina under den lille fliken som er av konkurranse i markedet.

Samtidig kommer Høyre i dag til å stemme imot vårt forslag om forbedringer i den samme ordningen, som kan skape titalls nye arbeidsplasser både i Tolga og i Namsos, og dertil hørende store investeringer. Hvorfor er Høyre blitt imot konkurranse i meierimarkedet?

Guro Angell Gimse (H) [11:10:25]: PU-ordningen, prisutjevningsordningen for melk, er veldig viktig for konkurranse i melkenæringen. Det er en ordning som vi har vært veldig fornøyd med i mange år. Vi ser nå at det er en del utfordringer rundt hvordan ordningen har utviklet seg, og har tatt til orde for i flere runder at vi må se på sammensetningen.

Jeg har registrert forslaget til Fremskrittspartiet i denne saken. Men så har vi da et prinsipp om at tilbudet til regjeringen til jordbruksoppgjør står når partene ikke ønsker å sette seg til forhandlingsbordet. Det er ikke sånn at vi ikke ønsker å se på justeringer av prisutjevningsordningen – det kommer vi til å fortsette å ta til orde for. Men i dette tilfellet var ikke tiden inne. Tilbudet som regjeringen allerede har kommet med, står. Så får vi se på dette senere.

Geir Pollestad (Sp) [11:11:36]: Ut fra det konstitusjonelle er det ikke tvil om at Stortinget står fritt til å vedta det jordbruksoppgjøret som ein ønsker.

Så høyrer ein i innlegget her og i replikkvekslinga at ein nærmast skyldar på bøndene for at det vart som det vart, og ein beklagar brotet. Det vart jo brot i 2014 og i 2017. Då valde Høgre å vera med på endringar i jordbruksoppgjøret i Stortinget, trass i at det var brot. Så har eg høyrte antydningar om at det at ein i 2012 og 2021 ikkje eingong sette seg ved forhandlingsbordet, som ein har sagt, skal påverka handlinga i Stortinget. Det har ikkje grunnlag i nokre reglar eller noko system. Men spørsmålet mitt til Høgre er: Kor mange timer bør landbruket forhandla før Høgre meiner det er legitimt å gjera endringar i eit for dårleg tilbod i Stortinget?

Guro Angell Gimse (H) [11:12:34]: Det forundrer meg at representanten Pollestad nå har en helt annen tilnærming til ikke å sette seg til forhandlingsbordet i det hele tatt enn hva han hadde i 2012. I 2012 fikk vi akkurat den samme situasjonen, med unntak av at tilbud-

et ikke var så godt. Tilbudet ga ikke en lik inntektsutvikling med andre grupper, sånn som var tilfellet nå i 2021. Så jeg må si jeg er veldig overrasket over dette spørsmålet.

Vi har faktisk gått så langt at vi har klippet merknadene som Senterpartiet skrev inn i 2012, inn i våre merknader i dag, om at det er en lang tradisjon for at tilbudet står når det blir en type brudd som man ser her. Så jeg forundrer meg veldig over Senterpartiet, som snur kappen etter vinden og endrer syn på dette viset.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:13:53]: Hvis det blir et nytt stortingsflertall etter valget, blir det en ny kurs i jordbrukspolitikken. Dette er en optimistisk dag, for vi har en tydelig og offensiv retning på mange punkter felles på rød-grønn side. Vi kommer til å kreve en ny kurs i mat- og jordbrukspolitikken som er bygd på det landet vi er, og den naturen vi har. Hvis vi studerer norgeskartet, vil vi se at landet vårt stort sett er bygd på fjord, fjell og skog. Det er store utmarksressurser, men de små, gule flekkene som er matjorda vår, ligger spredt, og det er bare 3 pst. av landarealet.

Den sentraliseringspolitikken som føres nå, er helt i strid med den geografien vi har. Ingen politiker eller blåruss, enten de heter Sylvi Listhaug eller Trygve Hegnar, kan noen gang oppheve det landet vi er. Det går ikke an å endre den geografien. Heldigvis er det ingen som har den makta. Da må selvfølgelig Stortinget føre en politikk som stemmer overens med terrenget. Derfor vil vi allerede fra statsbudsjettet 2022, hvis vi får muligheten, sørge for at det lages en investeringspakke og en opptrappingsplan for hvordan vi skal kunne fornye matproduksjonen og arbeidsplassene i melkeproduksjonen rundt omkring i hele landet.

På høringen i næringskomiteen kom det fram en viktig og helt avgjørende detalj. Gjennomsnittet i vestlandsbruket har 14 kyr. Dagens politikk legger kun til rette for at det er de som har over 15 kyr, som skal være med. Det vil si at hvis denne politikken fortsetter, er det en planmessig sentralisering og nedbygging av nettopp viktige jord- og beiteressurser som ligger både på Vestlandet, i Nord-Norge og på Sørlandet. Alle disse tre landsdelene er i dag områder som er under sterkt press, og hvor deler av jorda nå går ut av drift. Dermed synker selvforsyningen. Tryggheten til deg og meg som innbyggere svekkes.

Når vi legger fram denne planen, hvis vi får muligheten i statsbudsjettet 2022, er det en veldig gladdag også for norsk byggenæring og snekkere i hele landet. Det er ingen investeringsbeslutning som er så desentral som det å sette i gang arbeidet for å ruste opp over 4 500 båsfjøs som ligger spredt i hele landet vårt. Det vil skape aktivitet og sysselsetting i en tid hvor det trengs mer enn noen gang.

For landet vårt er bygd på det spredte familiejordbruket, ikke selskapsjordbruket. Det er naturlig at det må være sånn, fordi vi har en geografi som tilsier at vi må bo spredt og arbeide spredt hvis vi skal kunne skape verdier og arbeidsplasser. Til og med i Danmark har sentraliseringspolitikken som Fremskrittspartiet har ført, spilt fallitt. Der har gjeldsveksten gått så langt at mange bønder i praksis er leilendinger, og det er banksektoren som eier verdiene. Den utviklingen må vi stoppe.

Derfor er det avgjørende for oss å ha en politikk som får ned kapitalkostnadene. Det må som sagt skje innen melkeproduksjon, men det må også skje innen kornproduksjon, for siden 2000 har det norske kornarealet blitt redusert med 15 pst., og det er de mindre og mellomstore gardene som driver med korn, som faller fra. For å styrke beredskapen, som vi gang etter gang de siste årene har fått avdekket er for svak, må vi ha med oss disse brukene videre og opprette en forsterket mulighet for både å tørke og lagre kornet i klimatisk skiftende tider desentralt på gårdene. Sånn kan vi frigjøre større siloer for nasjonal beredskapslagring.

Vår nye kurs i jordbrukspolitikken stimulerer til en teknologiutvikling som tar ressursene i bruk der de er, og det skjer utrolig mye positivt. Det siste eksemplet jeg vil bruke, er fra min hjemkommune, Tynset, hvor man på Kvikne har utviklet en teknologi som heter Findmy-sheep, som er GPS-bjeller. Det varsler om en ny tid som er tilpasset til å forsterke tryggheten for oss alle.

Presidenten: Skal representanten ta opp Arbeiderpartiets forslag i saken?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:19:04]: Det er helt riktig! Det skal jeg med glede gjøre, for det er det som er viktig for en ny kurs.

Presidenten: Da har representanten Nils Kristen Sandtrøen tatt opp de forslagene Arbeiderpartiet er en del av, og de forslagene Arbeiderpartiet er alene om.

Det blir replikkordskifte.

Guro Angell Gimse (H) [11:19:18]: Arbeiderpartiet foreslår å senke kvotetaket for melk, og det står i forslaget at det skal tilpasses norsk natur, geografi og ressursgrunnlag og landbruk over hele landet. Nå er det sånn at ressursgrunnlaget varierer veldig fra sted til sted i landet, og det er ikke bare ett kvotetak som tar hensyn til det. Vi i Høyre ønsker et mangfold av gårder, både store og små gårder, og jeg opplever at Arbeiderpartiets forslag her utfordrer dem som ønsker å bli litt større, på en del områder. Når vi har hevet kvotetakene, gir ikke det en plikt til å produsere så mye melk. Det er ikke noe pålegg, det er en mulighet.

Da lurar jeg på: Hvorfor skal nye, unge melkebønder miste den muligheten til inntjening og utvikling som de gamle melkebøndene har fått?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:20:15]: Jeg er veldig glad for å få det spørsmålet. Det er helt riktig referert, det representanten Gimse sier, at vi nå skal ha et norsk kvotetak som passer overens med den naturen vi har. Da Sylvi Listhaug og høyreregjeringen satte i gang sentraliseringspolitikken, ble det tre ganger så dyrt for unge folk å få inngangsbilletten til å ha melkeproduksjon som arbeid – tre ganger så dyrt. Det er også baktep-pet for deler av bondeopprøret, fordi unge folk er satt i en felle der de har måttet ta opp stor gjeld for å skaffe seg gård og kvote, og får utfordringer med å betjene den forpliktelsen overfor banken. Selvfølgelig skal vi redusere inngangsbilletten for dem som vil inn i jordbruket i framtiden. De som har tilpasset seg, vil få lov til å beholde de kvotene de har i dag. Dette er politikk for de som skal inn i næringen, de som skal være aktive i næringen. Det er i ferd med å oppstå det samme innen jordbruket som innen fiskeri, hvor det er dyrt å skaffe seg båt og kvote. Nå har det blitt dyrt å skaffe seg gård og kvote. Det trengs virkelig en ny kurs i norsk jordbrukspolitikk.

Guro Angell Gimse (H) [11:21:21]: Jeg lurar på om Arbeiderpartiet har tenkt på alle implikasjoner ved dette forslaget. Hvordan skal det bli når gården skal selges, ved generasjonsskifte, når bankene ser at kvotetaket må ned? Hvordan tenker Arbeiderpartiet å løse denne floken? Jeg tror nok at dette vil føre til mer proformaie-rskap, bl.a. Det er ikke noe bra. Det vil jo heller ikke bidra til det som Sandtrøen her snakker om, å få til at flere ungdommer tar over gårder og får ny giv og virkelig kan eie noe selv.

Hvordan vil Arbeiderpartiet løse denne floken?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:22:07]: Som sagt: Det må baseres på en sunn økonomi for dem som er aktive i næringen. De siste årene har vi sett at de som faktisk har forsøkt å tilpasse seg til Fremskrittsparti-politikken og sentraliseringspolitikken, nå er satt i en skvis. Det handler bl.a. om at man bruker så mye penger på å leie dyre kvoter, og tar opp så store lån for å skaffe seg kvoter som – også i Gimses hjemfylke – ble tre ganger så dyre. Det er en næringsfiendtlig politikk, og det gjør det dyrt å komme inn i en næring. Arbeiderpartiet tenker på ungdommen, på framtiden, på rekrutteringen, og da må selvfølgelig kostnaden og inngangsbilletten gå ned i stedet for å skyte i været. Fremskrittspartiet, som er Høyres partner, har jo det villeste forslaget i dag. De vil fortsette denne prisgaloppen og heve taket til 1,2 millioner liter melk. Den politikken er ikke tilpasset for præ-

rien i USA engang. Nå må vi ha realitetsorientering. Det er tid for å følge norgeskartet.

Guro Angell Gimse (H) [11:23:09]: I mitt fylke har jeg blitt oppringt av bønder, nærmere bestemt fra Hemne, ute i distriktet, som sier: La oss få muligheten. De sier: La oss få muligheten til å produsere mer hvis vi vil det. Ok – nok om det.

Vi ønsker å ha en god balanse mellom små og store, men det som skjer nå, at man tar bort denne muligheten, tror jeg også vil bidra til at AS kan bli mer populært, for der har man ikke noe eierskifte. Det er ingen av oss som er fan av AS i jordbruket, men når det blir sånn at den juridiske personen blir den samme, tror jeg det vil kunne tvinge seg fram, hvis man senker taket på det vi set som Arbeiderpartiet tar til orde for.

Har representanten Sandtrøen tenkt over alle implikasjoner ved det grepet de nå ønsker?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:24:14]: Jeg vet om veldig mange medlemmer av partiet Høyre som nettopp er fans av AS i landbruket, så de finnes nok i stor utstrekning.

Til spørsmålet: Ja, vi har tenkt på alle implikasjoner. Det første som kommer til å skje, er at bl.a. Ola, som vi har sett på Debatten i flere omganger, som nå bruker veldig mye penger for å leie kvoter, vil få rimeligere leie. Da bedres totaløkonomien til Ola – når mindre av pengene kanaliseres ut fra dem som gjør arbeid på gårdene, og det blir mindre utbetalinger til passive interessenter og til bankene. Det er det første positive som kommer til å skje.

Det andre positive som kommer til å skje, er at ordførere i hele landet vil se at oi, her er det muligheter for at det fortsatt skal være bosetting i bygdene, fordi vi har et storting som tar ansvar og sørger for at det fortsatt skal være verdiskaping på lokale naturressurser. Hvis denne sentraliseringspolitikken fortsetter, er det i mange bygder sånn at det siste bruket vil forsvinne, og dermed forsvinner også grunnlaget for annen næringsvirksomhet og bosetting.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:25:30]: Trygg, sunn og næringsrik mat er utgangspunktet for at vi fungerer som mennesker. Norske bønder leverer hver dag slik mat og drikke til de fleste av oss. For det fortjener de en stor takk. De fortjener at vi som forbrukere verdsetter det og sender dem en tanke i ny og ne. Det tror jeg de aller fleste av oss gjør. Selv om vi er uenige i denne saken om hvor stor budsjettstøtten skal være, hvilke målpriser vi skal ha, hva som skal inkluderes i jordbruksfradraget og ikke, og hvor stor inntektsveksten faktisk er

eller ikke, setter vi alle pris på den jobben bøndene gjør hver eneste dag.

Da jordbrukets organisasjoner valgte å bryte forhandlingene før de i det hele tatt var i reelle forhandlinger, tok de en kalkulert risiko. De visste at utgangspunktet for Stortinget er statens tilbud. Slik var det også i 2012, da de brøt etter tre dager – én dag mer enn de brukte i år. Dette har vært tradisjon ved alle brudd, bortsett fra da Kristelig Folkeparti satt i opposisjon til Høyre- og Fremskrittsparti-regjeringen. Nå er Kristelig Folkeparti veldig opptatt av at Stortinget må følge sedvanen og vedta statens tilbud. Det skal bli spennende å se hva Kristelig Folkeparti gjør ved neste korsvei, når de sitter på vippen eller i opposisjon igjen. Det er aldri godt å si hvilken vei den høna sparker.

Fremskrittspartiet mener at statens tilbud på 962 mill. kr skal ligge til grunn for det Stortinget foretar seg i dag. Men vi mener at Stortinget bør gjøre noen klare prioriteringer før vi sender tilbake tilbudet til fordelingsforhandling mellom partene i oppgjøret. For oss handler det bl.a. om å forsterke kanaliseringspolitikken. I de aller beste kornområdene bør det dyrkes korn. Det er ikke så mange prosent av landets areal som ligger til rette for kornproduksjon. Derfor bør det prioriteres. Vi foreslår at partene halverer beitetilskuddet i sonene 1 og 2, og at man prioriterer utmarksbeitetilskudd i øvrige områder i større grad.

Vi mener også det er viktig å gjøre oss mindre avhengige av import til fôr, særlig med tanke på de ressursene vi har tilgjengelig. Vi foreslår derfor at grovførets relative konkurransekraft bør styrkes gjennom å redusere prisnedskrivningen fra korn til kraftfôr. Det vil også føre til mer beite og pleie av kulturlandskapet i utmarksstrøk.

Stortinget kommer sannsynligvis til å takke nei til tittalls nye distriktsarbeidsplasser i både Tolga og Namsos i dag. Konkurranse i meierimarkedet har vært viktig for de fleste partier i rundt 25 år, helt siden Arbeiderpartiets Gunhild Øyanger åpnet for konkurranse. Men fortsatt er det slik at Tine har mellom 70 og 100 pst. markedsandel for de ulike produktene. Dessverre svikter Arbeiderpartiet og regjeringspartiene distriktene når de sier nei til vårt forslag om å slå sammen distribusjonstilskuddet og det generelle tilskuddet, slik at Synnøve Finden kan utløse store investeringer i Innlandet og i Trøndelag. De sier også nei til at denne produsenten kan ta igjen produksjon av yoghurt.

Ikke nok med at regjeringspartiene sier nei til dette i dag – Landbruksdirektoratet varslar at de ønsker å fjerne distribusjonstilskuddet i PU-ordningen. Jeg skjønner at direktorat og departement er to forskjellige ting, men faktum er jo at Bollestad og den borgerlige regjeringen med vidåpne øyne sitter og ser på at eget direktorat sen-

der ut et varsel som i praksis vil torpedere hele melkeforliket fra 2007. Det vil ødelegge den lille fliken vi har av konkurranse i dag. Noen har sagt at regjeringen har blitt en slags administrasjonsregjering uten visjoner og vyer for hvor samfunnet skal, en slags Bondevik III-regjering. På dette området har de kritikerne rett. Vi trenger mer konkurranse, ikke mindre, hvis målet er at folk skal drikke mer melk og spise flere meieriprodukter, og slik vil også innovasjonen øke.

En stor del av debatten de siste månedene har sirklet rundt det såkalte bondeopprøret og diskusjonen om at disse ikke kjenner seg igjen i tallene i det som heter to-talkalkylen. Det er ikke så veldig rart. Den viktigste grunnen er at norsk jordbruk er veldig mangfoldig. 32 pst. av bøndene hadde i 2019 ingen skattbar næringsinntekt fra jordbruket. Mer enn halvparten, 56 pst. av brukerne, hadde en næringsinntekt fra jordbruket på under 100 000 kr. Det gir liten mening å sammenligne lønn med næringsinntekt. Lønn eller arbeidsinntekt er i stor grad en objektiv størrelse. Det er ikke næringsinntekt. Den er avhengig av muligheter, trusler og valg den enkelte næringsaktør foretar seg. Derfor vil det alltid være noen eller mange som ikke kjenner seg igjen i tallene.

Med det tar jeg opp våre forslag.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Da har representanten Sivert Bjørnstad tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:30:51]: Fremskrittspartiet er jo et liberalistisk og radikalt parti i jordbrukspolitikken og har dagens mest radikale forslag, som totalt vil forandre hvor det går an å bo og ha arbeidsplasser og næringsvirksomhet i Norge. For taket for melkeproduksjon skal settes på et helt urealistisk høyt nivå – på 1,2 millioner liter melk, ifølge Fremskrittspartiet.

Som vi hørte i sted i replikkvekslinga om det viktige temaet som jeg er glad for at representanten Angell Gimse tok opp, som fikk fram hvor galt det har gått: Siden Listhaug var landbruksminister, har det blitt tre ganger så dyrt for unge folk å få inngangsbilletten til å ha matproduksjon som arbeid – etter at Fremskrittspartiet satte i gang denne radikale sentraliseringspolitikken.

Når man nå skal ta et nytt steg, hvor mange ganger så dyrt regner Fremskrittspartiet med at det kommer til å bli for unge folk å få denne inngangsbilletten hvis dette blir vedtatt?

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:31:56]: La meg begynne med å si at jeg er enig i 50 pst. av inngangen til Sandtrøens spørsmål. Fremskrittspartiet er et liberalistisk parti.

At vi er radikale, vil jeg kanskje ikke si, men det får stå for Sandtrøens egen regning.

Det er riktig at Fremskrittspartiet, som i 2014, ønsker å øke kvotetaket til 1,2 millioner liter. Når det overordnede målet er – og det oppfatter jeg at alle er enig i – at vi skal produsere mer mat, er den enkleste måten å gjøre det på at de som allerede produserer i dag, får lov til å produsere mer. Det er få næringer som er så gjennomregulert som jordbruket. Kanskje skal vi ha tillit til at brukerne i jordbruket klarer å forvalte den tilliten vi gir dem, ved at de får lov til å produsere mer? Det er riktig som Angell Gimse sa – jeg får også telefoner fra bønder som er interessert i å produsere mer, og som ønsker å produsere mer melk enn de har lov til i dag.

Geir Pollestad (Sp) [11:33:17]: I innlegget sitt var representanten oppteken av å ha arbeidsplassar på Tolga og i Namsos. Viss ein les i Framstegspartiets parti-program og utkastet for neste periode, står det at ein skal fortsetja arbeidet med å fjerna tollsatsar og beskyttelsesregime. Då er mitt spørsmål: Viss ein lykkast med å fjerna eller redusera tollsatsane og beskyttelsesregimet, trur ein framleis at det vil verta fleire arbeidsplassar på Tolga og i Namsos?

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:33:52]: Svaret på det er ja. Jeg tror norske forbrukere i større og større grad er interessert i trygg, sunn og næringsrik mat. Vi vet at norske produsenter av mat er blant de aller beste i verden på dyrevelferd, kjemikaliebruk, antibiotikabruk – i det hele tatt på å produsere trygg og god mat. Jeg tror norske forbrukere er interessert i fortsatt å kjøpe norske produkter. Vi ser også på utviklingen de siste årene at norske forbrukere kjøper norsk mat.

Vi skal behandle en sak i morgen som handler om en frihandelsavtale med Storbritannia. I den avtalen kommer Stortinget til å si nei takk til å få flere arbeidsplasser langs hele kysten mot at vi kunne ha importert noen flere landbruksprodukter, som er vår primærpolitikk. Jeg tror norske forbrukere fortsatt hadde kommet til å klare å ta det valget, også med noen flere oster i disk-en.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:35:05]: Bondeopprøret er på mange måtar Framstegspartiets verk frå da dei heva taket i 2014. SV ønskjer å trappe gradvis ned til 2014-nivået. Dette er Framstegspartiets verk, og no ønskjer dei å heve taket til 1,2 millionar liter mjølk per bruk. Sidan Framstegspartiet er eit liberalistisk parti, og når dei ikkje bryr seg om konsekvensane dette har for norsk landbruk, lurar eg på kvifor dei har eit tak i det heile, i Framstegspartiets verd. Kva er grunnen til at ein sette det på 1,2 millionar liter og ikkje fjerna taket heilt eller kanskje auka det ytterlegare? Kva er grunnen til at

ein opererer med tak i det heile, i Framstegspartiets verd? Kva er grunngevinga for det?

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:35:48]: Grunnen til det er en knallhard pragmatisme fra Fremskrittspartiets side, at vi forstår at det ikke er alt i vår primærpolitikk vi kommer til å få flertall for i Stortinget, heller ikke i dag.

Vårt forslag på 1,2 millioner liter er akkurat likt det forslaget vi hadde i 2014. Vi mener det er verdt å foreslå det igjen. Den svartmalingen om hvor ille dette kom til å bli, som kom fra den rød-grønne opposisjonen da vi økte taket forrige gang, har ikke vist seg å stemme. Det er en helt annen situasjon i norsk landbruk enn hva Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV hevder på talerstolen i dag og i debattene for øvrig.

Vi mener det er rom for å øke taket noe mer, sånn at de som ønsker å investere og produsere mer – produserer mer mat, noe som er det overordnede målet for oss alle – skal få lov til det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Geir Pollestad (Sp) [11:37:01] (leiar i komiteen): Representanten frå Høgre omtalte dette som ein litt trist dag. Eg tenkjer det kanskje òg er ein litt fin dag å diskutera landbrukspolitikken på, for ein ser opposisjonspartia, ein ser eit alternativ som ønskjer ei anna retning for landbrukspolitikken enn det dagens regjering med støtte frå Framstegspartiet står for. I det arbeidet skal Senterpartiet alltid vera i front.

No har eg lyst til å kommentera at me har jo i dag hatt ein såkalla hare, som òg ville liggja i front, SV, og som har vore ute med nokre årstal. Først skulle inntektsgapet tettast i 2025, så skulle det tettast i 2030, og så skulle ein tilbake til 2025. Men eg vil rosa haren – han trengst, men eg trur at det beste me kan gjera, er å seia at 2030 er for seint, 2025 kanskje, men me må ha tala på plass først. Så må me ha ein offensiv plan for kva me ønskjer å oppnå, og så må me ha ein tidfesta plan og leggja det på plass. Det tenkjer eg er ei viktig oppgåve for ei ny regjering. I så måte er forslaget frå Senterpartiet det som både Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV treng i denne saka.

Det er ein del utviklingstrekk i landbruket som ikkje er bra. Importen av mat aukar. Dei som sel maten, vert rikare og rikare. Distriktslandbruket vårt er pressa. Mange har mykje gjeld og låg inntekt, og me har ei regjering og eit fleirtal som ikkje er ærlege med tala, som ikkje er ærlege med beskrivinga av landbruket. Det er der litt av det bondeopprøret som me har sett denne våren, ligg, at ein kjenner seg ikkje igjen i den beskrivinga som vert gjeven. Eg vil rosa bondeopprøret, og når eg seier bondeopprøret, tenkjer eg på det private initiativet som nokon har teke, og som har samla mykje støtte. Men eg vil

òg trekkja fram måten som faglaga, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag, har handtert og følgt dette opp på. Det har gjeve mykje merksemd om kor viktig landbrukspolitikken er.

Eg synest f.eks. at Høgres landbruksnettverk er flinke til å reisa rundt og flinke til å besøkja. Eg ser dei promoterer lokale initiativ, men eg synest ikkje dei er flinke nok til å få fram samanhengen mellom landbrukspolitikken og det ein ser i landbruket. Det er slik at ein får ikkje lokale spesialitetar, ein får ikkje eit landbruk i heile landet viss ein ikkje har ein landbrukspolitikk som ligg i botn.

Kvifor skal me ha ein landbrukspolitikk? Jo, fordi det er viktig næringspolitikk. Det er grunnlaget for mykje verdiskaping i landet vårt. Det er ein sentral del av distriktspolitikken. Landbruket er hjørnesteinsnæringa i mange kommunar. Og ikkje minst – det er ein viktig del av beredskapen vår. Mat er like viktig som soldatar. Matvareberedskapen i Noreg er for svak.

Til årets oppgjør og det som er kome no, kan ein seia at det må vera spesialsydd for å få Framstegspartiets støtte i Stortinget. Difor valde ein å ikkje leggja inn nokon av strukturtiltaka i tilbodet, slik at ein visste at ein kunne få støtte viss det vart eit brot. Senterpartiet meiner at Stortinget har eit sjølvstendig ansvar, og difor har me føreslått 1 mrd. kr i auka ramme, pluss at me i revidert budsjett har lagt inn 400 mill. kr til investeringar. Det vil gje grunnlaget for å tetta inntektsgapet med rundt 25 000 kr når me aukar ramma, og så kjem inntektsverknadene av investeringstilskotet. Det meiner eg er den beste politikken som vert fremja her i dag.

Så handlar det om å få på plass den langsiktige planen. Korleis skal me greia å tetta inntektsgapet? Me må ha eit tidfesta mål. Om det skal vera fire–fem–seks år som ligg til grunn for det, må me ta bondeopprøret på alvor og seia: Først må me ha talgrunnlaget på plass, så må me leggja planen. Det er det Senterpartiet har tenkt å gjera. Det ville teke seg veldig bra ut viss Senterpartiets forslag nr. 66 fekk fleirtal.

Med det tek eg opp forslaga som Senterpartiet står aleine om, og dei forslaga me har saman med SV.

Presidenten: Da har representanten Geir Pollestad tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

André N. Skjelstad (V) [11:42:24]: Det var for så vidt en interessant gjennomgang. Representanten Pollestad startet med haren – eller «hårrån», som vi sier. Vi som er litt kjent med naturen, vet at haren innimellom hopper litt hit og dit, uten at man helt har kontroll på det. Det kan også det representanten Pollestad kom med, tyde litt på. Jeg er fullt ut klar over hva som er

fremmet, uten at jeg klarer å se at representanten tar inn over seg at også landbruket er i et marked.

Det er også interessant at det som kan se ut som framtidige regjeringspartnere – SV, men ikke minst også Arbeiderpartiet – ønsker å fokusere spesielt på 14 melkekyrs fjøs, altså mellom 80–100 tonn. Hva er det som er Senterpartiets plan for dem som faktisk har gjort de store investeringene i landbruket i dag, som faktisk har gjort det mange nå ønsker å gjøre?

Geir Pollestad (Sp) [11:43:32]: Det kan vera interessant å snakka om haren, særleg når kritikken kjem frå skilpadda – viss det er lov til å seia for å gjera bildet komplett.

Men eg skal svara på det som er spørsmålet. For det første erkjenner me at marknaden er ein viktig del. Det er difor me seier at når ein skal leggja ein forpliktande inntektsplan, må ein sjå på ting som f.eks. tollvern, for tollvernet handlar om kor mykje ein kan ta ut i marknaden. Det handlar om støtte, det handlar om korleis ein innrettar støtta. Eg trur at det er svært, svært viktig.

Kva vil ein gjera for dei som har investert? Jo, mange av dei som har investert ganske tungt, slit i dag med høg gjeld og lite inntening. Det viktigaste me kan gjera for dei, er å gje auka inntening. Senterpartiet har vore tydeleg på det over tid, at når me innfører avgrensingar der me tek ting nedover, skal me ha fullt ut respekt for den private eigedomsretten og dei som har investert, sånn at det ligg fast.

André N. Skjelstad (V) [11:44:37]: Det er i hvert fall en forutsigbarhet med skilpadden. Om den ikke er spesielt rask, går den sakte, men sikkert framover. Haren hopper jo hit og dit uten at en vet hvor den lander hen, så jeg skjønner at det kan være det den politikken representanten Pollestad ønsker, er basert på.

Det er interessant å bore litt i det med marked. Det har vært forutsigbarhet når det gjelder toll. Det har regjeringen stått for. Uansett er det sånn at vi kan ikke ete opp hvis vi skal øke produksjonene enda mer. Hvor skal avsetningen da være, når vi ligger mer eller mindre i taket nå både på kjøtt siden og på melkesiden? Da er det interessant å høre hvordan Senterpartiet reflekterer over hvor vi skal avsette produktene til den dyktige norske bonden, for der er vi nok enig.

Geir Pollestad (Sp) [11:45:34]: Eg meiner det er grunnlag for å auka den norske sjølvforsyninga, og eg meiner òg det er grunnlag for å auka norskandelen av ei rekkje produkt. For det første må me sørgja for at me er sjølvforsynte på kjøtsida. Det vil vera viktig. Det har vore mykje fokus på yoghurt og ost, at importandelen har vore høg. Der meiner eg det er viktig å ta grep for å avgrensa det.

Det feltet der det er størst import i dag, og der eg tenkjer at moglegheitene for auka nasjonal produksjon er aller størst, er innanfor bær, frukt og grønt. Der har ein i tilbodet dessverre i for liten grad følgd opp den satsinga ein varsla, men det er betydeleg potensial innanfor grøntnæringa til å auka norskandelen. Jamt over er det moglegheit til å få meir avsetjing i den norske marknaden.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:46:49]: Senterpartiet og SV er einige i mange saker, bl.a. reversering av ulike sentraliserande reformer regjeringa har stått bak, men ikkje heilt i jordbrukspolitikken. Her har vi lagt fram ein serie forslag som har til hensikt å reversere dei tilskota og dei taka som blei innførte i 2014, da synda blei broten av regjeringa. Kva er grunnen til at Senterpartiet ikkje vil trappe ned tilskot, innføre taka på 2014-nivå igjen og følgje SV på det, altså ikkje snu den sentraliseringspolitikken som har vore?

Geir Pollestad (Sp) [11:47:35]: Langt på veg er me einige om at me skal innføre tak igjen, at me skal ta ned grenser. Me har eit eige forslag der ein seier at ein støttar dei strukturgrepa som landbruket har føreslått i sitt krav. Det går òg inn på ei rekkje ulike sektorar. Eg er ueinig i at det ikkje er eit skilje her.

Eg tenkjer at hovudproblemet i norsk landbrukspolitikk er verken Senterpartiet eller SV. Eg meiner me har ei felles utfordring med å få ein ny kurs på landbrukspolitikken, med ein forpliktande, tidfesta plan for å tette inntektsgapet. Så trur eg heller ikkje resten av debatten bør handla om om Senterpartiet har 10 000 kr meir i inntektstetting enn det SV har i årets oppgjær. Eg registrerer at viljen til å tette inntektsgapet er stor, og så skal me ta den tida som trengst for å finna ut om det skal vera på fire, fem eller seks år.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:48:48]: Det var SV som blei kalla hare i denne debatten. Vi lever heilt greitt med det. Vi er utolmodige. Vi må setje ny kurs no.

Jordbruket i Noreg blir bygd ned med dagens politiske kurs. Det blir færre bruk, jorda går ut av bruk. Det blir bygd ned, og talet på bønder går ned. Det trengst difor ei kraftfull endring av retninga for norsk jordbruk – no.

SV har difor levert ein serie forslag – forslag alle kjenner igjen frå tidlegare rundar vi har hatt om både jordbruksoppgjær og ulike meldingar. Vi står for ei alternativ retning for jordbruket. Vi vil løfte bondens inntekt, sånn at det blir lukrativt å flytte på bygda, etablere seg og drive bruk. Vi vil gradvis endre kvotetak og tilskot ned til 2014-nivå, med trappetrinn, sånn at det blir lønsamt å

drive og starte gardar i distrikta, sånn at produksjonen tar utgangspunkt i ressursgrunnlaget på gardane. Vi vil ta frå matkjedene makt og etablere ei sterk styring over produksjonen, sånn at inntektene ikkje hamnar i lomma på eigarane av Rimi og NorgesGruppen, men kjem bonden, norske produkt og det norske folket til gode. Vi vil ha eit sterkt importvern, slik at ikkje handelspolitikken undergrev norske interesser og mål for sjølvforsyning og miljø. Vi vil ta jorda tilbake i bruk, fordi vi ser det som einaste farbare veg dersom vi skal bli sjølvforsynte som nasjon og realisere våre mål og draumar om klima og natur.

Difor foreslår vi at det blir etablert ein fireårig opptrappingsplan for jordbruket, at bondens inntekt kjem på nivå med andre grupper i samfunnet. Det skal gjelde all produksjon, alle bruksstorleikar, alle landsdelar, og det er den fulle inntekta vi da snakkar om. Sentralt i opptrappinga er at talgrunnlaget for inntektsnivået er riktig, at det blir etablert verkemiddel som forhindrar overproduksjon, at opptrappinga fører til fleire bønder, og at jorda blir tatt tilbake i bruk.

Eg blei fødd i 1975. Det var det same året min forgjengar i SV, Berge Furre, pressa gjennom eit opptrappingsmål for norsk jordbruk – eit historisk vedtak. Målet var å utjamne inntektsforskjellen mellom bonden og industriarbeidaren. Året etter blei det sett i gang ei satsing på jordbruket, som snudde stemninga totalt på bygda. Folk flytta frå by til bygd. Målt i 2020-kroner var jordbruksoppgjøret for 1976 på 9 mrd. kr. I dag er oppgjøret knapt det doble, samtidig som resten av økonomien har vakse med fleire tusen prosent. Tenk – fattige Noreg torde å satse på eigne arealressursar. I dag er fleirtalet imot.

Det er nettopp ny kurs SV inviterer til i dag. Da som no ser vi forfallstendensar. Da som no ser vi behovet for kraftfull retningsendring for jordbruket. Det er dette vi må skape no – bruke statens musklar til å få opp optimismen. Men skal vi klare det, må vi her på Stortinget forplikte oss, på same måten som i 1975 – difor fire år. Det hjelper ikkje med positive formuleringar – som eit samrøystes storting hadde i 2017, da vi sa at inntektsgapet skulle bli tetta – viss det ikkje blir følgt opp i praksis. Det hjelper ikkje å pøse inn pengar i oppgjøret, viss vi ikkje vil snu retninga på politikken. Vi må setje tak og avgrensingar på storleikar og styrkje vilkåra for små og mellomstore bruk. Dei som har investert i dagens politikk, skal ikkje bli skadelidande for endra kurs. Men vi kan ikkje fortsetje med same medisiner. Vi må satse på jorda vi har i dette landet. Vi må vri verkemidla til det. Kua må tilpassast norske arealressursar. Gardane må produsere med utgangspunkt i eigne arealressursar. Utmarka må bli tatt i bruk igjen.

Vi løner lærarane for at barna skal få utdanning. Vi løner helsepersonell for at alle skal ha helsehjelp. Vi løner soldatane for at vi skal ha eit sterkt forsvar. På same måten må vi vere villige til å løne bonden skikkeleg, for at vi skal ha mat til heile folket.

I Berge Fures ånd tar eg difor opp SVs forslag i denne saka, med unntak av forslag nr. 61.

Vi i SV – for ikkje å gå meir inn på hareomgrepet – trur det er heilt avgjerande at vi no endrar kurs for jordbrukspolitikken i dette landet. Det må skje no, for det tar lang tid å innføre endringar, og vi har berre den litle tida vi har igjen. Med dette takkar eg for meg.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sivert Bjørnstad (FrP) [11:54:07]: Knag Fylkesnes var inne på denne rekken av forslag som representanten fremmer, en rekke forslag som i beste fall kan karakteriseres som gammeldags politikk som i alle fall ikke bidrar til mer matproduksjon. Han var særlig inne på at det skal vedtas «en tidfestet plan for å gradvis gjeninnføre tak på tilskudd på samme nivå som før 2014, samt trappetrinn i tilskuddene. Dette gjelder tilskuddsordningene for alle produksjoner og arealer, herunder bl.a. husdyrtilskuddene, arealtilskuddene og gjeninnføring av kvantumstak for distriktstilskudd frukt og bær». Så nevner han også at han ønsker å senke kvotetaket, som han også var inne på i en replikk med meg tidligere. Men hvorfor skal ikke neste generasjon få mulighet til å investere på lik linje med dagens når det overordnede målet er å øke matproduksjonen?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:55:02]: Det er rett og slett fordi vi har ein politikk i dag der kvotetaka og tilskotsnivåa er så høge at vi er i ferd med å få eit jordbruk som ikkje er tilpassa vårt land. Vi har produksjonar som langt overstig det som det er ressursgrunnlag for på enkelte gardar. Vi må rett og slett sjå landet, sjå kva vi har moglegheit til å drive, og leggje politikken deretter. I staden for at vi byggjer ned areala i distrikta, må vi ta dei tilbake i bruk. I Troms, mitt fylke, er 40 pst. av areala gått ut av bruk. Det er det fylket som har tapt aller mest, og der beitegrunnlaget kanskje er best i heile verda, ifølgje rapportar frå NIBIO. Der har ein bygd systematisk ned gjennom denne politikken.

Eg forstår at Framstegspartiet med sin liberalistiske bakgrunn eigentleg ikkje i det heile ønskjer å ha noko tak på dette, men vil la marknaden rå. Men eg er overraska over at det ikkje er ei raud-grøn tilslutning til SVs forslag om å gå tilbake til i alle fall 2014-nivå og vere konkret på det. Det treng norsk jordbruk.

Steinar Reiten (KrF) [11:56:22]: På side 7 i komitéinnstillingen skriver regjeringspartiene følgende:

«Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til at det er lang praksis for at regjeringen ved brudd i forhandlingene fremmer forslag for Stortinget basert på statens tilbud. Dette er, etter disse medlemmers syn, en nødvendig behandlingsmåte dersom en skal opprettholde den etablerte forhandlingsordningen, noe disse medlemmer ser som svært viktig for å sikre en balansert utvikling i næringen og for å ivareta jordbrukets forskjellige samfunnsroller. Dersom organisasjonene skulle kunne bryte forhandlingene og Stortinget deretter forbedrer eller reduserer statens tilbud, vil det undergrave forhandlingssystemets berettigelse. Disse medlemmer vil ikke bidra til en slik utvikling.»

Med unntak av partinavnet er dette et direkte sitat fra komitéinnstillingen til jordbruksoppgjøret etter bruddet i 2012, formulert av de daværende rød-grønne regjeringspartiene. Vi registrerer at SV i år foreslår en påplussing på statens tilbud med 1 mrd. kr. Hva er det som gjør at det som for SV var en logisk konsekvens av bruddet i 2012, ikke er det i 2021?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:57:22]: For det første var ikke eg landbrukspolitisk talsperson i 2012. Men SV har alltid meint at Stortinget har ei heilt sjølvstendig rolle i å etablere jordbrukspolitikk i dette landet. Vi har eit avtaleinstitutt som det er veldig viktig å hegne om, men når ein ikkje klarer å kome til einigheit, meiner eg at Stortinget står heilt fritt til å vedta det som er nødvendig for å få ein jordbrukspolitikk som er til det beste for landet.

Litt av bakteppet for brotet denne gongen er rett og slett at distansen, avstanden, mellom faglag og regjeringa er så stor at ein ikkje såg nokon moglegheiter til å kome i møte der – av omsyn til framtidig jordbruksproduksjon, av omsyn til bondens inntekt og omsynet til alle dei overordna målsetjingane vi har i jordbrukspolitikken, politikk som Kristeleg Folkeparti har vore med på å vedta da vi behandla førre stortingsmelding. Vi ser ikkje det i nokon samanheng med det som regjeringa legg opp til, det som kom i tilbodet frå regjeringa, og derfor er det nødvendig at Stortinget grip inn.

Steinar Reiten (KrF) [11:58:28]: På side 23 og 24 i komitéinnstillingen har SV levert en liste med strekpunkter over det som partiet mener er særlig viktige klimatiltak i jordbruket. Jeg registrerer at redusert kjøttforbruk ikke er nevnt i de tiltakene, og det er ganske oppsiktsvekkende sett i lys av andre saker som Stortinget har behandlet tidligere i vårsesjonen.

Da klimameldingen med regjeringens klimaplan ble behandlet, stemte SV imot et forslag som eksplisitt slo fast at det ikke skal innføres en klimaavgift på norsk kjøtt. Da Stortinget for tre uker siden behandlet et representantforslag fra Miljøpartiet De Grønne om lavere kjøttforbruk, økt selvforsyning og mer bærekraftig mat, fremmet SV et forslag med følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen jobbe systematisk for å redusere det norske kjøttforbruket.»

Hvorfor nevner ikke SV redusert kjøttforbruk som et klimatiltak med ett ord i komitéinnstillingen til jordbruksoppgjøret? Er det for – både i bokstavelig og i overført betydning – å gjøre seg mer spiselig for Senterpartiet, i håp om å bli en del av det gode selskap etter et eventuelt regjeringsskifte etter valget i høst?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:59:25]: Nei, på ingen måte. Vi fekk dette oppgjeret ekstremt seint, så absolutt alt vi meiner som på ein eller annan måte er knytt til den norske matproduksjonen, er ikkje i denne innstillinga. Vi har nyleg behandla eit forslag om å redusere kjøttforbruket i Noreg, der vi gjekk inn for å redusere det kraftig. Det er fordi vi må, også når det gjeld kjøttproduksjonen, ha eit tilpassa kjøttkonsum, tilpassa vårt land. Vi kan ikkje ete søndagsbiffen på måndag, tysdag og onsdag. Vi må ha eit forbruk, også av kjøtt, som er tilpassa dei arealressursane vi har her. Viss kjøttkonsumet berre fortset å auke og auke, blir vi berre meir og meir avhengige av importerte innsatsfaktorar, og alle bør sjå at vi ikkje kan fortsetje på denne måten. Så er det også klimadimensjonen i dette: Eit konsum der det er veldig mykje kjøtt, er ikkje bra for klimaet. Så vi er krystallklare på at vi skal både auke og spreie jordbruket, samtidig som vi får ned kjøttforbruket.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

André N. Skjelstad (V) [12:00:44]: Saksordføreren har på en god måte redegjort for innstillingen i dag og ikke minst også for posisjonen til regjeringspartiene. Da er det kanskje naturlig også å gripe fatt i hva som er Venstres ståsted i dette.

Vi har, i likhet med flere, stor tiltro til og vil beholde jordbruksinstituttet. Som saksordføreren var innom, har dette i 70 år vært et svært nyttig og godt redskap for jordbruket.

Venstre har sterk tro på det norske landbruket. Norge trenger bonden. Vi har sterk tro på den norske moderne bonden som produserer mat av høy kvalitet. Ikke minst har vi sterk tro på at bonden er en del av klimaløsningen, som bidrar til å redusere utslipp av klimagasser og tar vare på kulturlandskapet. Vi har sterk tro på at bonden også tar vare på dyrene sine og sørger for at de har det bra i fjøset, selv om noen har en vei å gå, som vi

var innom litt tidligere i dag. Ikke minst har vi en sterk tro på den unge bonden som tør å satse, investere i nye løsninger og ny teknologi for å produsere mat av høy kvalitet og bidra med klimakutt og bedre dyrevelferd.

Det er sådd tvil om hvor sterk tro bondeorganisasjonene og vi politikere har på den institusjonen som heter jordbruksoppgjøret. At vi står her i dag i en stortingsbehandling av jordbruksoppgjøret uten at det har vært ført forhandlinger mellom staten og organisasjonene, rokker kanskje for en del litt ved troen på jordbruksoppgjøret som institusjon, på beregningsgrunnlaget og kanskje også hvilken politisk agenda organisasjonene muligens har hatt. Et oppgjør uten forhandlinger har i hvert fall ikke vært gunstig for bøndene selv. Nå er det statens opprinnelige tilbud som i all hovedsak blir stående. Når det er sagt – det å bryte forhandlingene er selvfølgelig en soleklar rett organisasjonene har.

Venstre har tro på at vi nå må se framover, se på nye og bedre løsninger, slik at vi får tilbake troen på jordbruksoppgjøret som institusjon og redskap for å fornye det norske jordbruket. Vi må erkjenne at mange krav har gitt bonden større investeringsutgifter. Det er skapt en krevende økonomisk situasjon. Inntektene er lave for mange, og belastningen av investeringene tynger. Vi må utvikle bedre løsninger for bonden framover. Venstre har vært sentralt i å stille større krav når det gjelder både klimautslipp, miljøavtrykk og ikke minst bedre dyrevelferd, som å fjerne bås og innføre løsdrift for kyr i fjøs. Vi vil derfor også ta ansvar og se på ordninger som gjør at den enkelte bonden kan bære disse investeringene og satse på framtidens landbruk. Vi ønsker et landbruk som er klimavennlig, har god dyrevelferd og et lavt miljøavtrykk. Ved å bruke ny teknologi vil bonden bidra til dette og holde et høyt nivå på norsk matproduksjon. Det vil også gi en enklere hverdag for bonden og dermed også tid til å bli mer aktiv både i forhold til familien og til det som skjer utenfor gården. Investeringene må ikke bli en så stor økonomisk belastning at bonden får en dårlig livskvalitet.

Framover må vi utvikle politikken. Vi må se på dagens finansieringsordninger. For det første må vi bidra med ordninger som gjør det mulig for bønder å satse. Derfor mener jeg at fleksibilitet i tilskudds- og låneordninger bl.a. må bli større. Det er nødvendig for å investere i bedre dyrevelferd, løsdrift for kyr og investeringer som gir et lavere klimautslipp.

Så må vi ta med at de siste 30 årene er det knapt en næring som har vært så pass innovativ som det landbruket er. Det har vært satset stort, spesielt under den siste perioden. Ikke minst er det viktig med mangfold og variasjon, for landet er ikke homogent. Derfor er mangfold og variasjon noen av de viktigste grepene vi har vært med på å ta både i den inneværende perioden, da vi har sittet i regjering, og perioden før vi kom inn i regjering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:05:53]: Om vi skrur tida tilbake til 2014, til same tid på året som no, til det som skjedde da, og den debatten som var i Stortinget, hugsar eg veldig godt, nesten som om det var i går, innlegget frå André Skjelstad, representanten frå Venstre, som var stolt over dei forhøgde kvotetaka som Venstre og Kristeleg Folkeparti var med på å sikre fleirtal for. Hugsar representanten tilbake til kor høgt det kvotetaket blei løfta, og er han framleis stolt over den hevinga?

André N. Skjelstad (V) [12:06:34]: Jeg husker utmerket godt den debatten som representanten Knag Fylkesnes viser til, fra da vi startet med forhandlinger i denne salen om et kvotetak på 1,2 millioner liter, til at vi sammen med Kristelig Folkeparti fikk landet det på det som er per i dag. Jeg er også av den formening at det er viktig å gi mulighetene til dem som vil satse, men også å ha med den bæreevnen som vår geografi og vår topografi gir med tanke på begrensninger. Jeg ønsker å utvikle et mangfoldig landbruk. Jeg skjønner at representanten Knag Fylkesnes muligens ikke er så enig i det, for jeg tror at vi nettopp gjennom det mangfoldige landbruket blir attraktive i flere henseende, når det gjelder turisme, og når det gjelder andre ting. Men det kan ikke være sånn at vi har en monokultur som den som ble utviklet spesielt etter overproduksjonen fra opptrappingsvedtaket som Berge Furre sto i spissen for i 1975.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:07:41]: Men om ein ser den herjinga som denne politikken har ført til, er det slik at dei som har satsa no, sit med skjegget i postkassa. Det er kolossalt dyrt – kvote, leige, investeringar osv. Det er ei inntektsutvikling som er farleg. Renta reddar mange av desse aktørane. Ein ser også at det mangfaldet som representanten tar til orde for, blir svekt. Det blir bygd ned på grunn av den situasjonen og den utviklinga ein har lagt til rette for. Veldig mykje av dette kan ein spore tilbake til 2014. Om eg kan invitere representanten til eit augeblikk av etterpåklokskap og refleksjon: Er det noko ved det vedtaket i 2014 som ein angrar på?

André N. Skjelstad (V) [12:08:36]: Det kunne vært interessant å reflektere over ganske mye. Jeg har en ganske god kjennskap til denne næringen gjennom mange år. Det er ikke til å komme fra at det store frafallet, hvis jeg skal bruke det uttrykket, nok kom på et tidligere tidspunkt enn da Høyre og Fremskrittspartiet kom i regjering i 2013, også med det man viser til i 2014. Jeg husker veldig godt hele oppsangen på 1990-tallet, da Gunhild Øyangen satt som landbruksminister. Det var

ikke mye glede rundt kjøkkenbordene i trønderlånene i Trøndelag den gangen. Alt var strukturert i forhold til hva man hadde muligheter til. Det er det ikke i dag. I dag ligger det et mulighetsrom der. Det er mulig å tørre å satse, og det er mulig å gå videre. Men det er noen paradokser. Det er at representanten Knag Fylkesnes er så opptatt av dem som ikke har investert. Enn om han kanskje var litt opptatt av dem som har gjort investeringer?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:09:43]: Eg kan tryggje representanten om at SV er opptatt av begge delar, både dei som har tapt masse på den politikken som regjeringa har ført, og også dei som er sperra effektivt ute gjennom den politikken. Eg set pris på refleksjonar over ei tid før André Skjelstad og Venstre hadde moglegheita til å påverke norsk jordbrukspolitikk. Men det eg spurde om, var refleksjonar og vurderingar rundt det Venstre sjølv har vore med på, det vedtaket som blei gjort i 2014 – om han framleis er stolt over det vedtaket, som verkeleg sette i gang ein motor mot auka sentralisering og mindre mangfald.

André N. Skjelstad (V) [12:10:24]: Jeg er uenig i hele inngangen til Knag Fylkesnes. Det var det vedtaket som ble gjort i 2014, ikke minst med de ganske kraftige justeringene som Kristelig Folkeparti og Venstre la på bordet den gangen, som nettopp åpnet for et større mangfold, en større variasjon og muligheter til å kunne satse for dem som ønsket det. Så kan det være sånn – ut fra den refleksjonen som Knag Fylkesnes kom med i sitt innlegg, da han refererte til Berge Furre i 1975, og ære være professor Furre, som jeg synes hadde gode intensjoner. Problemet den gangen, problemet i 1980 og 1981, var at det nådde taket på produksjonene, og plutselig, selv om vi hadde et sterkt opptrappingsvedtak, var det altså ikke noen gevinst for landbruket, det ble sterkt regulert. Det var regulert fram til 2003, noe som ikke var noe givende for næringen. Det som er bra nå, er at vi har et mangfold, vi har en variasjon, og det har dagens regjering stått for.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Steinar Reiten (KrF) [12:11:49]: Den 6. mai i år ble det klart at Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, representert i Jordbrukets forhandlingsutvalg, ikke ønsket å starte forhandlinger med staten om en avtale i årets jordbruksoppgjør. Begrunnelsen fra faglagene var at statens tilbud hadde en for lav ramme til at en så seg tjent med å forhandle. Det finner vi i Kristelig Folkeparti beklagelig, og vi har vanskelig for å forstå en slik begrunnelse for å forlate rommet før partene i det hele tatt hadde fått innledet en dialog om hvilke muligheter som ville ligge i et eventuelt forhandlingsre-

sultat. Det gjaldt ikke bare den økonomiske rammen for oppgjøret, men også flere viktige spørsmål om struktur og innretting på tilskuddsordninger og virkemidler som var bakt inn i kravet fra Jordbrukets forhandlingsutvalg.

Som i alle foregående år la partene også i 2021 grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket til grunn ved utarbeidelse av krav og tilbud for årets jordbruksoppgjør. I likhet med de øvrige partiene i næringskomiteen, med unntak av SV, vil vi understreke at partene også før årets oppgjør har vært omforent om dette grunnlagsmaterialet, som et felles utgangspunkt for forhandlingsprosessen.

Konsensus om grunnlagsmaterialet fra budsjett-nemnda er ikke bare en avgjørende forutsetning for årets jordbruksoppgjør, men for selve den norske modellen, der faglagene én gang i året forhandler med staten om økonomiske rammer, struktur og innretning på virkemidler og tilskuddsordninger for landbruket. Det er et privilegium som norske bønder er alene om i verdensmålestokk. Samtidig er det grunn til å minne om at også faglagene er representert i budsjett-nemnda og deltar i arbeidet med å utarbeide grunnlagsmaterialet for det årlige jordbruksoppgjøret. Det har vært en viktig grunn til at partene i alle år har forholdt seg til et tallmateriale som er pålitelig og kvalitetssikret.

Med basis i grunnlagsmaterialet fra budsjett-nemnda har både Jordbrukets forhandlingsutvalg og staten i år regnet seg fram til nøyaktig samme gjennomsnittstall for kronemessig lik inntektsutvikling i landbruket som i andre grupper i samfunnet: 18 700 kr per årsverk. Dette tallet var også innslagspunktet i statens tilbud i årets jordbruksforhandlinger.

Gjennom mange år har både landbrukets fremste talspersoner og vi i Kristelig Folkeparti vært opptatt av å redusere inntektsforskjeller mot andre grupper i kroner og øre, ikke bare i prosent. I år la regjeringen opp til kronemessig lik inntektsutvikling allerede i åpningstilbudet. Det er verken et møkkatilbud, skamløst eller en hån mot bøndene, slik mange har prøvd å framstille det som. Tvert imot har det bare skjedd to ganger de siste 40 årene at en allerede ved statens tilbud ville sikre en kronemessig lik utvikling for norske bønder som andre grupper i samfunnet, ut fra gjennomsnittsberegninger basert på grunnlagsmaterialet fra budsjett-nemnda.

Ethvert forhandlingsresultat der partene i årets oppgjør hadde blitt enige, ville derfor ha ført til en reduksjon i det kronemessige inntektsgapet mellom landbruket og andre grupper i samfunnet. Gjennom de to siste stortingsperiodene har dette vært et unisont krav fra faglagene. Kristelig Folkeparti og regjeringen hadde altså en oppriktig intensjon om å levere på det kravet i år, slik vi også gjorde i 2019. Jeg synes derfor det er trist

at bruddet i forhandlingene nå avskjærer muligheten for å oppnå det.

Kristelig Folkeparti har programfestet at vi vil redusere inntektsgapet mellom landbruket og andre grupper i samfunnet. Jeg registrerer at årets tilbud la opp til at den målsettingen i vårt program ville blitt nådd også i 2021, slik den ble i 2019, hvis det hadde blitt enighet mellom partene i årets jordbruksforhandlinger.

I forbindelse med årets jordbruksoppgjør har vi likevel opplevd at det har blitt reist spørsmål ved om grunnlagsmaterialet fra budsjettnemnda gjenspeiler dagens økonomiske realiteter i landbruket. Det har også blitt hevdet at beregningsmodellene som budsjett-nemnda legger til grunn for sitt arbeid, derfor bør revideres. Dette er viktige problemstillinger, og jeg er derfor glad for at landbruks- og matministeren signaliserer at hun ønsker en dialog med organisasjonene for å drøfte og gjennomgå beregningsgrunnlaget til budsjett-nemnda, til tross for at det ble brudd i årets jordbruksoppgjør. Det er avgjørende viktig for å sikre fortsatt konsensus rundt fundamentale forutsetninger for det årlige jordbruksoppgjøret.

I det øyeblikket partene ikke lenger er enige om at grunnlagsmaterialet fra budsjettnemnda er korrekt og relevant, svikter også fundamentet under den norske modellen med årlige jordbruksforhandlinger. Det vil i så fall være en svært alvorlig situasjon for norsk landbruk. Derfor er det viktig at denne dialogen raskt kommer i gang i formaliserte former, men at partene også gis tilstrekkelig med tid til en så krevende og omfattende prosess.

Vi konstaterer at bruddet i årets jordbruksoppgjør får som konsekvens at statens tilbud blir stående. Det var også situasjonen i 2012, da de rød-grønne partiene argumenterte på samme måte som regjeringspartiene gjør i komitéinnstillingen til årets jordbruksoppgjør. Men det som ble presentert som logiske argumenter for en slik konklusjon i 2012, velger altså Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV å gå bort fra i år. Det gjør seg nok godt i en valgkamp, men det bidrar også til å befeste inntrykket av at det kan lønne seg for faglagene å gå til brudd i forhandlingene, for deretter å kunne oppnå påplussinger ved Stortingets behandling av jordbruksoppgjøret.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:17:17]: Representanten Reiten har ved mange anledninger sagt at han er opptatt av å ha jordbruk og matproduksjon i distriktene. Jeg tror også representanten Reiten kan se at det at unge folk må betale tre ganger så mye for å få inngangsbillett til matproduksjon, er til hinder for framtidig jordbruk og bosetting i distriktene.

Jeg skal utfordre representanten Reiten på det samme som jeg spurte Fremskrittspartiet om: Vil det være en ulempe eller en fordel for framtidig rekruttering til jordbruket at inngangsbilletten og prisen på det å skaffe seg en mjølkekvote fortsetter å bli enda høyere?

Steinar Reiten (KrF) [12:18:10]: La meg da først slå fast at det heller ikke mellom de rød-grønne partiene er enighet rundt spørsmålet om det fortsatt skal være lov å selge, leie eller leie ut kvoter. Der SV sier et kontant nei, vil ikke Arbeiderpartiet og Senterpartiet være med.

Så har jeg lyst til å understreke at da kvotetaken ble hevet i 2014, skjedde det ikke i et vakuum. Da hadde de rød-grønne partiene regjert i åtte år, og en hadde sett at det ble stadig færre og større bruk. Det var selvstendig næringsdrivende som bygde større fjøs, installerte roboter og etter hvert stanget i taket for det som den gangen var produksjonsnivået. Derfor mener jeg fortsatt i dag at det at kvotetaket ble hevet i 2014, var riktig, nettopp som følge av den utviklingen som hadde vært i landbruket – igjen som følge av den landbrukspolitikken som hadde vært ført av de rød-grønne de åtte årene før.

Geir Pollestad (Sp) [12:19:24]: Eg hadde egentlig ikkje tenkt å ta replikk, men så kom eg på at det var siste moglegheit til å ta replikk på representanten Reiten, så den sjansen vil eg gjerne nytta.

Ein veit at mykje av det som har skjedd i landbrukspolitikken dei seinare åra, har skjedd med Framstegspartiet involvert. I 2014 fekk ein til ei einigheit på Stortinget, då Kristeleg Folkeparti og Framstegspartiet fann saman. Det same skjedde i 2017, og det same skjer når ein dannar fleirtal for oppgjeret i år. Det er vel ganske brei einigheit om at særleg ein del av dei grepa som vart tekne i 2014, har vore negative for ønsket om å ha eit landbruk i heile landet.

Mitt spørsmål er rett og slett om representanten Reiten er bekymra for kva som vil skje med landbruket viss landet får ei ny regjering.

Steinar Reiten (KrF) [12:20:21]: Denne regjeringen har ført en svært god landbrukspolitikk. Opposisjonspartiene prøver nå å skape et vrengebilde, at den politikken har vært feilslått. Denne regjeringen har ført en aktiv politikk som nettopp har vært rettet mot de små og mellomstore brukene for å få dem med i utviklingen. Vi har forsterket kanaliseringspolitikken, vi har økt budsjettstøtten per ku to til tre ganger mer for bruk med 15 kyr enn for bruk med 60 kyr. Vi har innført et eget tilskudd til små og mellomstore bruk, det såkalte pyramidetilskuddet – jeg kunne ha nevnt mange flere eksempler. Vi har ført en landbrukspolitikk som ivaretar en variert bruksstørrelse med landbruk i hele landet. Hva som vil komme i etterkant, er ikke opp til meg

å si, men jeg har to grafiske framstillinger som kanskje kan si noe om det. For det første: inntektsutviklingen målt i kroner opp mot andre grupper i samfunnet i den perioden de rød-grønne regjerte. For det andre: framsiden av Nationen den 16. april i 2013, som viser hvordan selvforsyningsgraden hadde gått dramatisk ned i løpet av de åtte årene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:21:40]: Trass i ulike grafer som vert viste fram av representanten Reiten, er det altså eit bondeopprør som har stor støtte i befolkninga der ute. Det er brot i forhandlingane, det var ikkje eingong mogleg å forhandle fordi avstanden var så stor. Er det berre syting og klaging frå bøndene rundt omkring i landet?

Steinar Reiten (KrF) [12:22:01]: Jeg mener at det bondeopprøret satte i gang, er relevant, det er reist en del sentrale problemstillinger, bl.a. hvordan man regner seg fram til tallene i totalkalkylen. Der har bondeopprøret tatt opp en del problemstillinger som vi også er enige om at er viktig å få belyst. Derfor er jeg glad for at landbruks- og matministeren har signalisert at dette utvalget vil bli satt ned, og at en vil gå inn i den problematikken.

Det er også slik at når dette utvalget først begynner sitt arbeid, må de ha tilstrekkelig tid til å få landet det. Dette er utrolig kompliserte prosesser, så jeg tror vi skal vokte oss vel for å forenkle det altfor mye, og kanskje også for å spenne forventningene til arbeidet som nå skal gjennomføres av utvalget, altfor høyt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:23:12]: Verden som helhet har i dag mer enn nok mat til at vi kan mette alle, og bedre forutsetninger enn noen gang før for å utrydde sult. Likevel går utviklingen feil vei. Matsikkerheten synker, og matmakten samles på færre hender. Klima- og naturkrisen utfordrer matproduksjonen, og industrielt drevet matjord blir utarmet.

Norge har en rolle i dette, for dessverre utnytter vi ressursene våre for dårlig. Mye av jorden som er egnet til å dyrke korn, poteter og grønnsaker, har blitt bygd ned og erstattet med dårligere matjord andre steder. Bruken av utmarksbeite har gått ned, kulturlandskapet gror igjen, og distriktslandbruket er svekket. Korrigert for kraftförimporten er selvforsyningsgraden i Norge under 40 pst. Vi har et matsvinn som er svimlende, både i husholdningene og i primærnæringene. Kun 3 pst. av Norges landareal er verdifull dyrka mark – som i større grad enn i dag kunne vært brukt til å dyrke matvekster. Likevel brukes hele 90 pst. av dyrkamarka til husdyrför – samtidig som utmarksressursene gror igjen. Politikken

har jaget etter den evige effektivisering ut fra en grå vekstmodell, ikke reell grønn vekst. Dette har gradvis svekket bygdesamfunnene og gått på helsa løs for både naturen, dyrene, jorden og bøndene. NRKs nye reportasje fra norske grisehus viser skrekkeksempler på hvor galt det kan gå når kostnadspresset trumfer bærekraft og dyrevelferd hver gang. De små gårdsbrukene i distriktene blir hurtig lagt ned til fordel for store bruk i sentrale strøk, men bøndene som så driver stort, rapporterer om enormt arbeidspress og høy gjeld. Jord går ut av drift over hele Norge til fordel for import av soya og andre rimelige förråvarer. Dette fører til et enormt tap av biologisk mangfold og et press på naturressurser utenfor Norges grenser som gjør at Norge er en stor del av verdens katastrofale matsystem.

Vi vil berømme bondeopprøret som har oppstått, og som roper et dramatisk varsko om arbeidspresset og den økonomiske situasjonen. Situasjonen er kritisk for rekrutteringen av framtidens bønder, men staten gjør likevel ikke noe forsök på verken å svare opp når det gjelder inntektskravet som ligger i opprøret, eller ta tak i de underliggende strukturene som har skapt situasjonen.

Summen av alt dette er at jordbruket er på kollisjonskurs med Stortingets egne vedtatte mål om matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskapning og et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagas- ser.

La meg understreke: Det er ikke først og fremst jordbrukets ansvar at vi har havnet i denne situasjonen. Det er Stortingets ansvar. Norske bønder fortjener en langt bedre jordbrukspolitikk. Derfor har vi i Miljøpartiet De Grønnes alternative jordbruksoppgjör vist en jordbrukspolitikk som er mye bedre for både mennesker, dyr og miljø, med flere bruk over hele landet, bedre dyrevelferd og økt matproduksjon på norske ressurser til en mye lavere miljøbelastning. Dette koster, og det må vi være villig til å betale för, för det må være bøndenes tur nå. Hvert år foreslår derfor Miljøpartiet å øke rammen i jordbruksoppgjøret kraftig.

Vi fremmer i dag ni løse forslag. For det første: Vi ber regjeringen øke rammen i jordbruksoppgjøret med 1,6 mrd. kr eller 160 pst. For det andre: Vi ber om at det nedsettes en kommisjon för matsikkerhet. For det tredje: Vi ber regjeringen sørge för å tette inntektsgapet mellom jordbruket og sammenlignbare grupper. For det fjerde: Vi ber regjeringen styrke innsatsen för selvforsyning, bl.a. ved å gjøre det mer lønnsomt för norske bønder å produsere korn, olje- og belgvekster og frukt og grønt, ved å styrke tollvernet. For det femte: Vi ber regjeringen stimulere til mer beite og mindre bruk av kraftföör. For det sjette: Vi foreslår å opprette et dyreverntilskudd som premierer dyrevelferdstiltak som f.eks. tilgang på beitearealer för griser.

Til sist: Vi vil be om at det i løpet av sommeren gjennomføres en ekstraordinær og omfattende tilsynskampanje ved norske gårder med gris, med formål å avdekke omfanget av brudd på dyrevelferdsloven gjennom flere uanmeldte tilsyn.

Med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag. Jeg anbefaler alle i denne salen å lese seg opp på Miljøpartiet De Grønnes alternative jordbruksoppgjør, som man finner på mdg.no.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bjørnar Moxnes (R) [12:28:39]: Bøndene vil ikke lenger stå med lua i hånden, og i år sier de tydelig fra om at vilkårene for produksjonen av mat i landet vårt er for dårlige. Rødt støtter bondeopprøret og også næringens krav i årets forhandlinger. Når regjeringen ikke gir dem noe som sikrer at vi kan få mat på bordet og ikke minst nå målsettingene for landbrukspolitikken, er det riktig å bryte forhandlingene.

Lenge har det dessverre gått i feil retning. Vi blir stadig mindre selvforsynt med fôr til husdyrene og mat til befolkningen. Vi får dårlig selvforsyning fordi kraftfôrbruken øker, beitebruken går ned, og arealer går ut av drift. Vi bli mer og mer avhengige av å legge beslag på arealer i utlandet for å fø husdyr her i Norge, mens gresset vårt gror til liten nytte.

Det voldsomme fokuset på volum og effektivitet som har dominert jordbrukspolitikken de siste ti årene, har altså gitt oss lav selvforsyning, gjeldsvekst og overproduksjon, og det stiller oss i en ganske risikabel situasjon.

Produksjonskostnadene er høyere enn markedsinntektene. Kombinasjonen av voksende gjeld og overproduksjon gir i sum sterkt økende produksjonskostnader og sterkt fallende markedsinntekter. Volumfokuset som dominerer i den norske jordbrukspolitikken, gjør at virkemidlene i dag er i konflikt med jordbrukspolitikens formål. Billig kraftfôr, tilskudd til volum og investeringsstøtte til storfjøs løsriver produksjonsvolumet fra ressursgrunnlaget, fra driftsøkonomien og fra etterspørselen i markedet. Det ønsker Rødt å endre.

Da må vi snakke om det som er samfunnsoppdraget til jordbruket, ikke bare om tilskuddene eller penge summene som kommer fra forhandlingene. Vi må ha gode svar på hvorfor vi har en jordbrukspolitikk, og hva som er formålet med den, nemlig å sikre beredskap, selvforsyning og matsikkerhet. Da må jo så mye som mulig av vår produksjon skje med grunnlag i norske ressurser.

I 2018 fremmet vi forslag om at det skal være et mål at vi skal ha en selvforsyningsgrad på 50 pst., korrigert for importert kraftfôr. Men en målsetting er ikke nok;

det må tas grep for å nå det målet. Derfor øker vi rammen på oppgjøret med 1 mrd. kr, og vi kommer med en tiltakspakke for jordbruket i revidert nasjonalbudsjett. Det trengs penger for å gjøre jorden drivbar, sette i stand setre, grøfte og får flere dyr ut på beite.

Vi kommer også med et tydeligere forslag om selvforsyning, som viser hvor Rødt vil at norsk landbruk skal i framtiden: et mål om 50 pst. innen 2025 og 60 pst. innen 2030, noe jeg håper de rød-grønne partiene kan støtte.

Forleden så vi at Rema-Reitan var på forsiden av bl.a. Finansavisen fordi han og et par dagligvarebaroner til hadde blitt 62 mrd. kr rikere under koronapandemien. Vi ser at dagligvaretoppene, som Reitan, håver inn penger som er basert på bl.a. bøndenes og de butikkansattes arbeid. Den enorme summen de sitter igjen med, setter jo bøndenes krav i et visst perspektiv.

Hadde bøndene sittet igjen med mer av overskuddet som nå havner hos dagligvarekjedene, ville vi hatt et rikt og variert jordbruk i landet vårt og også færre konflikter rundt oppgjøret. For oss er det et enkelt regnestykke: Vi tar litt fra toppen for å sikre at de som står for den faktiske verdiskapingen, får bedre betalt for jobben de gjør. Vi ønsker å utrede hvordan man kan flytte makt, overskudd og verdier fra de store dagligvarekonsernene til både ansatte i konsernene og ikke minst matvareprodusentene.

Med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har teke opp dei forslaga han refererte til.

Steinar Reiten (KrF) [12:33:10]: Jeg siterer fra side 20 i partiet Rødts prinsippprogram:

«Vi baserer forståelsen vår av samfunnet på marxistisk teori. Som andre teorier må marxismen alltid prøves mot praksis, slik at den kan bli et stadig bedre verktøy i den politiske kampen i et samfunn i stadig endring.»

Den som har lest litt idéhistorie, vet at det er et helt sentralt element i marxistisk teori at privat eiendomsrett og privat kontroll over naturressurser og andre produksjonsmiddel er selve bærebjelken i det marxister definerer som et undertrykkende kapitalistisk samfunnsystem. Nyere historie viser også at i land der marxist-leninismen har blitt etablert som politisk styringssystem, er det blitt gjennomført en hardhendt nasjonalisering av privateide arealressurser og etablering av kooperativ og kollektivbruk, der bonden blir redusert til en leilending for staten og regimet. Er det plass for den selveiende bonden i Rødts idealsamfunn?

Bjørnar Moxnes (R) [12:34:05]: Ja, det er det. Det er en linje som vi støtter, og vi ønsker å hindre at storselskaper kan kjøpe opp jorden og lage industrielt landbruk, som vi ser i andre land i Europa. Vi ønsker å verne om det familiebaserte landbruket, og det tror jeg mange partier egentlig er enige om. Det er vel Fremskrittspartiet og Høyre som går inn for å tillate en AS-ificering og en storstilt kommersialisering av eierskapet til jord. Vi ser ofte at kapitalisme fører til maktkonsentrasjon, eiendomskonsentrasjon, mens det vi ønsker, er mer demokrati over økonomien og dermed maktspredning. Det at noen veldig få mennesker kan besitte formuer større enn hele lands nasjonalformuer, er også et demokratisk problem. Det er et demokratisk problem. Kapitalisme er et system som i sin essens i hvert fall konsentrerer makt på få hender, og derfor ønsker vi et mer demokratisk økonomisk system enn dette.

Steinar Reiten (KrF) [12:35:09]: Jeg er glad for det svaret fra Rødt, men jeg må nesten følge opp med et nytt spørsmål. Vil det da være slik at Rødt vil trekke en grense for hvor retten til å eie selv skal gå? Skal det være slik at hvis et bruk kommer over en viss størrelse, bortfaller retten til å eie selv fordi det da blir definert som en del av storkapitalen i landbruket?

Bjørnar Moxnes (R) [12:35:33]: Nei, men vi vil nok gjøre det vi kan for å sikre de små brukene. Det som er en utfordring, er at mange små bruk går ut av drift, og at man setter bort driften til andre fordi det blir vanskelig å drive på grunn av den nåværende landbrukspolitikken. Den konkrete, reelle utfordringen ligger der. Der har vi forslag som jeg mener vil bidra til å sikre at flere kan bli i landbruket, og at flere også kan få lyst til å gå inn i landbruket i framtiden.

André N. Skjelstad (V) [12:36:21]: Jeg hørte godt hva representanten Moxnes svarte Steinar Reiten. Det er ganske interessant når det retorisk blir vist til de små brukene som har gått ut av produksjon. Og så er det ikke til å komme fra at det er mange som har satset ganske tungt. Vil det da være sann framover at Rødt vil gå inn for en ganske storstilt regulering, et øvre tak med tanke på å ha muligheten til å drive? Det vil kunne føre til at ganske mange får en stor gjeldsbelastning. Når det gjelder mange av dem som nå har støttet opp rundt bondeopprøret – som representanten Moxnes påpekte at han støttet – vil det med Rødts politikk faktisk gå ut over disse.

Bjørnar Moxnes (R) [12:37:24]: Vi ønsker en landbrukspolitikk som ivaretar formålene med hele landbrukspolitikken. Det er å sikre økt selvforsyning, beredskap og også at vi kan ha gårder landet rundt, ikke bare

på det sentrale østlandsområdet eller i Trøndelag, men også både fjellandbruket og landbruket i Nord-Norge. Vi tror vel at dagens landbrukspolitikk, som har ført til voldsom effektivisering og også veldig økt gjeldsgrad, altså overinvestering på grunn av et veldig hardt trykk for effektivisering og volum, åpenbart har satt bønder i en vanskelig situasjon. Da må vi hjelpe dem ut av den og videre, og ikke minst på lengre sikt sikre at de små brukene får gode vilkår for driften sin og kan fortsette med den i framtiden. Det ligger til grunn for vår politikk. Jeg tror det vil være viktig for å sikre framtidstro i næringen.

Presidenten: Replikorkordskiftet er avslutta.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:38:41]: Jordbruket har hatt noen krevende år, år med mye regn, ekstrem tørke, overproduksjon og nedskalering av melkeproduksjonen. Så kom pandemien og ga store omveltninger i markedet, men også økt etterspørsel etter norsk mat, historisk lave renter og billig energi. Det viser oss at jordbruket og politikktutviklingen må forholde seg til veldig mange ytre forhold når vi legger til rette for å nå målene i jordbrukspolitikken.

Derfor var det viktig at vi fikk landet en god handelsavtale med Storbritannia. Det gir større sikkerhet for handelen med britene og for jordbrukets hjemmemarked i et generasjonsperspektiv. Jeg er veldig glad for at et bredt flertall stiller seg bak det ambisiøse jordvern målet og tiltakene i den oppdaterte jordvernstrategien. I behandlingen av klimaplanen slo Stortinget fast at klimaavtalen med jordbruket skal være grunnlaget for det meget viktige klimaarbeidet i jordbruket mot 2030. Disse sakene har fundamental betydning for produksjonsmulighetene i jordbruket vårt. De gir bedre forutsigbarhet og er dermed også viktige for måloppnåelsen på lengre sikt og for de årlige jordbruksoppgjørene.

Jordbruket prioriterte flere ting i årets krav, både investeringer, struktur, klima, velferd og norsk handel. Men aller øverst sto inntekt. Jordbruket kom inn i forhandlingene med en inntektsutvikling siden 2014 hvor gapet til lønnsinntakene var redusert målt i kroner. Med det utgangspunktet tilbød staten mulighet for kronemessig lik utvikling til 2022 som start i forhandlingene om ytterligere reduksjon av inntektsgapet. Krav og tilbud brukte de samme prognosene for 2022, men begge er også tydelige på at det er betydelig usikkerhet om utviklingen når markedet igjen normaliseres, bl.a. følger vi spesielt med på gjødselprisene.

I flere saker de siste årene har vi i fellesskap med jordbruket kommet fram til løsninger og avtaler. Jeg håpet at jordbruket også i år ville undersøke hva vi kunne kommet fram til ved forhandlingsbordet. Jeg var forhandlingsdyktig på alle elementer i virkemiddelbruken.

Jordbruket har en unik sjanse til å påvirke rammebetingelsene sine gjennom forhandlinger. Jeg mener det er en god måte å samhandle med ansvarlige organisasjoner på. Vi får aldri vite hvilke løsninger og felles prioriteringer vi kunne funnet fram til i år. Det er i tråd med etablert praksis at Stortinget i dag vedtar statens utgangspunkt for forhandlinger som årets jordbruksoppgjør. Jeg registrerer at opposisjonens alternativer er sprikende.

Så har det vært en diskusjon om inntekter, om inntektsvariasjon og måling av inntekt hos bønder som private næringsdrivende opp mot inntektsmålet. Det er et tema som har fulgt jordbrukspolitikken i mange tiår. Vi setter nå ned et ekspertutvalg for å gå igjennom grunnlag og forutsetninger for inntektsmålingen og beregningene i grunnlagsmaterialet.

Under regjeringen Solberg er budsjettstøtten til jordbruket økt fra 14 mrd. kr til 17,5 mrd. kr per år, og jordbruksfradraget er utvidet. Investeringsstøtten er økt vesentlig og prioriterer i større grad små og mellomstore bruk. Vi har styrket kanaliseringen, økt beitetilskuddene og styrket strukturprofilen. Under forrige regjering gikk areal i drift ned. Den nedgangen har nå stoppet. Matproduksjonen har aldri vært høyere, reduksjonen i antall bruk har aldri vært lavere. Vi har bedret forutsetningene for produksjon av plantevekster. Der er det markedsmuligheter, men også konkurranse fra import. Det er en utfordring jordbruksoppgjøret alltid må ta på stort alvor i arbeidet med høy norsk produksjon og et variert jordbruk over hele landet.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:43:32]: I demokratiet vårt i Norge er det sånn at regjeringens oppgave er å gjennomføre det Stortinget bestemmer. Det pleier jeg også å fortelle til klasser som er på besøk her på Stortinget for å lære om demokratiet vårt. Det gjelder naturligvis også i jordbrukspolitikken.

Statsrådens arbeidsinstruks er å følge opp det Stortinget har bestemt gjennom behandlingen av jordbruksmeldingen i 2017. Det regjeringen her har lagt fram, strider mot jordbruksmeldingen på beredskap, og det strider mot ting Stortinget har vedtatt på velferdsordninger og på struktur for å kunne ha landbruk i hele landet.

Landbruksministeren sier at hun var forhandlingsdyktig på alle disse punktene. Men det hjelper jo ikke oss i Stortinget, for vi har i dag fått et forslag fra regjeringen som strider mot mange av de punktene. Så det går ikke an å påstå at man var forhandlingsdyktig. Vi må forholde oss til det som skal behandles i dag, som strider mot jordbruksmeldingen.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:44:39]: Jeg antar at representanten vet hvordan et jordbruksoppgjør og forhandlinger om det er. Da er det et krav, vi lager et tilbud, og så går vi til forhandlingsbordet. Og tilbudet blir aldri slik det var i utgangspunktet, fordi en forhandler seg fram til et resultat. Det var også målsettingen i år. Målsettingen i år var at jeg ville forhandle på alle punkt, nettopp fordi jeg mener forhandlinger er så viktig for de partene som setter seg til bordet.

Så må jeg vise til noen av de påstandene som blir lagt fram. Hvis en ser f.eks. på velferdsordninger, vil jeg si at for barnefamilier har antall avløserdager for foreldre med unger som er kronisk syke eller har nedsatt funksjonsevne, økt fra 20 til 30 per forelder. Det er faktisk sånn at vi har økt antall avløserdager for aleneforeldre, og vi har gjort det lettere for de som er gravide. Vi har gjort mye, bare for å ta eksempelet velferdsordninger.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:45:50]: Det var nok ikke noe ordentlig svar på spørsmålet jeg stilte, for tilbudet regjeringen legger fram, som er Prop. 200 S for 2020–2021, som er grunnlaget for behandlingen av saken i dag, må være i tråd med jordbruksmeldingen, ellers er det fullstendig krasj med hvordan demokratiet vårt skal fungere. Og det er det som er poenget mitt.

Så kan det sikkert være enkeltdetaljer som i seg selv er fine, men i det store bildet kom det også tydelig fram på høringen i næringskomiteen at det regjeringen foreslår her, strider mot det Stortinget har vedtatt. Det er veldig alvorlig, for det skal ikke kunne skje på noe område i demokratiet vårt. Det er et faktum.

Derfor lurer jeg på hvordan dette kan skje. Kristelig Folkeparti har f.eks. vært med på tydelige ting i jordbruksmeldingen, mens Fremskrittspartiet, som sto utenfor deler av de bestemmelsene, i praksis er de som bestemmer politikken. Det er Sylvi Listhaug som legger føringene for tilbudet som her er gitt. Men det er Stortingets instruks statsråden skal følge.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:46:56]: Punkt én: Det er ikke Sylvi Listhaug som har lagt fram dette jordbruksoppgjøret. Punkt to: Representanten viser her hele veien til 2014. Det er 96 bruk som har økt kvoten siden 2014. Det er en brøkdel av norske bruk. Denne jordbrukspolitikken viser faktisk at det er færre bruk som er lagt ned. Vi har større areal som produserer korn. Vi har økt bruken og kanaliseringen, nettopp for å sikre vestlandsbruket. Vestlandsbruket har et gjennomsnitt på 40 kyr per bruk, og de som har bås fjøs, har 14 kyr per bruk. Vi har altså klart å kanalisere og bruke hele landet. Det har vært viktig, både i tilbudet og i politikken.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [12:47:55]: Jeg viste til 2017, da Stortinget behandlet jordbruksmeldingen. Det er det som er arbeidsinstruksen til statsråden, som regjeringen her bryter. Det er alvoret. Vi har dessverre sett også gjennom koronakrisen at det har vært flere krevende saker for det norske næringslivet der Stortinget har gjort klare vedtak, hvor regjeringen ikke har fulgt dem opp etterpå. Det må være noe helt nytt i norsk historie at vi har en regjering som i så liten grad følger opp det som det norske demokratiet vedtar og bestemmer.

På beredskapsområdet er det åpenbart for hver og en og de fleste innbyggere i Norge at meldingen er for svak på matområdet. Vi mangler f.eks. folk som kan hoppe inn og gjøre den viktige oppgaven med å produsere maten vår. Så det går ikke an å si at jordbruksmeldingen er oppfylt. Det tror jeg alle sammen er enig i, og det kom også krystallklart fram gjennom høringen. Derfor må vi ha en ny, praktisk kurs i jordbrukspolitikken, så vi oppnår målene våre.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:49:04]: Jeg er opptatt av praktisk politikk som faktisk viser seg i resultater, og ikke bare er retorikk. For sannheten er at det er færre bruk som legges ned, det er mer areal som brukes, vi har kanalisert og produsert og har flere dekar med korn i beredskap enn under den rød-grønne regjeringen. Den rød-grønne regjeringen la ned 360 000 dekar med korn. Så hadde vi et tørkeår, og vi fikk en dupp, men vi har økt produksjonen med 60 000 dekar korn. Det betyr mer for meg enn retorikk – at vi i praktisk arbeid og i dialog med bøndene får til en politikk som virker i praksis, og som gir økt matproduksjon.

Sivert Bjørnstad (FrP) [12:50:02]: Det har vært rett ut rørende å lese og høre Kristelig Folkepartis prinsipielle holdning til at statens ramme må vedtas ved brudd. I likhet med Reiten ønsker jeg å sitere fra en merknad fra regjeringspartiene, som sier:

«Dersom organisasjonene skulle kunne bryte forhandlinger og Stortinget deretter forbedrer eller reduserer statens tilbud, vil det undergrave forhandlingssystemets berettigelse. Disse medlemmer vil ikke bidra til en slik utvikling.»

Statsråden har jo nettopp skrevet en bok som heter «Snakk sant om livet». Hvis statsråden skal snakke sant om 2014 og 2017 og Kristelig Folkepartis opptreden den gangen, da man gjorde det stikk motsatte av hva Kristelig Folkeparti framholder som et viktig prinsipp i dag, hvordan vil hun da karakterisere det?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:50:51]: Jeg er glad for at representanten har fått med seg at jeg har skrevet en bok. Det er først og fremst ikke en politisk

bok, men jeg skal svare sant om livet også når det gjelder politikken.

Det er sånn at i 2014 og i 2017 gjorde Kristelig Folkeparti det som representanten sier. Det er jeg helt enig med ham i. Men det var også en annen forutsetning for det som ble gjort da. Det var at en hadde et brudd etter å ha sittet ved forhandlingsbordet.

Geir Pollestad (Sp) [12:51:34]: Då skal eg formulera spørsmålet sånn at me unngår dei verste reklamesnuttane for nye bøker som er gjevne ut.

Eg merkar meg at statsråden er veldig oppteken av å kikka bakover i tid. Eg tenkte å kikka litt framover i tid. Det er jo sånn som, eg har oppfatta det, at i Innst. 251 S for 2016–2017 vert det slått fast at inntektsgapet skal verta tetta, som eit mål. Så er det jo, trur eg, ei erkjenning blant dei fleste av oss at der er me ikkje i dag. Inntektsgapet er ikkje tetta.

Så foreslår Senterpartiet i dag at me skal ha ein forpliktande og tidfesta opptrappingsplan for tetting av inntektsgapet. Då er eigentleg spørsmålet mitt: Kva synest statsråden og kva synest Kristeleg Folkeparti om å vedta at me skal ha ein forpliktande og tidfesta opptrappingsplan for tetting av inntektsgapet?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:52:29]: For meg er det viktig også å se bakover for å kjøre trygt framover. Jeg håper også representanten tenker at det svarer seg av og til å kikke i bakspeilet når han kjører framover. Det vil jeg fortsette å gjøre.

Så til spørsmålet fra representanten. Jeg tror at vi skal jobbe ganske bevisst og strategisk og systematisk for å redusere inntektsgapet. Det er jeg enig med representanten i. Men i innlegget mitt viste jeg til at det var andre ting som også spiller inn på inntekten enn kun det vi kan styre i Stortinget. Derfor er det egentlig et større bilde å tenke politikk i, på veldig mange andre områder, som å få til en handelsavtale, som å sikre hva vi gjør når grensene igjen åpnes mot Sverige, som handler direkte om inntekt, at vi lager produksjoner som fører til avsetning i markedet i vårt eget land, at vi har en forbrukspolitik, og at vi som kunder også er villig til å betale for kvaliteten på norske produkter. Så jeg er enig i at det i sum, i tillegg til jordbruksoppgjøret, skal være med og dekke inntektsgapet.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [12:53:54]: Eg beit meg merke i ein ting som statsråden sa. Det var etablering av eit ekspertutval. Ekspertutval kan bety så mangt. Kan statsråden forklare kven som skal vere med i det ekspertutvalet? Og ikkje minst: Skal fagлага vere med der?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:54:18]: Jeg tenker som så at ekspertutvalg er kjempeviktig å sette ned. Jeg har ikke navnet på hvem det skal være, men det må være folk som klarer å forstå sammenhengen i de tallene som Budsjettnemnda har, får tid nok til å jobbe med det og beregne på en sånn måte at alle har tillit til det. For det er ikke noe vi gjør bare over en kort tid. Bare for neste års jordbruksoppgjør begynner de allerede i september-oktober å jobbe for å ha gode nok tall. Dette er ikke enkle tall, og jeg tror vi må gode folk til å gjøre det.

Så vil jeg tenke at i en referansegruppe blir faglagene ekstremt viktige, for vi må vite hvor skoen trykker, og hva vi legger inn for å få de rette tallene på bordet som alle har tillit til.

Presidenten: Replikorkordskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Karin Andersen (SV) [12:55:29]: Landbruksoppgjørene handler om hvordan landbruket skal utvikle seg framover, og når kursen er feil, er det Stortingets ansvar å rette opp kursen. Sånn er det, og sånn må det være. Man kan ikke skyve det ansvaret over til partene alene. De kan stå med ryggen mot veggen og kniven på strupen og ikke ha mulighet til å forhandle fram noe som er bærekraftig på sikt. Det er regjeringens ansvar ikke å forhandle ned det som flertallet i Stortinget har bestemt når det gjelder kursen framover. Da kan man ikke legge fram et første tilbud som bryter det.

Å produsere mat er ikke som å produsere spiker. Det er en biologisk produksjon. Den er beroende av klima, geografi, areal, jordkvalitet osv., og det er en forutsetning som vi må ha i bunnen når vi også skal sikre det som er helt nødvendig, nemlig bedre selvforsyning i Norge. For det er beredskap, det er ikke bare distriktspolitik.

At bonden må få høyere inntekter, er et nødvendig virkemiddel for at jordbruket skal levere på det samfunnsoppgjøret jordbruket har. Det er matsikkerhet og beredskap, landbruk i hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser. Stordrift er ikke bærekraftig. Det vet vi, det ser vi i andre land som har helt andre forutsetninger enn oss. Det er ikke bærekraftig der heller. Dess større en blir, dess mer avhengig er en av statlige subsidier for den driften. Det som også skjer da, er at vi får et landbruk som er verken økonomisk eller økologisk bærekraftig.

Situasjonen for norsk jordbruk og matproduksjon er ganske alvorlig, og det virker som om statsråden ikke helt har tatt det inn over seg. Inntektsgapet er stort. I tillegg til det er jordbruk og matproduksjon den største fastlandsnæringen vi har i Norge. Jeg kommer fra Hedmark, og der er næringsmiddelindustrien stor. Jordbru-

ket står for omtrent 85 000 årsverk direkte, og indirekte sysselsetter det tusenvis ut over egen næring. Så mange bønder kombinerer gårdsdrift med annet lønnet arbeid. Det er bra. Norge har et areal og en topografi som passer til kombinasjonsjordbrukeren. Det er ikke noe arbeidsfellesskap lenger på gårdene rundt omkring nå, og derfor er det nok også av sosiale grunner veldig bra om det er flere kombinasjonsjordbrukere framover. Da må vi sikre det.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:58:59]: Jeg er stolt av den norske bonden, og vi skal ha jordbruk over hele landet. De aller fleste produserer trygg mat av ypperste klasse. Samtidig gir de grunnlag for utrolig mange arbeidsplasser utenom sin egen, i små og store lokalsamfunn landet over.

Det er lite som slår et velpleid kulturlandskap. Beitemende dyr i liene er viktig både for bonden, for turistnæringen og for oss som ønsker å ta vare på landet og historien vår. Kulturlandskapet må pleies hvis gjengroing ikke skal bli et enda større problem, og areal som ikke har potensial for økt produksjon, må også tas vare på.

Skal vi ta på alvor det samfunnsoppgjøret som bondene har – de skal både produsere mat og ta vare på kulturlandskapet – må vi erkjenne at vi trenger en balanse i tilskuddsordningene. Det må være balanse mellom tilskudd til areal og produksjonsstøtte. Alternativet er, slik Høyre ser det, at vi velger å produsere mat bare i deler av landet, som Rogaland, Trøndelag og flatbygdene på Østlandet, og det blir feil.

Jeg har, sammen med Høyres landbruksnettverk, besøkt gårdsbruk over nesten hele landet. Dessverre satte pandemien en effektiv stopper for reisevirksomheten, men vi har likevel hatt god kontakt med representanter fra jordbruksnæringene, og Teams er blitt uerstattelig. Bønder på Frosta og Inderøy viste med all tydelighet hva innovasjon i landbruket kan bety. Jeg anbefaler alle som skal på norgesferie i år – det er jo de aller fleste av oss – å legge turen innom Den Gyldne Omvei. Ta dere tid, nyt den lokalproduserte maten og drikken, ta pauser så du virkelig kan se det flotte kulturlandskapet, og overnatt på minst ett av overnattingstedene langs veien. Og når du legger deg, kan du sende en takknemlig tanke til bonden og hennes bidrag til at du hadde en fantastisk dag. Vi har besøkt fruktdyrkere i Hardanger og sett hvordan de bruker teknologi og ingeniørkunst for å dyrke flatt-bratt, dvs. å fylle igjen dumper slik at de stupbratte liene blir litt enklere å dyrke og de kan utnytte arealet sitt enda bedre. Der har jeg også et par ferietips hvis noen skulle ønske det. For noen uker siden fikk jeg være med Mari Fredrikke, en ung bonde på Vormsund, en dag på jordet. Mari Fredrikke viste meg hva teknologi og digitalisering har bidratt med i hennes hverdag – hvordan

hun, takket være et GPS-system og teknologiske løsninger på traktoren, kan drive gården med egne krefter, til tross for fysiske utfordringer.

Jeg vil fortsette med å spise lam og storfe fra Ainas Gaardsmat i Sandefjord, svin fra Dyster Gård i Ås, ost fra Rygge Meieri og fra Gangstad Gårdsysteri i Trøndelag, og ikke minst pølser fra Stavsmarken Gård og Pølsemakeri på Vega i Nordland. Dette viser litt av mangfoldet i landbruket, og det mangfoldet vil Høyre og jeg fortsette å ha.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [13:02:09]: Eg vil starte innlegget med å beklage at jordbruksoppgjøret i 2021 enda utan reelle forhandlingar mellom staten og jordbrukets organisasjonar då det blei konstatert at det på bakgrunn av jordbrukets tilbakemelding var brot i årets jordbruksforhandlingar.

Eg vil bruke innlegget mitt vidare til å framheve grøntsektoren. 2021 er FN's internasjonale år for frukt og grønt, og målet er m.a. å markere rolla som frukt og grønt har for ernæring, matsikkerheit og helse. Interesse for sunt kosthald, kortreist mat, lokale tradisjonar og berekraftige løysingar speglar den tida me lever i. Grøntproduksjonen har hatt ei positiv utvikling når det gjeld produksjon, men potensialet er framleis stort for å auke produksjon, innovasjon og produktutvikling i sektoren.

Gvarv i Telemark har namnet fruktbygda, og etter mi og mange si meining finn ein her dei beste plommene, dei beste epla og den beste eplemosten. I desse områda er det mykje sol, det er godt jordsmonn og dyktige fruktprodusentar – ja, her finn ein til og med ein vingard.

Telemarkseple er ein nasjonal matskatt som har ei verna nemning. I fjor haust var mat- og landbruksminister Olaug Bollestad i Gvarv for å dele ut heidersmerket Spesialitet til Epleblomsten, som er Noregs største eplepresseri. I 2019 pressa dei 1,3 millionar liter. Epleblomsten er ei innovativ bedrift som har hatt ei stor utvikling sidan oppstarten i 2003.

Telefrukt er Noregs største fruktpakkeri og held òg til i Gvarv. Her blir det pakka eple, plommer og morellar frå Telemark og delar av Buskerud og Vestfold, og dei pakkar frukt til 95 pst. av den norske daglegvaremarknaden.

I byrjinga av mai var det dessverre fleire netter med minusgrader i Telemark i fruktbygda Gvarv, og det øydele eplesesongen for fleire bønder. Situasjonen er at opp til ein tredjedel av epletrea er døde. Fruktkonsulenten ved Nome og Midt-Telemark landbrukskontor, Jan Meland, uttala at mellom 5 og 10 pst. av frukttrea i Midt-Telemark er døde som følge av frost. Konsulenten seier at han aldri har opplevd liknande frostskaader i sin 30 år lange karriere, og som følge av frosten må 50 000 nye epletre plantast.

Det finst heldigvis ei ordning for avlingsskadeerstatning, som inneber at det for fleirårige vekstar både kan utbetalast erstatning for avlingsskadane i skadeåret og for følgeskader òg det påfølgjande året. Ordninga for avlingssvikt vil dekkje salsinntektene i 2021 og 2022. Ordninga dekkjer opp til 70 pst. av eit normalår. Eg håpar og trur at fruktbøndene vil nyttiggjere seg denne ordninga.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:05:09]: Bondeopprøret førte til brudd i årets jordbruksoppgjør. Grasrota i jordbruket sto endelig opp og sa klart fra om de økonomiske realitetene i næringen. Jordbrukets faglag måtte lytte og ta hensyn. Dette skulle de innsett for mange år siden.

Det avgjørende nå er hva bondeopprøret vil føre til. Hvem vil ta på seg rollen som bondeopprørets politiske spydspiss på Stortinget i kommende stortingsperiode? Nå er det bøndene i sin beste alder som arbeider utover alle forsvarlige grenser, som reagerer. I den situasjonen erfarer vi at statsråden og bondeopprøret har helt forskjellig virkelighetsforståelse. En har forskjellig virkelighetsforståelse både når det gjelder matvaresikkerheten, og når det gjelder inntektene i jordbruket. Dagens situasjon er et resultat av politiske vedtak i denne salen. Alle som sier at utviklingen går annerledes enn det stortingsflertallet ønsker, tar sjølsagt feil. Det er ikke sant. Det hadde ikke vært mulig å gjøre dette hvis ikke stortingsflertallet var enig i det.

Sjølfforsyningsgraden i norsk jordbruk går ned hver eneste dag og er nå 10 pst. lavere enn det dårligste i Europa, som er Sveits. Kvalitet koster også når det gjelder matproduksjon. Det betyr at vi må ha et importvern som gjør at det er mulig å ta ut priser for den økte kostnaden som ligger i kvaliteten.

Tallmaterialet fra Budsjettutvalget for jordbruket skal være faglig og ikke politisk korrigert, sånn som det er i dag. Det har vært påpekt gjentatte ganger. Nå har vi heldigvis fått bondeopprøret, som har satt fokus på det. Arbeidsproduktiviteten i norsk jordbruk har på 2000-tallet økt ekstremt – om lag 5 pst. per år. Det betyr at for hver arbeidstime produserer en dobbelt så stor produktmengde i løpet av en 14-årsperiode. Det har skjedd uten at inntektene har blitt bedret som følge av at markedsprisene har økt mindre enn prisstigningen. Det er ikke noe rart at vi er i den situasjonen vi er i.

Til overmål har vi kornimporten. Kornimporten har bare på 2000-tallet økt med 400 millioner kg, eller tilsvarende 1 million dekar jord. Det er ikke rart det blir overproduksjonspress. Når kornimporten øker, blir det overproduksjonspress, og arealene i Norge blir mindre verdt og mindre brukt, og Norge gror igjen. Det hele er et

resultat av en bevisst politikk. Dette må endres – det er saken.

Guro Angell Gimse (H) [13:08:19]: Hva som skjedde da jordbruket valgte å ikke sette seg til bordet, vet ingen. Men det var underlig, ja, direkte rart, for dette var et godt tilbud. Som tidligere nevnt, sørget det for en kronemessig lik inntektsutvikling for bonden som for andre grupper, og det inneholdt et forslag om å se på grunnlagstallene for jordbruksoppkjøret. Staten signaliserte i tillegg at de var klar for forhandlinger.

Men det som var enda merkeligere, var Arbeiderpartiet og Senterpartiets reaksjon på bruddet. Dette bruddet var, som også tidligere nevnt, helt synonymt – helt kliss likt – det som skjedde i 2012, da Senterpartiet satt med landbruksministeren. Nå vil verken Arbeiderpartiet eller Senterpartiet snakke om det som skjedde i 2012.

Da bondeorganisasjonene den gang valgte å ikke sette seg til bordet, var Lars Peder Brekk meget tydelig, like tydelig som vår landbruks- og matminister Olaug Bollestad. Han mente også at man må da sette seg til bordet og prøve. Den gangen ble tilbudet stående.

Hva har så skjedd med Senterpartiet anno 2021? Da jeg møtte Trygve Slagsvold Vedum til debatt i NRK for noen uker siden, sa han plutselig at det nå dreide seg om en regjering som var fiendtlig innstilt til landbruket. Da lurer jeg på: Var Trygve Slagsvold Vedums parti, Senterpartiet, og Arbeiderpartiet og SV fiendtlig innstilt til landbruket i 2012, da de lot tilbudet stå?

Det som gjør utspillet til Slagsvold Vedum enda verre, var at han slengte på i samme momentet at de ville gi 1 mrd. kr i tillegg. Dette vet vi er valgflesk, og det lukter ordentlig svidd av dette valgflesket. Vi vet også at det aldri vil bli noe av denne milliarden. Det er fordi Arbeiderpartiet er mer edruelig. De er faktisk ikke med på dette jippoet, heldigvis, og det skal Arbeiderpartiet ha kred for, selv om de heller ikke holder seg på linjen fra 2012. De vil sende oppkjøret tilbake igjen til regjeringen for å forsøke å forhandle på nytt, men det er ikke særlig realistisk. Vi vet at bondeorganisasjonene er rett og slett ikke der.

Jeg registrerer at det er valg, og at prinsipper står for fall. 1 mrd. kr – jeg håper virkelig ingen går på limpinnen.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:11:38]: Akkurat i dette øyeblikket er det tørke i Brasil og tørt i store deler av USA, to av de store matnasjonene i verden på jordbrukssiden. Vi trenger ikke å gå lenger tilbake enn til 2007–2008, da sentrale avlinger på mais, soya og hvete fikk et dropp internasjonalt. Prisene på disse tre helt basis matvarene, både for oss som folk og i føret til dyr, ble doblet eller tredoblet.

I 2018 hadde vi selv en stor utfordring i vår egen matsikkerhet da det var tørke i Norge. Den krisen lærte oss noen viktige lekser som vil danne basis for en ny kurs, slik at vi skal sørge for vanlig folks behov for trygghet hvis vi får et nytt flertall etter dette valget.

Det tørkekrisen viste oss i 2018, var at det heldigvis var mulig for enkelte som hadde tilgang til utmarksbeite, å komme seg lettere ut av den situasjonen. Det viser at fleksibiliteten ved å kunne bruke utmarka er en viktig del av vår felles beredskap og tilgang på mat. Derfor styrker vi satsingen på både setring og utmarksbeite i vår alternative kurs.

Norge er spesielt sårbart når det gjelder tilgang på mat, av to årsaker. For det første har vi lite jord. For det andre er landet vårt plassert slik at det er lett å avskjære oss sjøveien. Det har skjedd flere ganger i historien. Under første verdenskrig var Norge nøytralt. Allikevel var det tilløp til hungersnød i Norge fordi ubåtkrigen bidro til å gjøre det vanskelig å frakte inn korn til landet vårt. Under annen verdenskrig var beredskapspolitikken på matsiden bedre, slik at den første perioden ikke ble katastrofal med hensyn til tilgang på f.eks. korn. Det er viktig lærdom å ta med seg. For nå har vi akkurat sett at når det blir knapphet på tilgang på noe så enkelt som et munnbind, vil ikke de landene som har overskudd av munnbind, dele dem. Det fungerer på samme viset med mat, det så vi i 2007–2008. Da innførte Russland, Brasil, USA, Ukraina, alle de sentrale landene, tiltak for å sørge for at deres befolkning var sikret mat, hvis det eventuelt ble enda hardere prisøkning og knapphet.

Det er vanlige folks tur til trygghet. Det er tid for en ny kurs i jordbrukspolitikken, bygd på det landet vi er, slik at beredskapen til deg og meg skal bli bedre.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:14:56]: Folk trenger mat. Uten sikkerhet for mat er vi også uten sikkerhet. Derfor mener Senterpartiet det eneste riktige er å sikre norsk matproduksjon. Da trenger vi bønder med en inntekt å leve av.

Jeg er oppriktig bekymret for framtiden i landbruket. Det pågår et generasjonsskifte i næringen. Folk som har lagt sjelen sin i å holde jorden og ressursene i hevd, sent og tidlig, uten å ha fri på røde dager eller trygghet for hva inntekten blir til tross for at arbeidsinnsatsen er skyhøy, risikerer å bli minstepensjonister. Det i seg selv svekker grunnlaget for rekrutteringen og framtidig matproduksjon.

Skal vi sikre norsk matproduksjon med både små og store bruk i hele landet, der ressursene og jorden legger grunnlaget for produksjonen, må inntekten opp. Lønnen må opp, både for bonden og for avløseren. Ofte må det to avløsere til for å gjøre jobben til én bonde. Beregningsgrunnlaget er utdatert og må fornyes. Senterparti-

et mener grunnlaget fra jordbruksmeldingen ikke er fulgt godt nok opp av dagens regjering. Det er typisk Høyre å mene at import og frihandelsavtaler vil ordne opp, men beredskap får man ikke kjøpt i et desperat marked med matmangel.

Senterpartiet ønsker en opptrappingsplan for inntektsutviklingen til bøndene. I tillegg må velferdsordningene bli styrket. Det handler om muligheten til å etablere familie kombinert med det å være selvstendig næringsdrivende, en mulighet til å leve et normalt liv på lik linje med andre yrkesgrupper. Grunnlaget for gården og inntekten i hjemmet kan ikke belage seg på inntekt fra utenfor landbruket, som enten den ene eller begge på gården får inn gjennom arbeid utenfor gården. Kostnadene på bunnlinjen har økt mer enn inntekten. Krav til effektivisering presser også bønder ut av næringen. Under 3 pst. av arealet i Norge er dyrkbart, og det må verdsettes. Det blir færre og færre bønder, og det må det bli en slutt på. Vi trenger et fagmiljø, og vi trenger et fellesskap. Vi trenger en sterk landbruksnæring.

Det er diskusjon rundt tidfesting av opptrappingsplanen. Senterpartiet ønsker at en ny regjering legger fram en ny jordbruksmelding med et nytt tallgrunnlag, der det må komme en tidfestet plan. Vi må ha rett grunnlag på bordet, så vi vet hva dette vil koste, og når vi kan få det på plass.

Matproduksjonen skjer ikke i et vakuum. Matvarekjeder, tollvern, handelsavtaler, jordbruksoppgjør, landbruksorganisasjonene og lovverk setter rammene. Vi må oppdatere antall timer per årsverk. Bondeopprøret er tydelig. Vi mener både stølstilskudd, utmarksbeite og investeringsmidler er viktig.

Folk trenger mat.

Nils T. Bjørke (Sp) [13:18:08]: Norsk matproduksjon må styrkast. Me må gjera landbruket i stand til å leverera på samfunnsoppdraget sitt, som er trygg, sunn mat, eit levande kulturlandskap og aktive bygder. Me må auka norsk matproduksjon til minst 50 pst. sjølvforsyning, basert på norske førråvarer, innan 2026. For å nå det målet må det eit krafttak til.

Landbruksministeren snakka om at sidan Bondelaget ikkje ville setja seg til forhandlingsbordet, kan ein ikkje gjera nokon endringar her. Ho er forhandlingsdyktig på alle punkt. Har ikkje departementet fylgt med på situasjonen i norsk landbruk i vår? Har dei ikkje sett bondeopprøret og organisasjonane si utfordring med å landa dette? Dersom ein er så forhandlingsdyktig, har ein jo bomma totalt på utgangspunktet. Ein må jo levera eit utgangspunkt som gjer at det er mogleg å setja seg ned å forhandla, og ein må ha respekt for at organisasjonane er nøydd til å ta stemninga i medlemsbasen på alvor. Det var det næringa gjorde då dei såg at det var for

lite å forhandla om og ikkje mogleg å gå i gang med det utgangspunktet som låg der.

I landbruket må me få eit talgrunnlag som viser den reelle økonomiske situasjonen til bøndene. Utgifter til leige og leigekvotar og kapital må synleggjerast betre. Ein dyktig bonde må ha ei skikkeleg godtgjering for arbeidet sitt.

Dette heng jo saman med – og vart åtvara sterkt mot – dei store endringane som vart gjorde i 2014. Då kom desse kostnadene på eit heilt anna nivå enn dei har vore tidlegare, og gjer at folk ikkje kjenner seg att. Det er jo dei bøndene som har satsa, prøvd og gjort som regjeringa ville, som no verkeleg reiser seg opp og seier: Dette går ikkje lenger, for me får ikkje dette til å henga saman. Me får ikkje tid til å vera familiefolk fordi situasjonen er slik.

Eg legg merke til at saksordføraren er veldig oppteken av 2012. Eg kan lova at eg hugsar 2012 godt. Men eg hugsar òg 2014 godt – og 2017, då dei faktisk gjekk inn og endra eit brot fordi det var vilje til det. Det kunne dei ha gjort i år òg viss det var det som var målet – viss dei verkeleg ville lyfta norsk matproduksjon.

Når ein høyrer skrytet av kor bra det er ute i landbruket, må regjeringspartia ha selektiv høyrsel. Eg har kontakt med bønder nesten kvar dag, og det er ikkje den budskapen eg får frå dei som verkeleg vil, dei som har gjort som regjeringa sa – satsa, auka. Det vart i dag sett som ein suksessfaktor at det i snitt er 40 kyr i lausdrift på Vestlandet. Det er vel nettopp det som er problemet. Dei har ein driftsstorleik som ikkje er tilpassa arealgrunnlaget og topografien. Det er noko av den store utfordringa med dagens landsbrukspolitikk.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:21:25]: Enkelte partier har sett behovet for å etablere en egen heiagjeng som reiser land og strand rundt, besøker gårder og produsenter og skryter uhemmet av alle de bra produktene som norsk landbruk produserer.

Det er et skryt jeg slutter helhjetet opp om. Men dessverre viser regjeringens tilbud at denne tilsynelatende entusiasmen for norsk landbruk og dets produkter ikke betyr det samme som en forståelse for at norsk landbruk ikke kommer av seg selv.

Det holder rett og slett ikke å si heia eller at man er stolt av norsk landbruk. Det er den praktiske politikken som avgjør om vi skal ha det landbruket vi kjenner så godt, og en trygg, norsk matproduksjon i morgen. Det er den praktiske politikken som sørger for at det produseres mat i hele landet – både konvensjonelle bulkprodukter, økologisk mat og nisjeprodukter av høy kvalitet. Det er viktig at vi alle er bevisst på hva som ligger til grunn for det landbruket vi har, og at det er politikken som føres i dag, som er svaret på hvordan landbruket og landet vårt ser ut i morgen.

Mange bønder har et stort behov for å modernisere driftsapparatene, i både husdyr- og planteproduksjon. Potten til investeringsmidler gjennom Innovasjon Norge må derfor økes, som Senterpartiet foreslår, i revidert nasjonalbudsjett. Staten må f.eks. bidra til at løsdriftskravet blir mulig å innfri, selv på mindre bruk. Økte investeringer i landbruket vil være et viktig aktivitetsskapende tiltak også for andre deler av næringslivet.

Landbruket har som eneste næring inngått en klimaavtale med regjeringen. Med dette oppgjøret svikter regjeringen den avtalen. En legger ikke to pinner i kors for å bidra til at landbruket kan nå de målene en sammen har satt. En bidrar ikke med stimuleringsmidler til omstilling eller andre tiltak som kan bidra til å øke matproduksjonen og få utslippene ned. Det er for dårlig. Det kan ikke være sånn at landbruket som eneste næring ensidig skal oppfylle avtalen, mens regjeringen toer sine hender.

Dette oppgjøret har blitt preget av stor utålmodighet, dramatikk og opprørte bønder i hele landet. Det viser at mange er i ferd med å få nok, og at man føler at framtiden for både seg selv og kommende matprodusenter står på spill. Det er ikke bare alarmerende for den enkelte gårdbruker, men også for samfunnsutviklingen og for om vi klarer å nå målet om økt matproduksjon og selvforsyningsgrad.

Årets brudd er et symptom på at noe er alvorlig galt med norsk landbrukspolitikken etter åtte år med Høyre, Fremskrittspartiet og deres to støttepartier. Det vi nå trenger, er en forpliktende opptrappingsplan som tetter inntektsgapet til andre grupper, og som sikrer en årlig kronemessig utvikling som bidrar til at jordbruket kommer opp på samme inntektsnivå som andre grupper i samfunnet.

Tom-Christer Nilsen (H) [13:24:23]: Hva venter norsk landbruk? Debatten i dag føles i all hovedsak som historiens debatt. Vi har vært innom første verdenskrig og annen verdenskrig. Jeg vet ikke om vi før eller siden kommer innom Krimkrigen, det vil tiden vise. Vi debatterer som om vi i framtiden kan bruke fortidens virkemidler. Feilskriving av historien er også et innslag. Blant annet glemmes det fra Arbeiderpartiets representant at en av grunnene til at vi ikke sultet i Norge under krigen, var import av rug fra Danmark og Tyskland. Igjen var faktisk handel en av de viktigste sikkerhetene for vår forsyning og matvaresikkerhet.

Samtidig føler jeg at vi i debatten er i ferd med å glemme at landbruket er i ferd med å gjennomgå et hamskifte som er like stort som da traktoren kom og overtok for hesten, og den grønne revolusjonen på 1970-tallet. Driften endres. Industri 4.0 er også landbruk 4.0. Sensorer, automatisering og autonomisering vil

overta for sånn vi alltid har gjort det. Behovet for arbeidskraft, spesielt sesongarbeidskraft, vil reduseres kraftig, spesielt i enkelte driftsformer. Er vår struktur tilpasset dette, eller vil det gjøre at den ikke henger med?

Markedet endres, matforbruket går nå ned per person. Det er ikke noe mystisk i det. En svak trend med overgang fra kjøtt til plante kan forsterkes. En mer sammensatt befolkning gjør at etterspørselen synker etter produkter vi selv produserer, som melk, og øker etter ris, mais og soya. Er vår struktur og vår markedstilpasning tilpasset dette, eller er vi i ferd med å bevege oss mot en ubalanse som reduserer potensialet i norsk landbruk?

Distribusjonen endres. Vår digitale hverdag gjør at bonden kan kutte mellomledd og kommunisere direkte med forbruker og selge direkte til forbruker. Det er tidligere vist til i debatten at bonden gjennom å velge å selge selv i REKO-ringen, kan få tre ganger mer for produktet sitt. Netthandel og levering øker også i matvaremarkedet. Dette utfordrer selve grunnstrukturen i den norske verdikjeden for mat. Skjønner vi at dette er i ferd med å skje, eller legger vi alle egg i kurven på en struktur skapt på 1950- og 1960-tallet?

Tilliten endres gjennom innsyn. Omdømme påvirkes av de dårligste eksemplene, og digitalisering gjør at de blir mer synlige. Morgendagens bevisste forbrukere kommer til å være mer klar over hvordan maten vår blir til, som vi nylig har sett. Er vi klar for det?

Avlingsgapet er for stort. Vi er vant til å se på norsk landbruk som verdens beste. Men som NIBIO-rapporten om avlingsgap fra 2019 viser: Når vi sammen med Finland har det største gapet i Norden mellom mulig avling og faktisk avling, har vi en utfordring.

Som det siste er alt dette muligheter dersom vi griper dem – muligheter til høyere kornproduksjon, høyere produksjon og lønnsomhet, høyere selvforsyning, bedre kunnskap, lavere distribusjonskostnad, bedre forståelse og dialog og lavere klimautslipp. Men det fordrer at vi snur blikket og bruker mer tid på å legge til rette for at norsk landbruk skal ta i bruk framtidens muligheter, ikke kopiere fortidens strukturer. Det kan bare skje i dialog, der vi i stedet for å spørre hvor vi var i går, spør hvor vi vil være, og hvor vi er på vei fram mot 2030.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [13:27:29]: Senterpartiet viser til at det er blitt et sterkere fokus på betydningen av matvaresikkerhet og beredskap de senere årene. Vi har fremmet en rekke krav for å styrke beredskapen bl.a. for mat. Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for trygg matproduksjon på norske ressurser.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en risiko- og sårbarhetsanalyse som tar hensyn til at verdens-

markedet for mat er mer påvirket av den geopolitiske utviklingen, klimaendringer og andre uforutsette forhold.»

Hvordan skal vi øke selvforsyningsgraden av kjøtt i f.eks. Finnmark? Det er ikke nok om vi har litt, vi må ha nok over tid. Katastrofer kan skje, og da må vi berge.

Senterpartiet påpeker at for å kunne ha arbeidsplasser, bosetting og verdiskaping i hele landet er Norge avhengig av en tilpasset struktur med melke- og kjøttproduksjon basert på utnyttning av gress og utmarksbeite med storfe, sau og geit.

Senterpartiet peker på at antallet melkebønder er halvert de siste 14 årene. I 2034 trer løsdriftskravet i kraft for alle norske melkeprodusenter, og allerede i 2024 kommer det krav som medfører behov for fjøsombygging.

Jeg hadde et møte med bondeopprøret og hørte deres krav. Senterpartiet mener vi er på overtid for å få til en skikkelig satsing på de mindre melkebøndene før det er for sent, og skape forutsigbarhet og framtidstro for dem som står overfor et generasjonsskifte. En lønn til å leve av er viktig, og et mangfold av type fjøs og drift er viktig for å få til økt sikkerhet og beredskap. Vi må se sammenhengen mellom påleggene staten gir, og hva disse påleggene koster den enkelte bonde. Slik det er nå, har ikke bonden så han dekker alle behov en familie har. Mange må jobbe med andre ting i tillegg.

Fremskrittspartiet sier at det ikke er så nøye med landbruket bare kjøttet er billig for forbrukeren. For egen del blir dette synet helt håpløst. Folk må ha arbeid, folk må få kjøpt ren mat, og bøndene må ha penger til å kunne leve et verdig liv. Alt dette kan vi få til om vi satser på det norske. Ønsker vi landbruk i Finnmark, Troms og hele landet, må vi gjøre noe med det nå.

André N. Skjelstad (V) [13:30:33]: Det er vel ikke så mange som er uenig i at bonden må ha en inntekt å leve av, men det er jo et spørsmål hvordan en skal komme dit, og jeg er ikke sikker på om Senterpartiets litt arkaiske inngang til det er det som dekker opp behovet. Jeg tror at litt av det som er utfordringsbildet framover, er at vi med tanke på norske råvarer er nødt til å sikre protein som er kortreist. Kortreist protein vil bedre lønnsomheten både innenfor det som er tradisjonelt innenfor landbruket, og ikke minst innenfor oppdrett av fisk. Gjennom de synergiene har vi noen muligheter. Jeg tror at det som eksempelvis er anvendt på grunnnivå, som på Mære landbruksskole, der de prøver å få til akkurat det med kortreist protein, vil være noe av det som gjør at landbruket kan komme på offensiven.

Jeg er litt bekymret når mange fra Senterpartiet reiser seg her i dag og prater ned norsk landbruk. Tidlig på 1990-tallet kom jeg hjem og tok over en gård. Da var det sånne tilstander at folk pratet det ned rundt kjøkken-

bordene. Det var Gunhild Øyungen som da var statsråd. Det var ikke mye optimisme å spore i næringen. Alt var svart. Alt var regulert. Det ble pratet ned. Jeg sitter igjen med litt av den biten i dag.

Det har gått godt i store deler av næringen. Og ja, det er noen utfordringer, spesielt når det gjelder gjeldsbelastningen i norsk landbruk i dag. Det er en utfordring. Det er en utfordring med tanke på dem som ikke har investert. Det er ikke og kan heller ikke være et folkekrav at alle mindre bruk skal ha melkerobot, men det er helt klart at alle må følge løsdriftskravet til 2034. Da må vi hjelpe hverandre for å se om det finnes noen andre muligheter til å bygge rimeligere enn det vi gjør i dag, for kostnadsveksten i landbruket har vært enorm. Det som på mange måter redder situasjonen, er at vi har hatt et forutsigbart styresett fra regjering og stat ved at vi har holdt en lav rentebelastning, og det har gagnet landbruket stort. Det er klart at det er noen mørke skyer hvis vi ikke klarer å knekke de utfordringene, men det er definitivt ingen grunn til å prate landbruket ned.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:33:50]: Det er beklagelig at Senterpartiets løse forslag om en forpliktende tidfestet opptrappingsplan for tetting av inntektsgapet ikke er tidfestet med årstall. Ut fra min erfaring fra norsk jordbrukspolitisk debatt, fra Hitra-aksjonen i 1975 og fram til i dag, har det vist seg å være helt nødvendig. Tidfesting med årstall er verken urimelig eller dumt, slik det ble uttalt i avisa Nationen på nett i dag tidlig. Det er tvert imot helt nødvendig og i samsvar med krav også fra årsmøtet i Norges Bondelag.

Tetting av inntektsgapet må skje i løpet av kommende stortingsperiode. Denne formuleringen må derfor inn i en eventuell regjeringserklæring hvor Senterpartiet er med. Arbeidet for dette kravet må fortsette, og bondeopprøret trengs videre fram mot stortingsvalget.

Heldigvis har opposisjonen på Stortinget, Senterpartiet, Arbeiderpartiet, SV, MDG og Rødt, blitt enige om en forpliktende opptrappingsplan av selvforsyningsgraden, fra dagens om lag 40 pst. til 50 pst. Der har vi lagt en plattform for hva vi vil med norsk jordbruk framover. Det har store konsekvenser for hvordan Norge blir seende ut. Vi får et Norge som ligner mye mer på det Norge som folk ønsker, et Norge som er moderne, som er åpent, og som ligner på Sveits.

Det snakkes om kvotetak og de som vil satse. På samme måten som representanten Nils Bjørke sa det, vil jeg bare understreke at produksjonen av husdyrprodukter i Norge må tuftes på norske arealer. Høyres representanter ser ikke det som så viktig. Men det er norsk jordbruk – det er å tufte husdyrproduksjonen på norske are-

aler, eide eller leide. Altfor mange av dem som såkalt satser i dag, satser på vegne av arealer i Brasil. Det fører til at sjølforsyningsgraden og beredskapen i Norge svekkes hvert eneste år. Dette må snus.

For å si litt om tallene: Reitangruppen og Norges-Gruppen hadde i 2020 et økt overskudd på 2,4 mrd. kr. I forhold til jordbrukets tall, beregnet av Budsjettnemnda for jordbruket, ville det betydd at en hadde hatt 14 pst. økning til vederlag for arbeid og kapital det året.

Vi må få fokus på hele verdikjeden. Vi må få en endring, sånn at de som står for primærproduksjonen og næringsmiddelindustrien, får sin del av det, slik at det blir attraktivt å arbeide i produksjonen. Kjedene må ta sin del – vi er interessert i dem – men dagens fordeling er fullstendig feil.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:37:02]: Som et vedlegg til Prop. 200 S behandler vi også i dag en oppdatert jordvernstrategi.

Det er mindre enn to måneder siden Stortinget behandlet et representantforslag fra Senterpartiet om å ta bedre vare på matjorda gjennom å fastsette et nytt jordvernsmål. For oss som kjenner det politiske spillet på Stortinget, er det en kjent sak at opposisjonen benytter representantforslag for å komme regjeringen i forkjøpet når de vet at det snart vil komme en sak som vil få positiv oppmerksomhet. Slik var det også med dette forslaget.

En ny oppdatert jordvernstrategi har lenge vært varslet av regjeringen etter at måltallet på maksimalt 4 000 dekar omdisponert dyrka mark per år i gjeldende strategi ble nådd for tredje år på rad i 2019. Det viser at regjeringen fører en offensiv jordvernpolitikk. Vi i Kristelig Folkeparti vil derfor gi regjeringen honnør for at den nå tar denne viktige delen av en helhetlig politikk for et framtidsrettet norsk landbruk ett skritt videre. Det er også i tråd med FNs bærekraftsmål, som forplikter oss til å bevare grunnlaget for matproduksjonen i møte med klimaendringer og et økende antall mennesker på jorda. Det bidrar til å styrke Norges evne til å mestre regional avlingsvikt og svikt i import og innenlands transport hvis en krise skulle oppstå. Det er framtidsrettet politikk for generasjonene som kommer etter oss.

Vi er tilfreds med at regjeringen i den oppdaterte jordvernstrategien vil at den årlige omdisponeringen av dyrka jord ikke skal overstige 3 000 dekar, og at målet skal være nådd innen 2025. Samtidig er det positivt at regjeringen varsler utarbeidelse av nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven innen to år.

Slike tydelige styringssignaler fra nasjonale myndigheter er viktig når politikere i kommuner og fylkeskommuner skal gjøre sine avveininger mellom hensynet til jordvern, næringsinteresser og behov for ny infrastrukt-

tur. Videre mener vi det er positivt at regjeringen også vil videreføre arbeidet med å øke plankompetansen i norske kommuner for å bidra til økt fokus på effektivt jordvern.

Også landbrukets egen rolle i det løpende arbeidet med jordvern blir adressert i den oppdaterte jordvernstrategien. Det er viktig at kommunene får en klargjøring av når det oppstår konsesjonsplikt etter konsesjonsloven for opsjonsavtaler som gjelder dyrka og dyrkbar jord. Videre mener vi at det er et riktig og viktig grep når regjeringen varsler at det vil bli lagt til rette for at praktiseringen av jordlovens bestemmelser om om-disponering kan innskjerpes betydelig når det gjelder landbrukets egen nedbygging.

I likhet med flertallet i næringskomiteen slutter også Kristelig Folkeparti seg til det jordvernsmålet som regjeringen har foreslått. Vi mener at dette er både ambisiøst og realistisk.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [13:40:22]: Vi diskuterer nå jordbruksoppgjøret. Tidligere i dag har statsråden holdt en redegjørelse om tiltak for å bedre dyrevelferden i svineproduksjonen. Uten å gå inn i en argumentasjonsrekke for eller imot det ene eller det andre, syns jeg det er viktig at vi klarer å se disse sakene i sammenheng. Enda viktigere syns jeg det er at vi snakker om ting som er helt vesentlig for oss, men som sjelden står på agendaen.

Jeg setter stor pris på at statsråden løftet begrepet En helse. Vi må være mye mer bevisst på at dyrehelse og menneskehelse henger tett sammen, ikke minst når det gjelder utviklingen av antibiotikaresistens, som kalles den stille pandemien. Senterpartiet vil jobbe aktivt for tettere samarbeid mellom Folkehelseinstituttet, Veterinærinstituttet, Mattilsynet og andre, og det er noe som vil komme både norske produsenter og resten av befolkningen til gode. Vi trenger trygg, sporbar norsk mat, og den må videreføres i Norge.

Så vil jeg komme med noen personlige betraktninger. Jeg bor på en gård på Helgelandskysten. Vi driver med kyr og produserer melk og kjøtt. Ellers har jeg vært veterinær i små- og stordyrpraksis i mange år, inntil politikken tok overhånd. Jeg har deltatt på veldig mange møter i lokale bondelag, produsentlag, avløyserlag og annet opp gjennom årene. Det som er litt kjennetegnet på det, er at når folk snakker sammen i pausene, snakker man om traktoren, om slåmaskinen og om rundballepressen. Det er vel og bra, men for å sette det på spissen syns jeg det er litt synd at ingen snakker om hvordan kua eller grisen deres faktisk har det. De diskuterer sjelden de tingene som går på dyrenes faktiske velferd.

Jeg må presisere at jeg mener at de aller fleste dyrene har det veldig bra. Likevel snakker vi ikke om det, og det

er det jeg mener er viktig. Det må bli tøft å skryte av hvor bra det står til i fjøset. Noe av problemet er kanskje at bønder ikke lenger besøker hverandres fjøs. Særlig i grisebesetning er det som vi vet svært strenge smittetiltak. Man vil ikke ha uvedkommende inn i fjøset. I kufføsene er det ikke like strengt, men man ønsker å beskytte besetningen i størst mulig grad.

Man besøker ikke hverandre, og dermed utveksler man ikke erfaring fra hverandres drift. Så skjer det at Bonde-Per og Bonde-Pål i det samme møtet snakker om en felles problemstilling, i den tro at de begge har de samme forutsetningene, men sånn er det ikke. En kan være best i klassen sånn vi ser det utenifra, mens den andre kan ha hatt en veldig dårlig start og veldig mye mot seg, som gjør at det er vanskelig å få det til å gå rundt økonomisk. Man har havnet litt på skeiva, man driver kanskje ikke ulovlig, men ikke sånn vi helst hadde sett at det ble gjort. Hverdagen til norske bønder er forskjellig, og mitt budskap er at jeg håper at vi kan snakke om det og bli stoltere av å snakke om hvordan dyrene våre har det.

Margret Hagerup (H) [13:43:45]: Det har nylig fart et bondeopprør over landet, og det har gjort inntrykk å høre bøndenes historier. I Rogaland har Sven Martin Håland gått i front for å be oss politikere om å se på beregningsgrunnlaget. Han og andre har vært tydelige på at dette er noe som har vokst fram sakte, men sikkert gjennom flere tiår. I dag viser regjeringen at de lytter, og jeg er glad for at det er enighet om å se nærmere på dette. For vi tror på den norske bonden.

Jeg kommer fra mat- og energihovedstaden Rogaland, som leverer fra jord og fjord til bord. Matfatet Jæren, Ryfylke, Dalane, Stavanger-regionen og Haugalandet – et Toscana i miniatyr.

For fire år siden starten Høyre et landbruksnettverk for å løfte fram produktene som produseres av driftige bønder og produsenter. Det var litt fordi det var mange nye på Stortinget som trengte kunnskap. Jeg selv hadde jobb med rekruttering og HR, og vi hadde lærere og politi med på laget.

Etter den tid har jeg vært så heldig å få reise rundt i landet og se og oppleve matproduksjon i flere landsdeler. Stolte har bønder vist fram eget arbeid og presentert en bransje, både på godt og vondt. Det Norge vi alle kjenner fra Freias melkesjokolade, blir så uendelig mye mektigere når man får oppleve det på nært hold. Det er historien om mat, historien om kultur og historien om natur.

Enkelte landbruksprodukter har tatt steget ut i verden, og flere kan med fordel følge etter. Samtidig må vi jobbe med å videreutvikle begrepene måltidsturisme og måltidseksport. Vi vil at flere skal oppleve det norske

måltidet, med lange tradisjoner og en rik kulturarv. Norge er en destinasjon i verden.

Kokkene er gode ambassadører for maten, og det er rørende å høre på når de forteller hvordan de ærbødigst har fått lov til å produsere maten og forteller historien bak hvordan den har blitt produsert. Hadde alle hatt den samme tilnærmingen til norsk mat som norske kokker, hadde mange flere av oss spist mer norsk mat. For norsk mat selger. Men vi trenger mer kunnskap, og vi må fortelle at den norske maten er noe av det reneste vi kan få fordi det er så lite bruk av antibiotika og sprøytemidler. Flere europeiske land går Norge enn høy gang i bruken av antibiotika. Det betyr faktisk noe hva vi legger i handlevognen vår.

Samtidig må både den unge kvinnelige bonden vi nylig møtte og jeg få lov til å ha avokado til fredagstacoen uten at det skapes falske motsetninger. Det må være lov å nyte ost fra danske Bo Jensen på Jæren, sammen med både parmaskinke og serranoskinke, og ingen av oss har vondt av å spise mer fisk. Vi trenger mangfoldet.

Det er all god grunn i dag til å takke den norske bonden for maten og for arbeidet de gjør, og det er all god grunn til å si: Vi har hørt dere, og vi skal fortsette den gode dialogen med dere. Sammen kan vi utvikle historien om Norge, der maten, kulturen og naturen vår løftes opp og fram og ut i den store verden.

Steinar Reiten (KrF) [13:46:57]: Representantene Bjørke og Bjørnstad har utfordret Kristelig Folkeparti på at vi ikke agerer på samme måte i 2021 som vi gjorde i 2017.

Hva er grunnen til det? Kristelig Folkeparti vinger ikke. Vi er konsistente i vår landbrukspolitikk. I 2017 var situasjonen at Stortinget uken før jordbruksoppgjøret skulle forhandles, hadde vedtatt et nytt inntektsmål for landbruket. Inntektsmålet, som fortsatt står, er å redusere inntektsgapet mellom landbruket og andre grupper i samfunnet. Så leverte regjeringen et tilbud som ikke var i samsvar med det nylig vedtatte inntektsmålet, som også regjeringspartiene hadde stemt for – det var nemlig enstemmighet i Stortinget da det inntektsmålet ble satt – og vi i Kristelig Folkeparti foreslo da å løfte rammen til 790 mill. kr, noe som ville tilsvare en kronemessig lik utvikling mellom landbruket og andre grupper. Det er nøyaktig samme prinsipp som blir lagt til grunn i årets tilbud, der tilbudet sikrer en kronemessig lik utvikling. I 2014 mente Kristelig Folkeparti at det var greit å markere at regjeringen var i mindretall og måtte forholde seg til et landbruksflertall på Stortinget. Det var grunnen til at vi gikk noe høyere.

Når det er sagt, har jeg lyst til å understreke at vårt samarbeid med landbruks- og matministrene fra Fremskrittspartiet har vært meget godt. I alle fall er det min

erfaring. Jeg vil berømme Jon Georg Dale som en god og pragmatisk landbruks- og matminister. Bård Hoksrud fikk dessverre ikke tid til å vise hva han var god for, så veldig lenge, men også i dialogen vi hadde med Hoksrud, fungerte det veldig bra.

Så bare helt til slutt også litt tilbake til 2012, som representanten Bjørke var inne på. Da var også situasjonen at det var levert en stortingsmelding fra regjeringen der det var definert et inntektsmål. Så kom tilbudet i 2012, og de rød-grønne leverte ikke på det inntektsmålet de selv hadde skrevet i stortingsmeldingen. Da valgte vi i Kristelig Folkeparti, som eneste parti, å fremme forslag om at oppgjøret skulle tilbake til partene for en ny runde. Det står vi for. Det mente vi var god politikk den gangen, og det mener vi i dag.

Når det gjelder selvforsyningsgrad opp til 50 pst., er det grunn til å minne om det Nationen skrev den 16. april 2013: «Andelen norskprodusert mat, basert på norske jordbruksressurser, har sunket fra 48 til 40 prosent siden 2005.» Med andre ord: Det de rød-grønne leverte på selvforsyning, var et realt magaplast etter åtte år ved makten.

Margunn Ebbesen (H) [13:50:13]: Landbrukspolitikken kan være vanskelig å forstå mange ganger, men vi må ikke gjøre det vanskeligere enn det egentlig er heller. Vi er alle enige om at vi skal ha en gjennomgang av modellen for måling av inntektsnivå, gap og utvikling. Men hvis vi går tilbake til innstillingen i saken, står det på side 10, i merknadene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, at

«det i arbeidet med å gjennomgå tallgrunnlag er viktig å forhindre at det i praksis oppstår økonomiske drivere som presser eiendomspriser i landbruket oppover slik at det blir enda mer kapitalkrevende for unge å komme inn i næringen».

På den samme siden sier de samme partiene også at «det er behov for å tette inntektsgapet». Jeg synes dette er interessant. Det er nemlig normalt slik at dersom inntekten i næringsvirksomheten øker, så øker også bondens betalingsvilje for kvoter, jord og eiendommer, og da øker også verdien av bedriften. Det er derfor ikke mulig å tette inntektsgapet og øke inntjeningen uten at verdien av gården stiger, for verdien av gården er nåverdien av gårdens framtidige inntjening.

Da må jeg si jeg undres noe, for her virker det på meg som om målet med gjennomgangen av tallene fra opposisjonens side ikke er å øke bøndenes inntjening, for det kan en ikke gjøre uten samtidig å øke verdien av gården. Vi kan også slå fast at enten så mener ikke Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV at de ønsker å tette inntektsgapet – for det vil føre til nettopp det som de ikke vil skal skje: en verdiøkning av gården – eller så mener de ikke

det som står øverst på siden om at eiendomsprisene ikke skal opp. Men et mulig alternativ er å fjerne inntektsgapet ved å redusere industriarbeiderens lønn. Da hadde en kunnet oppnådd begge deler samtidig. Men jeg tror ikke det er det de har tenkt å gjøre.

Det hadde vært interessant å få ei oppklaring fra de rød-grønne partiene: Skal inntekten til bonden opp, eller skal den ned? Og om den skal opp, som i forslaget deres, hvordan skal en da hindre at verdien av gården stiger?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:52:50]: Det har vært en lang debatt, men jeg fikk noen spørsmål som jeg ønsker å svare litt på.

Jeg fikk et spørsmål om ikke landbruksministeren hadde lest tegningen med et jordbruksopprør. Jo, landbruksministeren leste det, det var en tegning, men landbruksministeren leste også jordbruksavtalen, og der er det slik at vi forhandler med partene. Det mener jeg også at jordbruksopprøret bør forholde seg til. Så tar jeg på største alvor det som har kommet fram i jordbruksopprøret.

I fjor ble det produsert så mye mat som vi aldri har produsert før i landet vårt. Det er det viktig for oss å holde fram. Jordbruket er faktisk en viktig del av beredskapen vår. Bøndene snur seg når vi får en krise, og bidrar inn i beredskapen. Selvforsyningen er en viktig del av denne jobben. Selvforsyningsgraden var faktisk høyere i 2020 enn i 2010–2013. Så vi må ikke beskrive det som at den bare går ned. Det er faktisk mange ting som virker inn på om en får en økt selvforsyningsgrad. Det står det om på side 19 i proposisjonen, og det er det greit å ha med seg.

Jeg synes også at vi skal være edruelige i bruken av tall, når en sier fra talerstolen at det er mer og mer areal som går ut av bruk, og at det er en veldig sentralisering. Nå er det ikke for at jeg bare skal se bakover, men det ble lagt ned 470 000 dekar jordareal under den forrige regjeringsperioden til de rød-grønne. Det har faktisk økt, men svakt, vil jeg si, under denne regjeringen. Kornarealet ble redusert med 360 000 dekar under den forrige regjeringen. Dette lå stabilt, tross tørken i 2018, og har økt med 66 000 dekar i 2020. Det viser oss at politikken faktisk virker og vi kan ta grep for å øke selvforsyningen. Det mener jeg, uavhengig av hvilken side vi står på i politikken, er et viktig bidrag – å legge til rette for å bruke gressarealene best mulig, ha færrest mulig areal av det i gode kornområder, nettopp for å snu trenden og sikre at vi får brukt arealene på best mulig måte. Det gjør at vi får en forutsigbar produksjon, og det gjør også at vi klarer å bruke arealene på rett måte for framtidige generasjoner.

Arne Nævra (SV) [13:56:09]: Jeg er født på en gård, et mindre bruk på Eiker i Buskerud, og så har jeg levd en stund og fulgt jordbrukspolitikken med interesse helt

siden 1970-tallet. Det utrolige er at de utfordringene som norsk jordbruk sto overfor på 1970-tallet, fortsatt gjelder. En kan omtrent bare ta opp gamle dokumenter – snu bunken. SVs Berge Furre, som da var leder av landbrukskomiteen, snakket om sjølberging, mindre import av kraftfôr, kortreist mat, støtte til de mindre brukene, at Norges fortrinn burde blitt utnyttet i langt større grad. Vi er i samme situasjon i dag.

SV sier: Glem den vanvittig stordriftsideen og det vanvittige effektiviseringsjaget, som går ut over både folks og dyras helse. Norge kan ikke konkurrere på kvantitet, vi kan konkurrere på kvalitet. Med kvalitet mener jeg trygg mat, giftfri mat, god dyrehelse, god dyrevelferd, bedre jordforvaltning, større miljøhensyn – en forvaltning som settes inn i et tusenårsperspektiv. Da må vi, akkurat som representanten Lundteigen sa, verne om tollvernet, sånn at prisene kan tas opp. Vi må slå ring om vanskeligstilte bruk, mindre bruk, kombinasjonsbruket, og vi må selvsagt utvikle videreforedling av produktene og informasjon til forbrukeren om hva de får med norske produkter.

Jordbrukets kår er noe alle i Norge burde vært oppatt av, enten de bor i byene eller ute på landsbygda, for jordbruk er distriktpolitikk. Når jordbruksyrket er så dårlig betalt, eller arbeidsforholdene, som avløser- og ferieordningene, er for dårlige, flytter folk til byene. Det er vel ingen som er tjent med det, at presset på boliger, velferdstjenester og annet bare øker i byene. Dette er jo en del av hele samfunnsutviklingen.

Og så skal vi spørre hva det egentlige regnestykket er, om alle disse samfunnsøkonomiske tallene kommer inn i regnestykket. Kanskje er en skikkelig lønn til dem som produserer maten, og som befolker levende bygder, en liten pris å betale. I denne sammenhengen er kanskje 1 mrd. kr ganske lite – ja, nesten null.

Det er herlig å se at nok et bondeopprør har satt fart i debatten og rasket opp i fastskrudde forestillinger i forhandlingsinstituttet og i stortingsflertallet. Jeg husker veldig godt det første, Hitra-opprøret, der SV også var en god støttespiller. Vi må få en opptrappingsplan for inntektene i jordbruket og utrede nytt beregningsgrunnlag for inntektene. Så vidt jeg forstår, tyder alt på at man sammenligner epler og pærer når bøndernes inntekter sammenlignes med øvrige grupper. Dette poenget har jeg tatt opp i et skriftlig spørsmål til statsråden, og det er inne i rød-grønne forslag i dag.

Nils T. Bjørke (Sp) [13:59:28]: Eg må først svara landbruksministeren litt. Eg sa: bondeopprøret og stemninga i organisasjonane når ein leverte krav i år – det var det eg sa. Eg meiner ikkje at ein skal høyra berre på opprøret. Poenget var at eg meiner organisasjonane tek stemninga på alvor, og dei skal ta på alvor situasjon-

en i eigne medlemsmassar. Det er det eg meiner ein ikkje svarte godt nok på.

Det er flott at Høgre har eit landbruksnettverk som reiser rundt i landet og ser, det skal dei ha ros for. Men då bør dei høyra, og sjå heile bildet, ikkje berre det som passar inn i historia. Bøndene står på, dei produserer, og det er bra med direktesal, både Bondens marknad og REKO-ringar. Men berre å fortelja suksesshistoriene og ikkje den reelle historia ute – det er ingen ting som frustrerer ein bonde så mykje. Det kan eg seia, som har levt som bonde heile livet, og i tillegg har ungdommar som har høyrte på dykk, og har satsa. Ein ser arbeidssituasjonen dei er i i dag. Dei er opptekne av dyrevelferd, dei har langt over 300 sauer, det er eit tap for dei for kvart lam dei ikkje klarer å få til å leva. Men dei spring, for dei må ha mjølkeproduksjon i tillegg – dei spring og dei spring. Dette er ikkje berekraftig viss me vil ha ei dyrevelferd på topp.

Me skal ha ein antibiotikabruk som er på botnen, me skal levera den beste maten i verda, men då må det òg betalast seg. Det er eit problem i dag at bøndene ikkje kjenner seg att, og då får ein ikkje utvikling i landbruket. Me ser statistikken seier at arealet er i bruk, men det er mange plassar berre pussa over. Det er sleppt på nokre sauer, og det er laga nokre rundballar, men jorda er ikkje i drift. Det er forskjell på kva som skal til for at ein kan få produksjonstillegg, og kva som skal til for at ein verkeleg driv matproduksjon på det arealet. Ein ser det så mange plassar, meir og meir av areala går ut, beiteressursane i utmarka vert ikkje nytta fordi me importerer kraftfôr i staden.. Då må me ta det på alvor. Det er ikkje nok å snakka om at me produserer mest mogleg mat, me må snakka om korleis me produserer den maten.

Me ser at meir og meir av frukt- og grøntproduksjonen vert flytt til store og flate areal fordi det er krevjande å driva i bratte bakkar. Å driva fruktproduksjon på Vestlandet er meir krevjande enn på flate Austlandet. Men kvar skapar ein det beste kulturlandskapet, kvar skapar ein grunnlaget for reiselivet og landet framover? Jau, det er ved å ta vare på desse. Då må me snakka ærleg om det, me må gjera noko med det viss bøndene skal våga å satsa vidare og ynskja å vera med. Og det skulle berre mangla om ikkje òg bøndene skulle kunna ha ein kvar-dag der ein kan ha eit familieliv i tillegg til å vera bonde. Det kan ikkje vera slik ein må vera på 24 timar kvar dag for å klara seg som bonde.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:02:38]: SV går inn og støtter forslaga nr. 33 og 34.

Vi har blitt klandra for å vere høge og mørke i jordbrukspolitikken, fordi vi har dårleg tid, vi er utålmodige. Vi ønskjer å forplikte Stortinget til ein fireårs opptrappingsplan. Grunnen til at SV har kome fram til den kon-

klusjonen, er at vi må gjere det. Når vi er i ein situasjon i dag der utviklinga i jordbruket går feil veg, når vi høyrer frå bønder at situasjonen er kritisk, når vi ser at i fylket mitt, Troms, har det vore nedgang i lønsemd tre år på rad på grunn av låge priser og auka kostnader, hjelpt av politikken som blir ført, da veit vi at vi må snu. Det må skje fort om effekten av snuoperasjonen skal ha effekt på mellomlang sikt. Vi har dårleg tid.

Så har vi alle her stått inne i merknader tidlegare om at vi skal redusere inntektsgapet – utan at noko nemneverdig har skjedd. Det jordbruket no treng, er ei klar melding og ei forplikting frå Stortinget om at no skal vi lage ein opptrappingsplan. Difor føreslår vi i SV det.

Vi må tilpasse produksjonen til det arealet vi har. Da må bonden ha ei inntekt som gjer det lukrativt, og sosiale ordningar som gjer at det er leveleg å stå i yrket.

Så ein kommentar til representanten Nilsen. Det som er situasjonen i dag, er at vi ikkje tar i bruk dei biologiske ressursane vi har i dette landet. Om ein er opp-tatt av industri, at ein skal utnytte det arealet vi har til å bygge ein bioindustri, både når det gjeld mat, produkt, materialar osv., må ein ha ein produksjon som er spreidd rundt i heile landet.

Sidan vi har store biologiske ressursar i Noreg, må vi bu spreidd, vi må leggje til rette for ei spreidd busetjing der ein utnyttar og haustar desse ressursane, slik at dei kan bidra inn i både matproduksjon og industri elles. Det er vegen til framtidas industriproduksjon. Den går ikkje gjennom å fortsetje ein sentraliseringspolitikk som denne regjeringa legg opp til, der meir og meir av dei biologiske ressursane våre ikkje blir tatt i bruk, der vi gjer oss meir avhengig av industriproduksjon i utlandet. Det er i beste fall «outsourcing» av vår eigen industri og vår eigen matproduksjon, som vi har sett over lengre tid.

Vi må ha ei utvikling i jordbruket der utviklinga i fylke som Troms, blir snudd, frå at 40 pst. av areala er tatt ut av bruk, til at det plutsleg blir lønsamt for bonden å etablere seg igjen, ta tilbake dei areala som er, som faktisk er nokre av dei beste beiteareala i verda.

Margret Hagerup (H) [14:05:53]: Verden var litt mer åpen for tre år siden da Høyres landbruksnettverk kunne invitere Bondelaget til frokost for å ta et oppgjør med det vi mente var en negativ landbruksdebatt. Siden den gangen har man hørt på inn- og utpust her fra denne talerstolen at vi har reist rundt i rommet. Det er litt rart at når Slagsvold Vedom kommer med kaffekoppen, er det et fortrinn, mens det ikke er fullt så tillitvekkende når det er kvinner fra Høyre som reiser rundt og gjør det samme.

Som politiker er det viktig å treffe folk i alle bransjer. Det er mulig at Geir Pollestad også burde reise litt rundt for å se hva som foregår i det ganske land, heller enn å

score billige poeng på å legge ut bilder av seg selv på Facebook foran ostedisken og insinuere at statsministeren ikke vil fremme norske produkter. Motsetninger tjener ingen, ei heller i landbrukspolitikken. Og velgerne våre fortjener en redelig debatt.

Før valget i 2013 kom Senterpartiet med en rekke dommedagsprofetier på vegne av norsk landbruk. I dag er norsk landbruk langt bedre enn det var under Senterpartiets styre. Nedleggelsen av jordbruksbedrifter er bremset kraftig opp, snittveksten i landbruksproduksjonen er mer enn tredoblet, og gjennomsnittlig omdisponering av jordbruksareal er gått ned med over 30 pst.

De rød-grønne ynder å skape et inntrykk av at denne regjeringen ønsker sentralisering, mens småbrukene blomstret under deres regjeringstid. Det er jo rett og slett ikke tilfellet. Regjeringen har nå lagt til rette for en mangfoldig bruksstruktur, der det er rom for både små, mellomstore og store bruk, som er tilpasset ressursgrunnlaget.

Vi har videre forsterket kanaliseringspolitikken og snudd utviklingen vi så under de rød-grønne, da gressarealene i kornområdene økte. Og ser vi hele perioden til regjeringen Solberg under ett, har budsjettstøtten per ku økt to–tre ganger mer for bruk med 15 kyr enn det har for bruk med 60 kyr eller mer.

Matproduksjonen i Norge har aldri vært høyere enn nå. Omsetningen av lokalmat har økt mer enn resten av dagligvaremarkedet. Siderprodusentene kjempet i 10–15 år for å få mulighet til direkte salg. Den muligheten har de nå fått.

Med dette bakteppet tar nå Arbeiderpartiet og Senterpartiet til orde for et retningsskifte, som vi har fått høre gjennom hele dagen. Før en velger et eventuelt retningsskifte, kan det være lurt å se tilbake på tallenes tale. Gresset er sjelden mye grønnere på den andre siden, men det er nok av dem som prøver å lokke og drive med overbudspolitik. I dette tilfellet er det bøndene som taper på det – en situasjon vi dessverre også hadde i 2012. Den gangen styrte Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Alt var rett og slett ikke bedre før, og ingen vet som sagt hvor haren hopper.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:08:44]: Representanten Ebbesen hadde et veldig godt spørsmål, og det handlet om hvordan vi skal sørge for at det blir økte arbeidsinntekter til dem som er aktive i næringen uten at det blir økt prispress oppover på eiendommene og dermed mer kapitalkrevende å komme inn. Det må vi gjøre gjennom helheten i politikken.

Vi kan bruke skogen som eksempel på hvordan det ikke skal være. Der er det sånn at det ikke er priskontroll på rene skogeiendommer. Det betyr at kapitalsterke krefter kan by oppover, uavhengig av hva som er inntektsgrunnlaget for den landbrukseiendommen.

Vi må forhindre at det skjer her, for da vil vi få en utvikling hvor veldig mange unge i praksis blir stengt ute, og hvor vi over tid går over til et AS-jordbruk. Det er Arbeiderpartiet kritisk til. Vi mener at den norske landbruksmodellen må være basert på det personlige eierskapet. Så dette er viktig å sikre hvis man skal gjøre fundamentale endringer i hvordan vi regner ut inntekter.

Geir Pollestad (Sp) [14:09:56]: Eg tenkjer det er viktig i denne saka å fokusera på det me faktisk debatterer, nemleg jordbruksoppgjøret 2021, og for bønder flest er det pengar som tel.

Senterpartiet har lagt fram sitt alternative forslag. Det vil med dagens berekningsmodell redusera inntektsgapet med 25 000 kr. Så kan det vera greitt å minna om at avstanden ned til neste parti i næringskomiteen er om lag 10 000 kr. I tillegg kjem effekten av det som er lagt inn ekstra i investeringsstøtte, som er viktig å ta med seg.

Det er mykje som er bra i innstillinga, og eg er glad for at Senterpartiet og Arbeidarpartiet har ei rekkje viktige forslag saman, og at òg Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV er saman om mange sentrale og viktige spørsmål.

Eg har lyst til å snakka om eitt av vedlegga til årets jordbruksoppgjør, nemleg jordvernstrategien, for noko av det viktigaste me kan gjera i eit beredskapsperspektiv, er å ta vare på ressursane der me produserer mat. Ein har hatt eit mål, men dei to siste åra har ein dessverre ikkje nådd det målet. No ønskjer ein å setja eit nytt mål, på 3 000 dekar per år. Det er eit steg i rett retning, men det er ikkje bra nok.

Då Senterpartiet fremja sitt forslag, ønskte me å ha eit halveringsmål ned til 2 000 dekar. Me påpeikte òg ein del openberre svakheiter med dagens målingsmetodar, bl.a. korleis ein rapporterer det inn. Ein har dyrka jord som på sett og vis er tapt som matjord, som ikkje vert innrapportert, og så har ein jord som er innrapportert, men som ikkje er nedbygd. Så det å få eit betre bilete av kva den reelle nedbygginga av dyrka mark er, trur eg er veldig, veldig viktig. Senterpartiet hadde håpt at det var eit fleirtal for å ta det ned til eit halveringsmål, men me registrerer at det i alle fall er ein vilje til å gå ned til 3 000 dekar.

Jordvern er langsiktig arbeid, det er ikkje nokon kvikkfix. Eg synest ein i denne debatten i altfor stor grad har sagt at fordi ein fører ein sånn politikk, får ein 1 000 dekar meir til det eine eller det andre. Landbruk er meir

langsiktig enn som så. Det handlar om vør, det handlar om bondens prioriteringar, og så handlar det litt om politikken. Men ein kan ikkje ta alt til inntekt for eigen politikk.

Når det gjeld jordvern, er det sånn at dette vil ta tid, og det som er farleg nå, er at trenden ser ut til å gå i feil retning. Då må me få snudd han. Me må redusera nedbygginga av dyrka mark. Tida då ein brukar dyrka mark til å byggja industri, parkeringsplassar og bustader, bør vera forbi.

Terje Aasland (A) [14:13:10]: Det er ingen tvil om at en i landbruket nå er inne i en krevende situasjon, ikke minst viser oppspillene rundt jordbruksoppgjøret – eller det oppgjøret som ikke ble noe oppgjør – den faktiske situasjonen. Vår viktigste oppgave – det har jeg lyst til å understreke – er etter min og Arbeiderpartiets mening å legge til rette for at vi har en matproduksjon som er tilpasset Norge. Tilpasset Norge betyr at vi må ha et landbruk som er over hele landet, men som også utnytter de marginale ressursene som er rundt omkring.

Når representanter går på talerstolen og sier at størrelsen og det som har skjedd rundt kvoter, konsesjoner og tilskudd, ikke har hatt noe å si, er det feil. Når vi har melkekvoter på 900 000 tonn i Telemark, stiller jeg meg spørsmålet: Hvor er det vi kan ta den produksjonen uten at det går på bekostning av målet om et landbruk over hele landet, eller hele fylket, og hvor vi også utnytter de marginale ressursene?

Vi i Arbeiderpartiet er imot det industrialiserte landbruket. Det avlyste vi allerede i 1902, under Hornsruuds jordprogram den gangen. Siden det har vi ikke vært inne på tanken på å innføre det, fordi det skjærer ut av den kursen vi ønsker at landbruket skal være i.

Når Kristelig Folkeparti hyller Fremskrittspartiets landbrukspolitikk fra talerstolen i dag, blir jeg skremt. Det er jo etterlatenskapene etter Fremskrittspartiet i landbrukskontorene som er årsaken til at vi er der vi er. Hvis en vil forstå noen av de stemmene som er der ute nå, er det stemmer som har forsøkt å tilpasse seg regjeringens landbrukspolitikk, anført av Fremskrittspartiet, og som ikke klarer det. De får ikke økonomi i det, det er situasjonen.

Vi må gjøre noe med det, vi må gå på konsesjonsgrense, tilskudd og kvoter og tilpasse det til Norge. Da kan vi få opp fokuset på dyrevelferden, god produksjon og bønder som har en inntekt å leve av, at vi kan klare å tette inntektsgapet. Da må det også etableres tillit til Budsjettnemndas tall. Det mener jeg vi har rammet inn på en god måte i den innstillingen som foreligger. Det er helt vesentlig at vi klarer det.

Det viktigste vi kan gjøre nå, er så raskt som mulig å slette alle dokumenter i Landbruksdepartementet som

Fremskrittspartiet har vært med på å skrive. Det er vår viktigste oppgave når det gjelder landbruket.

Kirsti Leirtrø (A) [14:16:06]: Vi er lei av å drive landbruk på dugnad, sier bøndene hjemme hos meg. Jeg var så heldig å ha besøk av Bondelaget på Ørland og fikk noen gode diskusjoner om situasjonen i dag. Det var både tankevekkende og veldig bekymringsfullt å høre hvor fortvilte de er.

Landbrukspolitikken er også distriktspolitikk. I Trøndelag har vi etablert et matmanifest for kortreist mat. Det er et samarbeid mellom produsenter, restauranter, festivaler og hele landbruket. Pandemien har stoppet veldig mye av dette gode arbeidet.

Det er en stolthet over trøndersk landbruk, men de trenger mer enn honnørord. De trenger en lønn å leve av, og alt henger sammen med alt. Jordbruket er en bærebjelke for bosetting og arbeidsplasser i hele landet. Landbrukets samfunnsoppdrag er å produsere nok naturlig og trygg mat på norske naturressurser og dermed gi arbeid, god ernæring og god helse.

Vi trenger også tilsyn og rådgivning. For et par år siden hadde vi store diskusjoner i Stortinget da regjeringen ikke stoppet nedleggingen av laboratorieenheter ved Veterinærinstituttet, bl.a. i Trondheim. Dette var flere viktige stillinger med høy kompetanse, som også Mattilsynet var avhengig av, og de forsvant. Det sier mye om viljen – eller en manglende vilje – til å se ting i sammenheng. Trygghet for dyr og folk fortjener en ny regjering.

Tom-Christer Nilsen (H) [14:18:22]: Vi har nettopp vært vitne til noe ganske dramatisk i denne salen uten at det førte til at noen leet på et øyelokk, og det viser vel hvor komplisert dette politikkfeltet er. For idet Arbeiderpartiet ble utfordret på hvordan de har tenkt å oppnå en lavere eller lik eiendomspris, eller verdi på gården, samtidig som de skulle øke inntekten til bøndene, svarte de med å si at vi skal avvikle det systemet vi har for verdifastsettelse av landbrukseiendommer i dag. I dag er det basert på inntjening på den enkelte gården. Når en søker om konsesjon, vil en gjøre en beregning på hva en forventet inntjening på gården er, og det avgjør verdien på gården. Sandtrøen sa herfra at det ikke lenger skal være tilfellet. Det er ikke inntjeningen på gården som skal avgjøre verdien på gården; det er noe annet som skal regulere verdien på gården og prisen. Nå ristes det på hodet, så jeg håper vi får en korrigering på akkurat dette. For enten er det slik at inntjeningen avgjør verdien, eller så er det slik at inntjeningen ikke avgjør verdien – og da har vi innført et nytt prinsipp. Da står norske bønder i fare for å tape betydelige verdier som de i dag har lagt ned i sine bruk. Dette er ganske alvorlig, det er ganske dramatisk, og det er ganske avgjørende at Arbeiderpartiet korrigerer dette. Og hvis det er

slik at vi skal fortsette med det systemet, vil økt inntekt føre til høyere verdi på gården, og da vil ikke de målene som Arbeiderpartiet har satt opp her, være mulig å nå.

Jeg fikk en visitt fra representanten fra Troms, Knag Fylkesnes. Jeg holdt et innlegg der jeg bl.a. pekte på at det er en teknologiutfordring. Han svarer med å se bort fra det og snakke om gras. Jeg pekte på at markedet endres, og at vi må se på nye distribusjonsformer og være rustet for det. Han svarte med å snakke om gras. Jeg pekte på at distribusjonen endres, at vi må se på det. Han svarte med å snakke om gras, til tross for at dette er et parti som har sluttet seg til at kjøttforbruket skal ned med 50 pst., noe som berører nettopp dem som utnytter disse grasressursene, og til tross for at de har fremmet et forslag om å redusere avdråttene, eller melkingen per dyr, i en størrelsesorden som betyr at 1,4 millioner liter melk forsvinner ut av det norske markedet – og skal erstatte det. Ja vel, men det kan man ikke gjøre så lenge man skal ha ned klimaavtrykket, og når man skal ha en lang rekke av de andre målsettingene som en da vil ha, inkludert redusert kjøttforbruk. Jeg pekte på at avlingsgapet er for stort, at vi må produsere mer på de ressursene vi har, for vi kan gjøre det, og andre gjør det. Han svarte med å snakke om gras når jeg snakket om korn.

Problemet med forslagene fra opposisjonen i dette tilfellet er at de sier at de skal øke selvforsyningsgraden. Hvor relevant det er, kan man diskutere, men problemet er at summen av forslagene reduserer vår potensielle progresjon på de mest produktive arealene og satser på de arealene med lavest produktivitet. Til sammen betyr det lavere potensial for norsk landbruksproduksjon.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:21:40]: Jeg vil i dette innlegget først og fremst takke for debatten, og så vil jeg også takke representanten Geir Pollestad, som tok opp jordvernstrategien på den måten han gjorde. Det er også en viktig bit som et vedlegg i dette jordbruksoppgjøret. Jeg er den første til å erkjenne at jeg synes at det at vi ikke nådde målet i 2020 på grunn av at det var samferdselsutbygginger som var feil innregistrert, f.eks. på E16 og Ringeriksbanen, er virkelig betimelig å sette fingeren på. Det viser også et behov for hele veien å ha en målsetting og hele veien komme med tiltak for å stramme inn, sånn at vi faktisk klarer å få med oss alle etater som driver med å kunne bruke jord og forbruke jord, på å være med og skjønne hvor viktig det er.

Det er også sånn at vi i denne jordvernstrategien presiserer konsesjonsplikten på opsjonsavtaler, som nettopp legger til grunn dette med å beslaglegge areal som gjør at vi faktisk sliter når det gjelder å beholde og ivareta jorda vår. Det at vi også vil etablere en tilskuddsordning for kommuner som utarbeider jordvernstrate-

gier, og at vi samtidig skal utrede hvordan vi skal verne de aller, aller beste jordområdene i landet vårt, er også en viktig bit av dette.

Jeg er opptatt av at vi skal skjerpe praktiseringen av jordloven for å redusere også landbrukets egen nedbygging. Dette handler også om troverdighet, og det handler om å sikre at vi har nok jord.

Jeg er enig i det som har vært sagt i salen om at jordvern ikke er noe vi kan krysse av på en liste og skrive at er fullført og ferdig. Kampen for jordvernet krever engasjement på tvers av partigrenser, det krever engasjement på tvers av hvor en er i det politiske livet, og det krever også samarbeid på tvers av ulike næringer hvis vi skal klare å ivareta det som vil være forutsetningene for å ha et jordbruk over hele landet, og å ha et jordbruk som bøndene også kan stole på at vi faktisk går videre med. Vi tar først 3 000 dekar nå, og jeg er klar for å gå videre når vi viser at vi klarer å nå målene.

Presidenten: Representanten Steinar Reiten har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Steinar Reiten (KrF) [14:24:27]: Da representanten Aasland sa at jeg hyllet Fremskrittspartiets landbrukspolitikk, var min første tanke at det er mye en skal høre før ørene ramler av. Det jeg sa, var at landbruks- og matministrene fra Fremskrittspartiet har vært dyktige og pragmatiske i det at de har forholdt seg til et landbruksflertall på Stortinget, som Arbeiderpartiet også har vært en del av. De har vært klar over at de ikke har fått gjennomført sin primærpolitikk, men de har forholdt seg til det på en god måte.

Jeg forstår at det for Arbeiderpartiet sitter langt inne å snakke godt om politiske meningsmotstandere. Jeg for min del mener at en skal være raus nok til å kunne gjøre det i de tilfellene der det er grunn til å gjøre det.

Så er det min konklusjon, når jeg nå snart er ferdig med min tid på Stortinget, at den gjørmebrytingen vi av og til blir en del av her, der det aldri skal være mulig å kunne levere konstruktive, positive omtaler av andre politikere, kommer jeg ikke til å savne.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:25:44]: Jeg kan godt starte med å gi foregående taler, Reiten, honnør for innsatsen knyttet til jordbruket. Vi vet at han har stått på for den næringen i lang tid. Det kan til og med jeg si, selv om jeg har kort fartstid og bare så vidt har begynt mitt engasjement for norsk landbrukspolitikk.

Jeg tegnet meg fordi jeg har et par momenter til i debatten. Det ene er at tilskudd over statsbudsjettet ikke er subsidiering av bønder eller landbruket, men det handler om subsidiering av trygg, norsk mat. Så har det vært noen Høyre-innlegg som jeg ikke helt vet om kommer

fra kvinnenettverket, landbruksnettverket eller er fylkesinnlegg. Uansett er det sikkert og visst at Høyre-representantene selv har gått på sin egen limpinne. Den romantiske framstillingen av lokalmatprodusenter hjelper fint lite for inntektene i landbruket i stort over tid. Vi kan ikke ha det sånn at hver enkelt matprodusent blir satt på hver sin tue i kamp mot naboen.

Vi trenger regulering. Vi trenger sterke samvirker. Vi trenger tollvern som sikrer norsk matproduksjon på norske ressurser. Vi trenger konsesjon. Høyre har ikke vært hjelpsomme gjennom historien her. Høyre kan kritisere Senterpartiet alt de vil, men situasjonen her og nå er det Høyre selv som har hovedansvaret for, etter snart åtte år i regjering. Det er vel og bra med støtte til gjennomgang av inntekts- og tallgrunnlaget, men det handler også om vilje til å putte inn budsjettmidler her og nå. Trygg, norsk mat på norske ressurser, laget av norsk arbeidskraft med norsk inntektsnivå, krever langt større innsats enn det som ser ut til å få flertall i årets jordbruksoppgjør.

Jeg vil trekke fram et eksempel som samvirket Tine nylig har fått lagt fram i en fersk rapport, nemlig at fotavtrykket deres er 22,6 mrd. kr og 25 900 årsverk. Ett Tine-årsverk gir 2,4 utenfor garden. Når Senterpartiet legger fram forslag om 1 mrd. kr i påplussing i årets jordbruksoppgjør – og vi kan godt bruke Trygve Slagsvold Vedums kaffekoppstrategi som en del av grunnlaget for hvorfor vi vet det vil utgjøre en forskjell – handler det om at vi faktisk ser den verdiskapingen som norsk matproduksjon har. Dette er verdier som tilfaller både samfunnet, fellesskapet og ikke minst den norske forbrukeren.

Jeg er glad for det statsråden sier om jordvern. Jeg har også vært glad for det statsråden har sagt om bl.a. utmark og støling, for dette er viktige verdier som vi må ivareta, som er særegent i Norge, og som er en forutsetning for norsk matproduksjon i hele landet på norske ressurser.

Terje Aasland (A) [14:28:43]: Jeg går ut fra at jeg, hvis jeg kommer med begreper som gjørmebryting, blir klubbet ned. Jeg synes det å ha ulike meninger i stortingssalen om et så viktig tema som matproduksjon ikke er noen form for gjørmebryting, men faktisk en utveksling av tanker og meninger og ikke minst beskrivelse av ulike retninger. Det er det det handler om.

Jeg kan gjerne være med på å gi en hyllest både til representanten Steinar Reiten og til landbruksministeren for innsatsen for landbruket. Problemet er at de sitter i en regjeringskonstellasjon der de ikke har flertall, der de vil noe helt annet. Det er utgangspunktet.

Jeg tok også med Fremskrittspartiet i mitt forrige innlegg. Jeg husker godt Fremskrittspartiets landbrukspolitikk og ikke minst Høyres landbrukspolitikk da de

satt i opposisjon. Jeg går ut fra at hvis de kommer i opposisjon, kommer de igjen til å ta fram de gamle landbrukspolitiske meldingene sine og presentere det, der de hvert år kutter betydelig i overføring til landbruket. Istedenfor å bygge landbruket opp ville de bygge landbruket ned. Det var situasjonen, og jeg tror den fort blir sånn igjen.

Jeg tror at hvis Kristelig Folkeparti hadde lagt landbrukspolitikken til grunn for hvem de ville regjere sammen med, hadde de sittet i en helt annen regjering enn det de gjør nå.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:30:22]: Et nytt stortingsflertall må gi ungdommen håp. Vi må vise ungdommen et forbilde. Vi må vise ungdommen et forbilde med ny teknologi som er tilpasset Norges forhold. Jeg vet ikke noe bedre forbilde enn Sveits. Vi har et nasjonalt marked. Vi kan realisere et forbilde hvis det er politisk vilje her.

Basisen er matvaresikkerheten. Høyre og Framskrittspartiet er den største trusselen mot norsk matvaresikkerhet, for for dem er det å kjøpe-kjøpe billig-billig moralen.

Det snakkes om priser på gårdsbruk. I dag blir konsesjonsloven praktisert sånn at det i praksis er fri prisdannelse. Vi må få tilbake bruksverdien ved konsesjons- og odelsbehandling av gårder, sånn at det er bruksverdien på jord og skog som legges til grunn. Hvis ikke det skjer, vil det ikke være mulig for ungdom å ha arbeidsinntekt av sitt arbeid på gården.

Presidenten: Representanten Geir Pollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Pollestad (Sp) [14:31:39]: Stortingsvalet i haust vert eit retningsval for norsk matproduksjon. Skal me gå frå åtte år der grunnlaget for landbrukspolitikken har vore Framstegspartiet, til nye år der grunnlaget er beredskap, verdiskaping og busetjing? Det er mykje ein kan lova og ikkje lova, men løftet om at Senterpartiet alltid skal stå opp for norsk landbruk, og at Senterpartiet alltid skal stå opp for norsk matproduksjon, ligg fast. Det vil òg liggja fast i ei Senterparti-leia regjering, som me forhåpentlegvis får etter valet, og som vil løfta norsk matproduksjon og svara på dei utfordringane som me har med å ha eit landbruk i heile landet. Stortingsvalet i haust er eit retningsval for matnæringa og for landbruksnæringa i landet.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [14:32:51]: Det er greit å påpeke at landbruket i Sveits er ganske todelt. Ett er for det nasjonale, og det andre er i høyeste grad for et marked utenfor Sveits.

Jeg tror også det er et retningsvalg til høsten. De som ønsker en videreføring av en form for monokultur, må gjerne stemme på de rød-grønne. Ønsker man variasjon og mangfold, vet man hvor mulighetene ligger. De mulighetene håper jeg også at landbruket klarer å se når man gjør opp boet og husker de årene som var fra 2005 til 2013. Det var ikke da det blomstret mest. Jeg håper at det vil være en del av grunnlaget når man tar sine valg.

Presidenten: Representanten Tom-Christer Nilsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tom-Christer Nilsen (H) [14:33:51]: I et forsøk på å sjokkere forsamlingen vil jeg si at jeg er noe enig med representanten Per Olaf Lundteigen i denne sammenhengen. Men representanten er ikke enig med seg selv, for her, på side 10 i dette dokumentet, går man inn for at en økt inntekt ikke skal føre til økt verdi på gården, og så står man her på talerstolen og sier at verdien av gården skal henge sammen med inntekten på gården. Det siste er jeg enig i. Det første skjønner jeg ikke hvordan skal være mulig å få til, at man skal øke inntekten, og så skal verdien på gården ikke øke, slik det står på side 10 i dette dokumentet.

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand har hatt ordet to ganger tidligere og får også ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:34:39]: Nå lander denne debatten, men til foregående taler: Det er rørende hvordan Høyre bruker taletid på å analysere Senterpartiets politikk i jordbruksoppgjøret, og jeg vil bare anbefale at en starter med å analysere konsekvensene av egen politikk, for det er jo den Senterpartiet tar sterkt avstand fra. Vi må ha en ny kurs for landet, vi må ha en ny kurs for jordbrukspolitikken, og den kursen blir bestemt av velgerne ved høstens stortingsvalg. Da er jeg sannelig glad for at jeg står støtt og godt på det Senterpartiet går til valg på, bl.a. styrket selvforsyning, styrket norsk matproduksjon og styrket inntektsutvikling for bønder i hele landet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [14:35:26]

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Reindrifftsavtalen 2021/2022) (Innst. 628 S (2020–2021), jf. Prop. 189 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:36:19] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i saken.

Prop. 189 S for 2020–2021 omhandler reindrifftsavtalen 2021–2022 inngått mellom staten og Norske Reindriftssamers Landsforbund 17. februar i år. Proposisjonen gir oversikt over grunnlaget for reindrifftsavtalen, inneværende avtale, forhandlingene og innholdet i reindrifftsavtalen. Proposisjonen gjør rede for utviklingen i reindriften og noen sentrale politikkområder knyttet til reindriften.

Reindrifftsavtalen er ved siden av reindrifftsloven det viktigste redskapet for å følge opp målene og retningslinjene i reindriftpolitikken.

Det er enighet mellom partene om en ramme for reindrifftsavtalen 2021–2022 på 164,5 mill. kr. Det er en økning på 15 mill. kr i forhold til inneværende avtale. Hovedprioriteringene er ivaretagelse av reindriften, arealer, kriseberedskap og å legge til rette for norske reindriftsutøvere som ikke kan bruke sine beiteområder i Sverige.

Avtalen innebærer en styrking av de direkte tilskuddene og de frie midlene i reindriften utviklingsfond. Avgiftsprioriteringer innebærer en betydelig styrking av næringens rammevilkår.

Beitekrisen vinteren og våren 2020 var krevende for reindriften, og denne krisen har vært bakteppet for forhandlingene. Det er viktig at reindrifftsavtalen også viderefører arbeidet for å utvikle reindriftnæringen som en rasjonell markedsorientert næring, som er bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Jeg vil videre påpeke viktigheten av at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er likestilt.

Det at man skal styrke økt produksjon og omsetning, er viktig, og man må legge til rette for de reineierne

som har reindrift som hovednæring. Det er viktig å sikre et stabilt reintall i samsvar med beiteressursene. Reindriftnæringen må derfor øke produksjonen og lønnsomheten gjennom andre driftstilpasninger enn økt dyretall.

Guro Angell Gimse (H) [14:39:19]: Reindrifftsavtalen 2021–2022 er den åttende avtalen regjeringen Solberg har kommet til enighet med Norsk Reindriftssamers Landsforbund om. Reindrift har stor betydning for sysselsetting og næringsutvikling i det samiske reinbeiteområdet. Ikke minst gjelder dette for Finnmark, der 70 pst. av reindriften i Norge finner sted, men også i det øvrige samiske reinbeiteområdet, som i mitt hjemfylke, Trøndelag.

Reindriften bidrar til utvikling av annen virksomhet også, som slakteri og næringsmiddelindustri, ulike typer varer, utstyrhandel, transport osv. Forrige driftsår var det kriseår i reindriftnæringen. Det viser at klimændringer også har nådd reindriften. I FN's bærekraftsmål snakker vi om å begrense gjennomsnittlig temperaturøkning til 1,5 grader. I indre Finnmark har man allerede opplevd en økning på 3,7 grader de siste 30 årene. Det vil komme kriseår oftere med låste beiter av ulike årsaker. Det er positivt at avtalepartene tar dette på alvor og har økt midler til kriseberedskap.

Avtalepartenes videreføring av satsing på tilleggsnæringen i reindriften er veldig bra. Urfolksturisme er blitt attraktivt rundt om i verden. Før pandemien så man der en positiv utvikling i nord, men pandemien har gjort at denne turismen er blitt redusert – som annen turisme fra utlandet. Men når alt normaliseres, vil reindriftsbasert turisme kunne gi reindriften økte inntekter.

Arealer er den viktigste ressursen reindriften har. Derfor er det bra at det nå opprettes et treårig pilotprosjekt for en rådgivningstjeneste i arealsaker, som legges til Norske Reindriftssamers Landsforbund. Dette er viktig for å styrke næringens kompetanse innen areal, der mange reindriftseiere opplever et press. Med den nye konsultasjonsloven, som Stortinget har vedtatt, vil man også kunne få til smidige prosesser som ivaretar reindriften sine interesser, og samtidig ivareta interessen fra kommuner og fylker. Da får vi en fin balanse der.

Avtalen viderefører prioriteringer av dem som har reindrift som hovednæring. Men det gjøres også en rekke endringer. Satsen på produksjonspremiene øker med bakgrunn i situasjonen i beitekrisen i 2020. Avgiftsprioriteringer øker også grunnlaget for avgiftspliktig salgsinntekt fra 1 mill. kr til 1,25 mill. kr per reinlag. Kalveslakttillegget videreføres.

I tillegg satses det på flere sosiale sider, som at tilskudd til avløsning ved svangerskap og fødsler også skal

gjelde ved adopsjon, og det legges opp til et særskilt driftstilskudd til kvinner med egen sidaandel.

Årets oppgjør legger opp til en bærekraftig reindriffts-næring.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:43:07]: 2020 var et svært vanskelig år for reindriften. Den svært omfattende beitekrisen vinteren og våren 2020 rammet denne næringen svært hardt. Beitekrisen rammet hele 75 pst. av landets reindrift. Regjeringen iverksatte i løpet av 2020 flere tiltak for å redusere konsekvensene av beitekrisen. Jeg er svært fornøyd med at Stortinget bidro til dette ved å bevilge 30 mill. kr til reindriffts kriseressursfond. Krisen fikk allikevel store konsekvenser for produksjonen og næringens økonomi.

For å avhjelpe de økonomiske konsekvensene av beitekrisen ble vi i forkant av årets forhandlinger enige med NRL om å etablere et ekstraordinært krisetilskudd på 30 000 kr per sidaandel. I tillegg ble gjeldende ordning om kalveslaktstilskuddet utvidet til å gjelde slakt av all rein i avtaleåret 2020–2021. Den ekstraordinære ordningen ble etablert innenfor rammene av gjeldende avtale.

Reindrifftsavtalen 2021–2022 har en ramme på 164,5 mill. kr. Dette er en økning på 15 mill. kr fra inneværende avtale. Dette er en god prosentvis økning av rammen. I årets avtale har partenes hovedprioritering vært ivaretagelse av reindriffts arealer, kriseressurs og tiltak for å ivareta de reindrifftsutøverne som ikke kan benytte sine beiteområder i Sverige.

Ivaretagelsen av nødvendige arealer for framtidig produksjon og lønnsomhet er en av reindriffts største utfordringer i dag. Jeg er derfor særlig fornøyd med styrkingen av næringens arbeid med arealsaker, som nå gjøres over avtalen, og vil særlig trekke fram etableringen av det treårige pilotprosjektet for rådgivningstjenesten i arealsaker i regi av NRL. Dette vil gi et sterkt kompetanse- og rådgivningsmiljø som vil være til stor nytte for næringen, spesielt i arealsaker, noe som er en stor problemstilling.

Over tid har manglende konvensjon med Sverige skapt store utfordringer for den norske reindriften. Jeg er fornøyd med at avtalepartene har prioritert dette så sterkt under årets forhandlinger.

Det er gledelig for meg som statsråd at en samlet næringskomité også i år støtter regjeringens tilråding. Dette viser at det er en bred politisk enighet om de retningsvalg regjeringen har tatt når det gjelder reindriftpolitikken – en næring som er viktig for vår urbefolkning, og som vil bli hegnet om også inn i framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:46:32]: Reindriften er en flott næring både med tanke på kultur og ikke minst med tanke på et godt kvalitetsprodukt som er basert på lokale naturressurser. Under beitekrisen i fjor var det, som statsråden var inne på, behov for ekstra bevilgninger til krisefondet. Det var viktig at det kom på plass. I tillegg viste det seg at det oppsto potensielle konflikter ved at det kunne bli sammenblanding av flokker på tvers av reinbeitegrenser når det er knapphet på beitegrunnlaget.

Jeg stilte et skriftlig spørsmål om det i fjor, og jeg lurer på om statsråden nå har tenkt noe på om det er behov for at statsforvalteren får bedre verktøy for å håndtere den typen utfordringer i framtiden, hvis det igjen blir hardpakket snø og is, som gjør at reinen ikke kommer ned til beitet, i det store omfanget som vi opplevde i fjor.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:47:31]: Jeg fikk i fjor selv se denne næringen og de utfordringene som representanten Sandtrøen viser til, på nært hold. Jeg er hele tiden opptatt av å se om statsforvalteren kunne hatt bedre virkemidler, så det vil jeg gjerne ta med meg inn i det. Det handler om å kunne ivareta og ikke minst å redusere konflikter, for det er tross alt eiendommen og det de lever av, som skaper konflikter. Det handler om kulturell bakgrunn og ulike ting som skaper et større konfliktnivå. Så ja, dette vil jeg være veldig obs på.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [14:48:23]: Først: Rein-kjøtt er det beste man kan få. Det er helt naturlig – de bare kjører på. Det er et fantastisk kjøtt å koke. Kanskje har dere sett at de koker alt.

Det jeg har lyst til å spørre statsråden om, er om man vil tilrettelegge slik at det blir enklere for reindriften å få slaktet rein.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:48:53]: For det første er jeg helt enig med representanten når det gjelder reinkjøtt: Hvis man ikke har smakt det, må man smake det! Ha det som lørdagsgodt – tørket kjøtt er ekstremt godt. Så det er jeg helt enig i, og at man må ha nye måter å utvikle det på, er jeg også enig i. Det er gjort noe for å ha mulighet til å slakte rein på flere områder. Jeg har selv bl.a. vært med på en buss som ungdom var med på, både for å få erfaring med slaktning, for å komme nærmere den som driver, og for å øke kunnskapen blant ungdommen. De får da et forhold til næringen – alle delene av næringen – noe jeg mener er viktig for å få en forståelse av hvor viktig det er å bevare den næringen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [14:49:50]: Jeg har tenkt å gå litt videre, til det som har med rovvilt å gjøre. Spesi-

elt når det skal kalves, er det viktig at man er på et beskyttet område. Vil man ta for seg de problemene som reindriften har hatt, slik at kalving kan skje på en god måte?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [14:50:15]: Dette var det også ganske sterkt å høre om: Man har rein innenfor gjerdet, ørnen sitter ytterst på fjellkanten og ser når kalven kommer, og så kommer den og bare tar med seg kalven. Det gjør inntrykk på dem som driver, og de får lite igjen.

Vi har en todelt målsetting, og etter min vurdering har vi ikke hatt en full måloppnåelse av den, spesielt i den næringen vi nå snakker om. I fjor, da jeg også hadde anledning til å reise opp, så jeg jerv som hadde tatt rein. Vi så hvor fort reinen blir gjemt, og hvordan de sliter med store tap. Så den målsettingen er det viktig å beholde, men det er også viktig å balansere dette, og da er det viktig at vi når denne målsettingen. Jeg mener at vi ikke er kommet fullt ut dit ennå, når det gjelder den todelte målsettingen, spesielt når det gjelder reindriftsnæringen.

Presidenten: Replikordskifte er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Presidenten ser på klokken: Vi starter på sak nr. 4 og ser hvor mange som har tenkt å ta ordet, for å se om vi kan avslutte behandlingen av den før vi går til votering. Men er det mange som vil ta ordet – og det må det gjerne være – fortsetter vi etter voteringen.

Sak nr. 4 [14:51:33]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 655 S (2020–2021), jf. Prop. 205 S (2020–2021))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [14:52:20] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg tror ikke presidenten trenger å være redd for at dette skal bli en lang debatt. I Prop. 205 S for 2020–2021 ber Helse- og omsorgsdepartementet om at departementet får fullmakt til å gjøre endringer i basistilskudd, driftstilskudd og folketrygd-

refusjoner for legehjelp, psykologhjelp og fysioterapi fra 1. juli 2021. Endringene for legehjelp og psykologhjelp blir gjort på grunnlag av forhandlinger med Den norske legeforening og Norsk Psykologforening. Endringene for fysioterapi blir gjort på grunnlag av forhandlinger med de tre fysioterapeutorganisasjonene.

Endringer i refusjonstakstene blir fastsatt i forskrifter. Forhandlingene med de nevnte organisasjonene er ennå ikke avsluttet. Regjeringen ber derfor om fullmakt til å gjøre endringer i budsjettene til de regionale helseforetakene, trygderefusjonene og i overføringene til kommunene som følge av forhandlingene samt endrede forskrifter. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med framlegg om eventuelle bevilgningsendringer.

Det er en samlet komité som slutter seg til at departementet får fullmakt til å gjøre endringer i statsbudsjettet under Helse- og omsorgsdepartementet for 2021, slik departementet ber om.

Om ikke dette var det mest innsiktsfulle innlegget jeg har holdt i denne salen, er det like fullt det siste innlegget jeg holder her, i demokratiets hus – og det har vært en glede.

Presidenten: Da takker presidenten representanten Geir Jørgen Bekkevold for gode avsluttende ord.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er vi klare til å gå til votering, først over resterende saker på gårdsagens kart, dagsorden nr. 101.

Votering i sak nr. 4, debattert 15. juni 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Kommuneproposisjonen 2022 (Innst. 660 S (2020–2021), jf. Prop. 192 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 30 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Ove Trellevik på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 5, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 6–11, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 12, fra Helge André Njåstad på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 13, 14 og 27, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 15–26, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

- forslagene nr. 28–30, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt

Det votes over forslagene nr. 28 og 30, fra Rødt.

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2022 øke kommunesektorens inntekter med minimum 10–12 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2022.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre avbøtende tiltak for kommuner og fylkeskommuner med særlig høy lånegjeld i møte med de nye nedbetalingskravene i kommuneloven.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 86 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 29, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å utvikle alle de økonomiske insentivordningene for nye kommunesammenslåinger.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.58)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15–19 og 22–26, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 øke kommunesektorens inntekter med mellom 9 og 10 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2022, med anslagsvis 6,5 mrd. kroner til kommunene og 3,5 mrd. kroner til fylkeskommunene. 1 mrd. av fylkeskommunenes økte inntekter er det årlige beløpet som dekker full bredbåndsdekning i hele landet og skal betales ut over kap. 541 post 40.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre lærlingtilskuddet slik at kommunesektoren får høyere tilskudd, begrunnet i at de ikke har økonomisk inntjening på lærlingene.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre økt deltakelse og tilgjengelighet for alle barn i ulike fritidsaktiviteter ved å:

- innføre gratis kulturskoletime og makspris.

- sikre gode rammevilkår, for eksempel ved å etablere en forutsigbar finansieringsordning og innføre søkbare stimuleringsmidler.

- styrke de praktiske og estetiske fagene i skolen gjennom et forsterket og systematisk samarbeid mellom grunnopplæringen og kulturskolen, for eksempel ved å legge til rette for flere kombinerte stillinger og innføre kompetansekrav for undervisning i praktiske og estetiske fag.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bidra til økt innkjøpskompetanse i kommuner og fylkeskommuner for å sikre sirkulære og klimavennlige innkjøp der det er mulig, og komme tilbake til Stortinget med dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2022.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre obligatoriske krav til kompetanse og en øremerket tilskuddsordning for kommunesektoren for å øke kompetansen innen miljø, biologisk mangfold og klima.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2022 redusere kommunenes egenandel i ordningen med særlig ressurskrevende tjenester, slik at kommunenes egenandel reduseres vesentlig.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med særlig ressurskrevende tjenester til å også omfatte aldersgruppen 67 til 80 år.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre et landsomfattende forsøk med stemmerett for 16-åringer ved kommune- og fylkestingsvalget i 2023 i alle kommuner og fylkeskommuner.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre de øremerkede stillingene i det kommunale barnevernet i forslaget til statsbudsjett for 2022.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ny modell for kommunal eiendomsskatt med obligatorisk bunnfradrag og klare sosiale unntaksordninger. Utredningen bør også ta for seg hvordan en innenfor samme proveny kan legge Skatteetatens verdifastsettelse til grunn, slik at utgifter til kommunal taksering kan fjernes.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.20)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 20 og 21, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en ordning med statlig toppfinansiering for kommuner med ekstraordinært store utgifter til barnevern.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre inntektssystemet slik at kommunene får tilskudd til barnehagedrift basert på antall barn og ikke utdanningsnivå i kommunen.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 14, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en båtavløsningsordning ut ifra prinsippene i ferjeavløsningsordningen, og komme tilbake til Stortinget med dette i forbindelse med Kommuneproposisjonen 2023.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 78 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 øke kommunesektorens inntekter med minimum 3 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i Kommuneproposisjonen 2022, der anslagsvis 700 mill. kroner skal gå til økning av fylkeskommunenes ramme.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at inntektssystemutvalgets mandat utvides til å omfatte følgende:

- Vurdere en maksgrense, i prosent av kommunebudsjettet eller i kroner per innbygger, for utgifter knyttet til ressurskrevende tjenester
- Vurdere en toppfinansieringsordning for kommuner med ekstraordinært store utgifter til barnevern
- Vurdere om utdanningskriteriet skal utgå fra delkostnadsnøkkelen for barnehage
- Vurdere kompensasjonsordninger for kommuner med store helsekostnader knyttet til utenbygdsboende, for eksempel medfinansiering fra den kommunen tjenestemottaker betaler skatt til.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 46 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 12, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med en garanti for at alle husstander skal få internetttilgang i løpet av 2025.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 56 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.11)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 6–11, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i Kommuneproposisjonen 2023 legge fram forslag til og finansiering av flere forsøk med lavterskeltilbud innenfor psykiatri- og rusfeltet i kommunesektoren.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp finansieringen av fastlegeordningen i løpet av 2022.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om økt inntektsutjamning i inntektssystemet for kommunesektoren.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og sikre at alle relevante kostnader kommunene har i ordningen, regnes med som grunnlag for den kommunale egenandelen.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at økte kostnader til kommunene som følge av barnevernsreformen dekkes av staten.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en egen tilskuddsordning for å sikre omlegging til nullutslipps-teknologi i fylkeskommunal kollektivtrafikk.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2022 øke kommunesektorens inntekter med 3 mrd. kroner ut over regjeringens forslag i kommuneproposisjonen for 2022.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en ordning for rammene for hvor høyt byggesaksgebyret kan være og utarbeide en veileder for rammene for bruk av selvkost for å få en mer helhetlig praksis og mindre variasjon mellom kommunene.»

Venstre og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 44 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2 og 4, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2022 vurdere en tilskuddsordning til vedlikehold, oppgradering og investering i fylkesvegnettet med ramme på minst 1 mrd. kroner.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram en helhetlig utredning om eiendomsskatten og herunder utrede et tak for eiendomsskatt på ordinære boliger og hytter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 46 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

«Stortinget ber regjeringen sikre at flere prosjekter blir inkludert i ferjeavløsningsordningen, at alle prosjekter skal få et tilskudd på minst 25 prosent av rentekostnadene, og at det legges til grunn en årlig minimumsramme på 50 mill. kroner. Samtidig ber Stortinget regjeringen vurdere oppjustering av dette tilskuddet i forbindelse med de årlige statsbudsjettene.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 46 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.56)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget gir Kommunal- og moderniseringsdepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 1 372 mill. kroner for 2022. Beløpet foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommuner og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene og fylkeskommunene kompenseres for virkninger av skattesvikt, inntektsbortfall og merutgifter i forbindelse med koronapandemien, både for 2021 og 2022.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at statsforvalteren så snart som mulig gjennomfører en undersøkelse i alle kommuner i egen region for å avklare om koronakompensasjonen som er gitt den enkelte kommune, dekker de økte kostnadene og inntektstapene som pandemien har påført kommunene.

IV

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2022 med forslag som sikrer en forutsigbar grunnfinansiering av infrastrukturen og arbeidet med tilrettelegging av studietilbud som skjer gjennom lokale studie- og utdanningssentre.

V

Stortinget ber regjeringen forlenge mandatet til arbeidsgruppen om kommuneøkonomi knyttet til pandemien og økonomiske virkninger av denne for kom-munesektoren.

VI

Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av utredningen fra Inntektssystemutvalget vurdere lovverket slik at helsetjenester benyttet utenfor bostedskommunen i større grad kan belastes den kommunen tjenestemottaker betaler skatt til.

VII

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om utvikling av regionsentertilskuddet i 2022.

VIII

Stortinget ber regjeringen følge med på den nye ordningen med tilleggskompensasjon for små kommuner med høye utgifter til ressurskrevende tjenester og gjennomsnittlige skatteinntekter lavere enn 120 prosent av landsgjennomsnittet, og løpende vurdere om denne bidrar i tilstrekkelig grad til å avhjelpe kommuner som har uforholdsmessig høye utgifter til ressurskrevende tjenester.

IX

Stortinget ber regjeringen avvikle forsøksordningen med statlig finansiering av omsorgstjenestene.

Presidenten: Det votes over II, III, IV, VII og IX.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.19)

Presidenten: Det votes over VI.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over I, V og VIII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5, debattert 15. juni 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om opprettelse av Programmet for et digitalt Europa (2021–2027) (Innst. 656 S (2020–2021), jf. Prop. 179 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av en forordning om opprettelse av Programmet for et digitalt Europa (2021–2027).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6, debattert 15. juni 2021

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 2021 m.m.) (Innst. 664 S (2020–2021), jf. Prop. 209 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Masud Gharahkhani på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 3, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette en lederlønnskommisjon for statlige lederlønninger og lederlønninger i statseide selskaper. Kommisjonen skal se de statlige lederlønningene og bonusordningene i sammenheng og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fortsette, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 76 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre lønnsfrys for høytlønte ledere i staten og nedsette en bredt sammensatt lavinntektskommisjon som skal undersøke hvordan de reelle inntektene i Norge fordeles seg.»

dersøke hvordan de reelle inntektene i Norge fordeles seg.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 53 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette en lederlønnskommisjon for statlige lederlønninger, lederlønninger i statseide selskaper og selskaper der staten er majoritetseier, samt lønnen til politikere på nasjonalt og lokalt nivå og etterlønnsordninger. Kommisjonen skal se de statlige lederlønningene, bonusordningene og godtgjørelsene i sammenheng og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fortsette, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene. Lønnen til statsminister, statsråder og stortingsrepresentanter stilles nominelt i bero til lederlønnskommisjonen har lagt fram sine konklusjoner.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet for 2021 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
2315	1	Lønsregulering for arbeidstakere i det statlige tariffområdet Driftsutgifter, løyvd med	2 045 000 000
502	71	Opplæring og utvikling av tillitsvalde, a u k a med frå kr 203 900 000 til kr 208 700 000	4 800 000

II

Stortinget samtykker i at det med verknad frå 1. mai 2021 blir gjort regulering av lønene m.m. for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet som er medlemmer av LO Stat, Unio og YS Stat i samsvar med Riksmekklaren si møtebok av 27. mai 2021.

III

Stortinget samtykker i at det med verknad frå 1. mai 2021 blir gjort regulering av lønene m.m. for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet som er medlemmer av Akademikerne i samsvar med Riksmekklaren si møtebok av 27. mai 2021.

IV

For embetsmenn og statstilsette som ikkje er medlemmer av organisasjonar som nemnde i romartal II og III, og derfor ikkje får sine løns- og arbeidsvilkår fastsette i hovudtariffavtale, skal same løns- og arbeidsvilkår som etter romartal II gjelde. Embetsmenn og statstilsette som er tekne ut av hovudtariffavtalane, får sine løns- og arbeidsvilkår fastsette administrativt i eigen kontrakt.

V

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet får fullmakt til å fordele løyvinga under kap. 2315 Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet, post 1 Driftsutgifter, på dei postane på statsbudsjettet som har lønsløyving.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

VI

Stortinget ber regjeringen ved neste revisjon av hovedtariffavtalen i 2022 gjennomføre lønnsoppgjøret i staten slik at det blir én hovedtariffavtale gjeldende for alle arbeidstakere i det statlige tariffområdet uavhengig av organisasjonstilknytning.

VII

Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak for Stortinget om nye retningslinjer for lederlønninger og andre typer godtgjøring for ledere i staten, som bidrar til reduserte lønnsforskjeller.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 44 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.57)

Presidenten: Da skal Stortinget gå til votering over sakene på dagens kart. Sak nr. 1 var en redegjørelse.

Votering i sak nr. 2, debattert 16. juni 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2021 m.m.) (Innst. 657 S (2020–2021), jf. Prop. 200 S (2020–2021))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 74 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–10, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 11–14, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
 - forslagene nr. 15 og 16, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 17 og 18, fra Nils Kristen Sandtrøen på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslagene nr. 19 og 20, fra Geir Pollestad på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 21–30, fra Sivert Bjørnstad på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslagene nr. 31–34 og 66, fra Geir Pollestad på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 35–60, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 62–65, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
 - forslagene nr. 67–75, fra Per Espen Stoknes på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- Det votes over forslagene nr. 62–65, fra Rødt.
- Forslag nr. 62 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette som mål at sjølforsyningsgraden korrigert for importerte kraftfôrvarer skal være minst 50 pst. innen 2025 og 60 pst. innen 2030.»

Forslag nr. 63 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et toprissystem på kraftfôr, der nødvendig kraftfôr har en rimelig pris, mens toppforbruk basert på en førseddel per husdyrslag og bruk har en høyere pris.»

Forslag nr. 64 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan man kan flytte makt, overskudd og verdier fra de

store dagligvarekonsernene til de ansatte og produsentene.»

Forslag nr. 65 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned en uavhengig kommisjon for å få en grundig og helhetlig gjennomgang av dyrevelferden i alle næringer. Kommisjonen må blant annet vurdere hva god dyrevelferd er, om lovverket og forskriftene sikrer god nok dyrevelferd, og om Mattilsynet har de rammene, verktøyene og midlene som trengs for å føre tilsyn.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 79 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.43)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 71 og 72, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 71 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stimulere til et mer ekstensivt dyrehold med mindre bruk av kraftfôr og mer bruk av grovfôr og utmarksbeite, gjennom å:

- starte en gradvis økning i målprisen på korn uten økning i prisnedskrivning for kraftfôr
- prioritere økt støtte til utmarksbeite og innmarksbeite som ikke kan høstes maskinelt
- øke støtten til seterinvesteringer gjennom Innovasjon Norge.»

Forslag nr. 72 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en spredt produksjonsstruktur gjennom å:

- senke kvotetaket for kumelk til 450 000 liter og geitemelk til 200 000 liter, slik at ingen nye produksjoner overgår dette
- starte en prosess for avvikling av melkekvotebørsen og gjeninnføre statlig tildeling av melkekvoter, som skal baseres på lokalt ressursgrunnlag
- styrke mindre husdyrprodusenter gjennom en aktiv tilskuddstrapp og med følgende tilskuddstak: 70 melkekyr, 70 ammekyr, 200 andre storfe, 200 melkegeiter, 300 sau
- sette følgende tak for arealtilskudd: 800 daa korn, 800 daa gras, 500 daa potet, 500 daa grønnsaker, 100 daa frukt, 100 daa bær
- fjerne bunnfradraget.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 86 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.00)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 67–70 og 73–75, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 67 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke rammen til årets jordbruksoppgjør med 1,6 milliarder kroner, for å starte en inntektsopptrapping for jordbruket, styrke næringens mulighet til å innfri Stortingets vedtatte mål for jordbruket, samt nå målene i jordbrukets klimaavtale.»

Forslag nr. 68 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om å nedsette en kommisjon for framtidens matsikkerhet. Mandatet skal være å finne årsakene til jordbrukets fraværende oppnåelse av Stortingets vedtatte mål for jordbruket og at jord går ut av drift, samt gjennomgå status og utvikling for jordbrukets økonomiske, sosiale og økologiske bærekraft, og vurdere hvordan den rådende jordbrukspolitikken virker inn på framtidens matsikkerhet.»

Forslag nr. 69 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette et mål om å tette inntektsgapet mellom jordbruket og sammenlignbare grupper i løpet av fire år.»

Forslag nr. 70 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke innsatsen for økt selvforsyning av norsk frukt, grønt og belgvekster, gjennom å:

- gå gjennom tollvernet for poteter, frukt og grønt, og vurdere å fremme forslag om å endre fra kronetoll til prosenttoll for frukt og grønnsaker som kan dyrkes i Norge, samt poteter
- gå gjennom og forbedre ordningen med tilskuddsøker, slik at det stimuleres til å produsere matplanter der det er gode nok produksjonsforhold for det
- gjøre det mer lønnsomt for norske bønder å produsere korn, olje- og belgvekster samt frukt og grønt, ved å prioritere økt støtte og risikoavlastingstiltak til disse produksjonene
- øke støtten til nye grøntprodusenter gjennom Innovasjon Norge.»

Forslag nr. 73 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå et dyreverntilskudd med kriterier som ligger godt over minimumskravene i holdforskriftene. Aktuelle kriterier i ordningen er:

- Tilgang til beite eller uteplutting for svin.
- Tilgang til beite eller vinterhage for fjørfe.
- Tilgang til beite for hannkjønna storfe (ukastrerte okser er unndratt fra beite- og mosjonskravet).
- Større areal per dyr i fjørfe- og svinenæringene.
- Større miljøberikelse for slaktekylling (som ting å vagle på og gjemme seg under).

- Mjukt underlag for svin (som djupstrø og liggematter).
- Samvær mellom ku og kalv.
- Alternativer til kirurgisk kastrering av hanngris.»

Forslag nr. 74 lyder:

- «Stortinget ber regjeringen styrke jordfruktbarheten, karbonbindingen og det biologiske mangfoldet og jordbruket, gjennom å:
- støtte regenerativ beitepraksis, herunder bruk av virtuelle gjerder
 - støtte regenerative dyrkingsmetoder i planteproduksjon
 - støtte kartlegging og premiering av biologisk mangfold under bakken
 - støtte skjøtsel og produksjonsmetoder som styrker det biologiske mangfoldet, herunder slåttemark og tiltak som tilrettelegger for pollinerende insekter og fugler
 - stille minimumskrav til biomangfoldareal og vekstskifte for tildeling av tilskudd.»

Forslag nr. 75 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det i løpet av sommeren gjennomføres en ekstraordinær og omfattende tilsynskampanje ved norske gårder med gris, med formål å avdekke omfanget av brudd på dyrevelferdsloven gjennom uanmeldte tilsyn.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 47, 48, 52, 53, 56 og 57, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 47 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det fastsettes et mål for melkeytelse på 7 500 kg/ku/år som nasjonalt gjennomsnitt.»

Forslag nr. 48 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det etableres et kvalitetstilskudd på sau og storfe som fremmer bruk av norsk fôr.»

Forslag nr. 52 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne bunnfradraget.»

Forslag nr. 53 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre tak på arealtilskuddene på: grønnsaker 200 daa; bær 80 daa; frukt 80 daa; potet 300 daa.»

Forslag nr. 56 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi høyere tilskudd til de første fem dekanene med grønnsaker, bær, frukt og potet.»

Forslag nr. 57 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et mål om at 20 pst. av landbruket i Norge skal være økologisk innen 2030, og komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for hvordan nå det målet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.43)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 35–46, 49–51, 54, 55 og 58–60, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjering foreslå en flerårig investeringspakke over IBU-midlene til mindre melkebruk i forbindelse med løsdriftskravet. Dette forutsetter at støttegraden for melkebruk som bygger til under 30 kyr, heves til 50 pst./3,5 mill. kroner, og at melkebruk med under 30 kyr prioriteres ved tildeling av IBU-midler.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen differensiere det nasjonale setertilskuddet med en sats på 50 000 kroner for 4 uker og deretter 10 000 kroner per uke i opptil 9 uker.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre nasjonalt foredlingstilskudd på 10 000 kroner per seter.»

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et nasjonalt fellessetertilskudd på 10 000 kroner ekstra per bruker (f.o.m. bruker nr. 2).»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre nasjonal føring om besøkssetertilskudd i alle fylker etter samme kriterier som i Trøndelag.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere IBU-midler til seteranlegg. Det kan gis opptil 50 pst. investeringsstøtte. Investeringer i infrastruktur som vei, vann og tilkobling til strømmnett støttes også.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen prioritere investeringer i fossilfri seterdrift gjennom Verdiskapingsprogrammet for fornybar energi og teknologiutvikling.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bevilge 2 mill. kroner til grunnfinansiering av to stillinger ved Kompetansenettverk Lokalmat Vest til styrking av ystefaglig kompetanse i Norge.»

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte avviklingen av melkekvotebørsen og gjeninnføre statlig tildeling av melkekvoter, som skal baseres på lokalt ressursgrunnlag.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre en øremerking av IBU-midler til småskala grønt, med en ramme på 20 mill. kroner.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå et dyreverntilskudd med kriterier som ligger godt over minimumskravene i holdforskriften. Aktuelle kriterier i ordningen er:

- Tilgang på uteareale for gris og fjørfe (under 1 pst. får være ute i dag).
- Samvær mellom ku og kalv (kommet en løsning som heter SmartCalfCare-binge).
- Alternativer til kirurgisk kastrering av hanngris (som en overgang frem til vedtaket fra 2002 iverksettes).
- Større areal per dyr i fjørfe og svinenæringen.»

Forslag nr. 46 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som sørger for å splitte opp grossist-, distribusjons- og detaljistleddet i norsk dagligvarehandel for å sikre konkurranse innenfor hvert ledd, og hvis nødvendig komme tilbake til Stortinget.»

Forslag nr. 49 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke rammen i jordbruksavtalen med 1 mrd. kroner, hvorav 700 mill. kroner går til inntektsramme og 300 mill. kroner til investeringspakke.»

Forslag nr. 50 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkret opptrappingsplan for å tette inntektsgapet mellom bønder og andre yrkesgrupper innen 4 år. Inntektsgapet skal tettes i alle produksjoner, for alle bruksstørrelser og landsdeler. Opptrappingsplanen må utformes slik at det ikke fører til overproduksjon, for eksempel gjennom midlertidig etableringsstopp for nye produsenter eller høyere omsetningsavgift for nyetablerte når det er overproduksjon. Dette fastsettes etter råd fra Omsetningsrådet.»

Forslag nr. 51 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere mer målrettede velferdsordninger som er tilpasset familieliv og familiejordbruket som en viktig del av opptrappingsplanen.»

Forslag nr. 54 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vedta en tidfestet plan for å gradvis gjeninnføre tak på tilskudd på samme nivå som før 2014, samt trappetrinn i tilskuddene. Dette gjelder tilskuddsordningene for alle produksjoner og arealer, herunder bl.a. husdyrtilskuddene, arealtilskuddene og gjeninnføring av kvantumstak for distriktstilskudd frukt og bær.»

Forslag nr. 55 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senke kvotetaket for kumelk til fra 900 til 450 tonn og kvotetaket for geitemelk fra 900 til 200 tonn, uten tilbakevirkende kraft.»

Forslag nr. 58 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som stimulerer til driftsformer som øker jordhelse og naturlig karbonlagring.»

Forslag nr. 59 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et eget driftstilskudd i saueholdet.»

Forslag nr. 60 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke bevilgningen til drenering over LUF med 40 mill. kroner til 108 mill. kroner. Tilskuddet til drenering må utmåles som 50 pst. av kostnadsoverslag, begrenset oppad til 6 000 kr/daa.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.06)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 31, 32 og 66, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan innføringen og innretning av tilskudd til kjøttkvalitet har påvirket muligheten for bruk av beiteressurser.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre de strukturtiltak som ligger i jordbrukets krav.»

Forslag nr. 66 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom jordbruksoppgjørene legge til rette for at jordbruket skal sikres en årlig kronemessig utvikling som ligger

betydelig høyere enn lønnsutviklingen ellers i samfunnet for å komme opp på samme inntektsnivå. Etterslepet må fylles gjennom en forpliktende tidfestet opptrappingsplan for tetting av inntektsgapet.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 76 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 33 og 34, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn et jordvernmål om maksimalt 2000 dekar dyrket mark omdisponert innen 2026.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem tiltak i statsbudsjettet for å nå målet om maksimal omdisponering av 2 000 dekar innen 2026.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.49)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 21–23 og 25–30, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå 100 mill. kroner av totalrammen til investeringsstøtte under Landbrukets utviklingsfond (LUF). Det forutsettes at økningen tas innenfor statens forslag til ramme.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen slå sammen det generelle tilskuddet og distribusjonstilskuddet i PU-ordningen til en egen ordning på 77 øre per liter melk. Det forutsettes at økningen tas innenfor statens forslag til ramme.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen halvere beitetilskuddet i sone 1 og 2, og prioritere utmarksbeitetilskuddet i øvrige områder i større grad. Det forutsettes at endringene gjøres innenfor statens forslag til ramme.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke kvotetaket i melkeproduksjonen til 1,2 mill. liter per bruk.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at dersom det fordeles ressurser under Tilskudd husdyr, Pristilskudd kjøtt og Driftstilskudd melk og kjøtt, må dette innrettes slik at det i størst mulig grad legges til rette for en inntektsutvikling for de som har størstedelen av sin inntekt fra jordbruket i tråd med føringene fra Meld. St. 11 (2016–2017). Det forutsettes at endringer gjøres innenfor statens forslag til ramme.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at partene frem mot jordbruksoppgjøret i 2022 skal gjennomgå alle soneinndelinger i jordbruket, vurdere hensiktsmessigheten av dette og foreslå endringer i forbindelse med jordbruksoppgjøret for 2022.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at partene i forbindelse med jordbruksoppgjøret for 2022 foreslår forenklinger i tilskuddsstrukturen med utgangspunkt i rapporten Forenklinger av jordbruksavtalens virkemidler fra 2016.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ikke øke støtten til økologisk landbruk utover 2020-nivå.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre støtten til skogbruket under LUF på 2020-nivå. Det forutsettes at en økning tas innenfor statens forslag til ramme.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 72 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 24, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke grovførets relative konkurransekraft gjennom å redusere prisnedskrivningen fra korn til kraftfôr. Det forutsettes at endringen gjøres innenfor statens forslag til ramme.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 71 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.27)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 19 og 20, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke rammen i årets jordbruksoppgjør med 1 mrd. kroner.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre tiltak for å sikre nok arbeidskraft, fra både inn- og utland, i årets vekstsesong.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 70 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 18, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innlede nye forhandlinger med jordbrukets organisasjoner, og legge fram et nytt tilbud i samsvar med Stortingets forutsetninger. Ny avtale legges fram for Stortinget, og gjeldende avtale forlenges inntil ny avtale er vedtatt.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 27 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.05)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 17, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 200 S (2020–2021) sendes tilbake til regjeringen, da proposisjonen ikke samsvarer med Stortingets forutsetninger, jf. Innst. 251 S (2016–2017).»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 59 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.23)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 15 og 16, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en plan for anstendig lønns- og arbeidsvilkår. Planen skal utarbeides i samarbeid med partene i arbeidslivet og faglagene.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at statistikken over import av økologiske landbruksvarer kommer på plass i løpet av året.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.47)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 11 og 14, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en investeringspakke og opptrappingsplan for fornying av båsfjøs i statsbudsjettet for 2022, som sikrer at det vedtatte løsdriftskravet i storfeholdet kan innfris innen 2034. Investeringsprogrammet skal sikre klimavennlig fornying av båsfjøs og tilpasses bruk med inntil 30 kyr, produksjon på norske naturressurser og økt beitebruk. Dette er viktig for å bidra til at løsdriftskravet ikke medfører at antallet aktive bruk reduseres.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i statsbudsjettet for 2022 med tiltak og virkemidler som bidrar til å følge opp klimaavtalen mellom staten og jordbruket, uten at dette svekker norsk matproduksjon på norske ressurser og jordbrukets inntekter slik Stortinget har forutsatt.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 51 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.06)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12 og 13, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i kommende jordbruksoppgjør innføre tak på tilskudd for å sikre landbruk i hele landet.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i kommende jordbruksoppgjør bidra til å justere og senke kvotetakerne for melkeproduksjonen til et nivå som er tilpasset norsk natur, geografi og ressursgrunnlag og landbruk i hele landet. De som har tilpasset seg dagens høye nivå, kan beholde kvotene eller selge overskytende kvoter tilbake til staten til avtalt pris.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 50 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.26)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–10, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at utvalget som skal vurdere tallgrunnlag, også utreder den faktiske økonomiske situasjonen i jordbruket med utgangspunkt i inntektsmål for jordbruket fra Innst. 251 S (2016–2017), knyttet til faktorene bruksstørrelse, produksjon og geografi.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for trygg matproduksjon på norske ressurser.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en risiko og sårbarhetsanalyse som tar hensyn til at verdensmarkedet for mat er mer påvirket av den geopolitiske utviklingen, klimaendringer og andre uforutsette forhold.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, sammen med partene i arbeidslivet, legge fram en plan for å sikre ryddige og norske lønns- og arbeidsvilkår for alle ansatte i jordbruket og frukt- og grøntsektoren, og for å øke rekrutteringen av innenlands arbeidskraft.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen som følge av årets omfattende frostskafer på fruktproduksjon, raskt iverksette endringer i erstatningsordningene og tilskuddsordningene gjennom Innovasjon Norge med sikte på å gi kompensasjon for bortfall av inntekt og produksjon i flere år og kostnadsdekning for re-etablering av produksjonen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem strategi for styrket tollvern for å øke norskandelen i forbruket av norske grøntprodukter.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå tiltak for å utnytte mer av arealene over hele landet som er egnet til grøntproduksjon. Dette må inkludere løsnings- og mottaks- og foredlingsleddet, samt identifisere utfordringer med tollvern for de ulike kulturene. Gjennomgangen skal være klar i forkant av jordbruksoppgjøret 2022.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i samråd med næringen, videreutvikle velferdsordningene for jordbruket, og legge fram egen plan om dette i forbindelse med neste års jordbruksoppgjør. Spesielt er det viktig med gode ordninger for avløsning ved ferie, sykdom og fødsel.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen la Omsetningsrådet få bestemme størrelsen på reguleringslager i forbindelse med overgang fra målpris til volummodell.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å foreta en gjennomgang av føringene for tildeling av IBU-midler med mål om å sikre at kravet til lønnsomhet i investeringsprosjekter kan møtes på andre måter enn å øke den eksisterende produksjonen på bruket. Gjennomgangen skal være klar i forkant av jordbruksoppgjøret 2022.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 45 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.48)

Presidenten: Representanten Sandtrøen har bedt om ordet.

Nils Kristen Sandtrøen (A): På grunn av at forslagene nr. 17 og 18, som omhandlet å sende Prop. 200 S for 2020–2021 tilbake til regjeringen og dermed få en ny proposisjon i tråd med Stortingets forutsetninger, nå falt, vil jeg anbefale Arbeiderpartiets gruppe å stemme subsidiært for komiteens tilråding, sånn at jordbruket faktisk får en økonomisk ramme for den kommende avtaleperioden.

Presidenten: Da har Sandtrøen tydeliggjort Arbeiderpartiets posisjon.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1150		Til gjennomføring av jordbruksavtalen m.m.	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 18 400 000 til kr 14 938 000	3 462 000
	70	Markedstiltak, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 273 145 000 til kr 272 400 000	745 000
	73	Pristilskudd, <i>overslagsbevilgning</i> , økes med fra kr 3 896 050 000 til kr 3 958 331 000	62 281 000
	74	Direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 9 566 800 000 til kr 9 563 527 000	3 273 000
	77	Utviklingstiltak, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 291 309 000 til kr 264 893 000	26 416 000
	78	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 1 553 145 000 til kr 1 524 760 000	28 385 000

II

Landbruks- og matdepartementet gis fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til det framlagte forslag til jordbruksoppgjør, herunder tiltak som er knyttet til bevilgninger i 2022.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

De øvrige skal stemme for, inkludert Arbeiderpartiet.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2021 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1151		Til gjennomføring av reindriftsavtalen	
	51	Tilskudd til Utviklings- og investeringsfondet, økes med fra kr 42 400 000 til kr 48 793 000	6 393 000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 95 800 000 til kr 90 145 000	5 655 000
	79	Velferdsordninger, <i>kan overføres</i> , reduseres med fra kr 4 000 000 til kr 3 262 000	738 000

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 70 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.14)

Votering i sak nr. 3, debattert 16. juni 2021

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Landbruks- og matdepartementet (Reindriftsavtalen 2021/2022) (Innst. 628 S (2020–2021), jf. Prop. 189 S (2020–2021))

II

Stortinget gir Landbruks- og matdepartementet fullmakt til å iverksette tiltak i henhold til den foreslåtte reindrifftsavtalen, og som er knyttet til bevilgninger i 2022.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4, debattert 16. juni 2021

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2021 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for leger, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 655 S (2020–2021), jf. Prop. 205 S (2020–2021))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet får fullmakt til å gjere endringer i løyvingane til dei regionale helseføretaka, kommunane og trygde-refusjonane for legehjelp, psykologhjelp og fysioterapi frå 1. juli 2021. Endringane vil bli gjort på bakgrunn av forhandlingane med Den norske legeforening og Norsk Psykologforening og Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Manuellterapeutforening og Privatpraktiserende Fysioterapeuters Forbund.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 5 [15:19:56]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 15.21.
